

Як паведаміла Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм", у Беларусі ў асноўным завяршыўся пракат новай работы Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" — вострасюжэтай гістарычнай кінастужкі "Сляды на вадзе", створанай да 100-годдзя беларускай міліцыі.

"Сляды..." — у лідарах

Стартаваўшы 23 лютага 2017 года, карціна з поспехам прайшла ў айчынным пракаце. Па дадзеным дзяржаўных кінапракатных арганізацыяў, з 22 лютага па 31 сакавіка 2017 года "Сляды на вадзе" паглядзелі 81 773 гледачы, што з'яўляецца абсалютным рэкордам сярод беларускіх фільмаў апошняга дзесяцігоддзя.

Па ўзроўні цікавасці гледачоў "міліцэйская сага" ўпэўнена вытрымлівае параўнанне з самымі паспяховымі замежнымі фільмамі, якія дэманстраваліся ў дзяржаўным пракаце ў студзені — сакавіку 2017-га, да прыкладу: "Вікінг" (Расія) — 76 383 гледачы, "Ла-ла-лэнд" (ЗША) — 78 985 гледачоў, "Ёлкі-5" (Расія) — 85 590 гледачоў.

У цяперашні час на "Беларусьфільме" ідзе праца над двума сумеснымі кінапраектамі беларускіх і расійскіх майстроў кіно — вострасюжэтным баявіком пра барацьбу з міжнародным тэрарызмам "Чорны пёс" (рэжысёр Аляксандр Франкевіч-Лае) і сямейнай камедыяй "Жыццё пастая жыцця" (рэжысёр Дзмітрый Астрахан), фільмам для дзіцячага і сямейнага прагляду "Прынцэса і тыгр" (рэжысёр Ігар Чацверыкоў) пра прыгоды школьнікаў, якія разгадваюць таямніцы Нявіжскага замка, і альманахам дэбютных работ "новай хвалі" маладых рэжысёраў пад амбіцыйнай назвай "Мы!" Для тэлегледачоў здымаецца працяг "рад-домашкай" гісторыі "Ой, мамчы-2" (рэжысёр Іван Паўлаў) і серыял пра мантажнікаў-высотнікаў "Трымайся за аблокі" (рэжысёр Раман Гапанюк).

Паводле паведамлення Міністэрства культуры краіны

Як лічацца паказчыкі праката, спецыялісты апаваджаць "К" неўзабаве.

18 красавіка — Міжнародны дзень аховы помнікаў і памятных мясцін

Фармат свята спадчыны

Фармат святкавання Міжнароднага дня аховы помнікаў і памятных мясцін, які адзначаецца 18 красавіка, у нашай краіне ўжо выкрышталізаваны. Па-першае, ён прадугледжвае правядзенне суботнікаў на тых аб'ектах, якія найбольш патрабуюць грамадскай увагі (у ліку такіх мерапрыемстваў будзе і традыцыйная талака на сядзібе Рэйтанаў у Грушаўцы, удзел у якой 22 красавіка возьмуць і журналісты "К"). А па-другое — цэлы шэраг круглых

сталоў і прэс-канферэнцый, што дазваляюць тэтаізаваць тыя праблемныя аспекты аховы спадчыны, якія звычайна застаюцца па-за ўвагай шырокага кола зацікаўленых.

У прыватнасці, у Нацыянальным прэс-цэнтры са сваімі новымі дасягненнямі ў справе аховы спадчыны знаёмілі прэсу беларускія навукоўцы. Тэматычны дыяпазон быў шырокім: археалогія, гісторыя архітэктуры, этнаграфія... У прыватнасці,

журналісты даведаліся пра праект рэканструкцыі гарадзішча ў Копысі, рэалізацыя якога ўжо пачалася пасля правядзення раскопак. Нешта падобнае рабілася ў нас ужо неаднаразова, але раней справа абмяжоўвалася, па сутнасці, муляжамі, што не маюць гістарычнай даставернасці, а гэтым разам рэканструкцыя мае ґрунтоўную навуковую аснову.

Заканчэнне — на старонцы 2.

Меценат культуры Беларусі 2016

13 красавіка ў малой зале Палаца Рэспублікі адбылася цырымонія ўшанавання лаўрэатаў рэспубліканскай акцыі "Меценат культуры Беларусі—2016". У прысутнасці міністра культуры краіны Барыса Святлова ганаровыя дыпламы атрымалі 76 кіраўнікоў і прадстаўнікоў арганізацый розных формаў уласнасці, якія аказалі на працягу 2016 года арганізацыям культуры спонсарскую дапамогу.

ПЯЦЬ МІЛЬЁНАЎ "ПЛЮСАЎ" У КУЛЬТУРУ

Працяг тэмы — на старонцы 2.

Сітуацыя

Ужо час падручнік па аптымізацыі класці. Штосьці кшталту арыфметыкі, але для работнікаў культуры. З вобразным мысленнем цяжка халоднымі лічбамі апераваць, і такі дапаможнік — як знаходка. Калі больш дакладна казаць, не дапаможнік, а задачнік. Каб любую задачу калі і не вырашыць, дык хаця б зразумець. Вось, да прыкладу, такую. Ёсць у райцэнтры тры школы мастацтваў, кожная — юрасоба. Трэба іх класці, каб атрымаць карысць. Пытанне: каму і для чаго?

Яўген РАГІН

Тэарэма і аксіёма

І не было б той прыказкі, каб не літ з Крычава. Сёе-тое працуюць. "У горадзе працяглы час як самастойныя структуры працуюць дзіцячая школа мастацтваў № 1, дзіцячая школа мастацтваў № 2 і дзіцячая школа выяўленчых мастацтваў. Ужо

"Тэарэма" з аб'яднаннем школ мастацтваў

практычна вырашана пытанне пра аб'яднанне трох школ у адну. Калектыў ДШМ № 2 выказвае нязгоду з такім рашэннем". "Наша школа знаходзіцца ў вельмі аддаленым раёне горада, і гэта ў будучыні стане прычынай нязручнасцяў у навучальным працэсе і для вучняў, і для іх бацькоў". "Будзе скарачаны не толькі кіруючы склад школы, але і тэхперсанал". "У вобласці многія філіялы рэарганізаваны ў асобныя структуры. Ствараюцца новыя рабочыя месцы. У нас гаворка — пра скарачэнне".

Я, шчыра кажучы, адразу не зразумеў мэтазгоднасці такой рэарганізацыі, як, зрэшты, і аргументацыю тых, хто на яе скардзіцца. Давялося ў тэму заглябляцца. Але спачатку хачу падкрэсліць воль што. Менш за ўсё чакаў скарг ад педагогаў ДШМ. Заробкі тут небагата (ёсць магчымасць і на паўтары-дзве стаўкі працаваць), калектывы — з'яднаныя (колішнія

вучні, як правіла, становяцца настаўнікамі), вучні — удзельнікі і пераможцы самых розных, у тым ліку і міжнародных, конкурсаў. Пра такія школы толькі оды складаць. Не выключэнне і згаданы ўстановы Крычава. Першыя дзве рыхтуюць юных музыкантаў, харавойку ды харэографу, трэцяя — юных мастакоў. Агульная колькасць вучняў — больш за тысячу. Ва ўсіх трох школах — ці не два дзясяткі філіялаў па раёне. У кожнай установы — свае сталыя традыцыі, свае магутныя дасягненні. Не буду іх пералічаць, зазначу толькі, што пра поспехі школы выяўленчага мастацтва пісалі і "Культура", і "Мастацтва". Пісалі і будзем пісаць.

Дык вось, у чым праблема, шаноўныя педагогі? Якой бяды, што замест трох юрыдычных асоб будзе адна? Будынікі ж застануцца, колькасць педагогаў і вучняў застанецца нязменнай.

Ніколі не любіў матэматыкі, а доказ тэарэм заўжды выклікаў роспач. Прыкладна такі, як і "тэарэма" з аб'яднаннем школ. Тут у мяне пытанні ўжо да ініцыятараў крычаўскай аптымізацыі. Ці ж вялікая ад яе эканамічная выгода? Крычаў — горад не малы: больш за дваццаць тысяч жыхароў. Побач — Расія з патэнцыйнымі інвестарамі. Дый уласная вытворчасць развіваецца, адзін толькі цэментны завод чаго варты. Карацей, Крычаў — райцэнтр з вялікімі перспектывамі. Ну ёсць тут тры самастойныя ДШМ — няхай працуюць. Ці варта ад добра добра шукаць?

Аб'яднаная школа запатрабуе выключнага па сваёй прафесійнасці кіраўніка, які і ў пастознасці мазка разбіраўся б, і ў фальшы акарда. У адваротным выпадку закладнікамі сітуацыі застануцца дзеці.

Другая Трыенале сучаснага мастацтва пройдзе сёлета ў Беларусі па шагалаўскіх матэвах. 18 красавіка Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт, Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў запускаяць маштабны праект "Вяртанне вобраза. Да 130-годдзя Марка Шагала".

Шагал і іншыя

У праекце — тры выставы. 18 красавіка ў Палацы мастацтва адкрыецца экспазіцыя, сабраная з работ жывапісу, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, твораў вядомых і маладых мастакоў, студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, удзельнікаў шагалаўскіх пленэраў у Віцебску, што адбыліся ў 1994, 1997 і 2016 гадах.

19 красавіка ў прасторах Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў у рамках праекта "Шорт-ліст" будучы прадстаўлены 63 работы, якія адабрала камісія з заявак, што паступілі на суісканне Нацыянальнай прэміі ў галіне выяўленчага мастацтва. Аўтары твораў будучы прэтэндаваць на званне яе лаўрэата па 10 намінацыях: жывапіс, графіка, скульптура, дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва, манументальнае і манументальна-дэкаратыўнае мастацтва, арт-дызайн, фатаграфія, малады мастак, навацыя, крытыка і мастацтвазнаўства. Конкурс ініцыяваны Міністэрствам культуры краіны і праводзіцца ўпершыню. Цырымонія ўзнагароджвання — 18 мая ў Палацы мастацтваў.

27 красавіка ў рамках штогадовага праекта "Мастак і горад" адкрыецца вулічная выстава "Залатая калекцыя". лепшыя творы жывапісу і графікі старэйшых майстроў і прадстаўнікоў сярэдняга пакалення мастакоў з калекцыі НЦСМ у выглядзе рэпрадукцый будучы прадстаўлены гараджанам традыцыйна на плошчы Якуба Коласа. Генеральным партнёрам праекта ўжо на працягу шматлікіх гадоў выступае банк "ВТБ". Арганізатары выставы "Мастак і горад" — Міністэрства культуры, Мінскі гарвыканкам, НЦСМ.

Словам, я, нібыта той Шарыкаў, не згодны ні з Каўцкім, ні з Энгельсам. Матэматыку трэба было ў школе зубрыць...

Дзяленне і множанне

Пытанні (у дадзеным выпадку — скаргі, а іх, як аказалася, некалькі: у Міністэрства культуры і да губернатара Магілёўшчыны) узнікаюць ад недастатковай інфармаванасці. Гэта аксіёма: кепска патлумачылі сітуацыю народу, народ і пакрыўдзіўся.

— Ды не, — пярэчыць начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Крычаўскага райвыканкама Вадзім Рыськоў, — быў сход у працоўных калектывах школ, на якім усё ўсім патлумачылі. Застануцца тры карпусы адной школы. Мэтазгоднасць — эканамічная. За кошт скарачэння адміністрацыі.

Заканчэнне — на старонцы 4.

Дыпламатычным адносінам паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Куба сёлета споўніцца 25 гадоў. Напярэдадні святочнай даты Міністэрства культуры нашых краін падпісалі новае Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне культуры і мастацтва (папярэдняе было заключана яшчэ ў 1997 годзе).

гастролю і выступленні тэатральных калектываў і асобных выканаўцаў.

Не застануцца ў баку і музеі. У планах — абмен экспертамі ў вобласці музейнай справы, даведанымі матэрыяламі. Краіны будуць садзейнічаць абмену музейных выставамі, у тым ліку сучаснага мастацтва. Тое ж тычыцца і бібліятэчнай справы — наперадзе наладжванне шчыльных кантактаў спецыялістаў беларускай і ла-

Пагадненне з Кубай

Херарда Суарэс Альварэс і Барыс Святлоў.

12 красавіка міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў і Надзвычайны і Паўнаважны Пасол Кубы ў нашай краіне Херарда Суарэс Альварэс, паставішы свае подпісы, пацвердзілі агульнае жаданне развіваць і ўдасканальваць культурныя і дыпламатычныя адносіны паміж рэспублікамі.

Дзякуючы пагадненню, будуць устаноўлены прамыя кантакты ў сферы музычнага, харэаграфічнага мастацтва паміж канцэртнымі арганізацыямі і творчымі саюзамі, будзе ажыццяўляцца абмен творчымі калектывамі, узаемны ўдзел у міжнародных конкурсах і фестывалях, якія праводзяцца дзвюма краінамі.

Наладзяцца і прамыя кантакты паміж драматычнымі, лялечнымі і іншымі тэатрамі краін, будуць арганізаваныя

цінаамерыканскай рэспублік.

Вялікую стаўку Барыс Святлоў і Херарда Суарэс Альварэс зрабілі на сферу кінематографіі. Гэты напрамак падаўся ім асабліва перспектывным. Закране Пагадненне і адукацыю ў сферы культуры: студэнтаў чакае ўдзел у міжнародных конкурсах і фестывалях, якія праводзяцца на нашых тэрыторыях.

Будзе падтрымана супрацоўніцтва ў сферы аховы і рэстаўрацыі аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, будзе наладжаны абмен вопытам у гэтай справе.

Бакі будуць супрацоўнічаць у сферы народнага мастацтва, інфармаваць адзін аднаго пра міжнародныя фальклорныя фестывалі, будуць спрыяць удзелу сваіх прадстаўнікоў у іх.

Фармат свята...

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

А загадчык аддзела старажытнабеларускай культуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Барыс Лазука звярнуў увагу на вельмі важную ў пару "вышыванкавага бума" тэму: важнасць правільнай і тактоўнай інтэрпрэтацыі тых праяваў народнай культуры, што трапляюць у сучасны побыт — часам са значным скажэннем адпачатковага зместу. Яшчэ адно важнае пытанне, закрутае спецыялістам — рэстаўрацыя музейных прадметаў (прычым часам вельмі каштоўных), якія знаходзяцца ў фондах невялічкіх рэгіянальных музейчыкаў. Зрэшты, панацэя тут даўно відавочная — стварэнне адзі-

нага на краіну буйнога рэстаўрацыйнага цэнтра, пра які даўно марыць гендырэктар Нацыянальнага мастацкага Уладзімір Пракапцоў.

А непасрэдна ў дзень свята, 18 красавіка, у Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага пройдзе круглы стол "Культурная спадчына і ўстойлівы турызм", стол арганізаваны Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з Інстытутам культуры Беларусі і Мінгарвыканкамам. Запрошаныя эксперты, прадстаўнікі дзяржаўных і грамадскіх арганізацый паспрабуюць даць адказ на зладзённае пытанне: як максімальна эфектыўна выкарыстаць у турызме культурную спадчыну, зменшыўшы да мінімуму негатыўныя наступствы турыстызацыі?

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДЕННАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА. **Рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Юген РАПІН, Ілья СВІРЫН; **агладальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2017. Наклад 4 484. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Пагліскана ў друку 14.04.2017 у 19.30. Замова 1267. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Пяць мільёнаў "плюсаў" у культуру

Лаўрэаты ў намінацыі "За ўклад у развіццё і папулярнасць беларускай культуры".

Бывае, для рэалізацыі праекта ёсць ідэі, націцелі і выканаўцы, але, каб закруціліся колы, не хапае фінансавага складніка. Радуе, што ўсё больш прадстаўнікоў бізнесу, арганізацый розных форм уласнасці адчуваюць: іх спонсарская дапамога можа паспрыяць урадлівасці глебы, на якой узрасце айчыннае мастацтва. Каб аддзячыць людзям, без якіх многія задумкі канулі б у Лету, заснавана Рэспубліканская акцыя "Мецэнат культуры Беларусі". 13 красавіка ў малой зале Палаца Рэспублікі ўручылі ганаровыя дыпламы 76 партнёрам сферы.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Аліны САУЧАНКА

Перад пачаткам цырымоніі госці мерапрыемства маглі пазнаёміцца з некаторымі рарытэтамі, набытымі пры непасрэднай падтрымцы мецэнатаў. Цэлы стэнд распавядаў пра ўнікальныя прадметы сі-

вой даўніны, якія з'явіліся ў экспазіцыі Нацыянальнага гістарычнага музея, дзякуючы кампаніі "Japan Tobacco International". Так, мінчане могуць любавання кантушовым поясам XVIII — пачатку XIX стагоддзя з польскага Кракава. Разглядаць сярэбраны нямецкі кубак, падараваны ўнуку кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага Богдану з нагоды яго шлюбу з графіняй Габрэлай Марыяй Патуліцкай. Пазнаёміцца з кацэяй XII — XIII стагоддзя, якая з'яўляецца самай ранняй формай царкоўнага кадзіла, папярэдняй знаёмага нам сёння кадзіла на ланцужку...

Другі стэнд распавядаў пра сумесныя праекты Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі з прадстаўнікамі бізнесу. Запрошаныя на імпрэзу з цікавасцю разглядалі "Жазло праўлення" Сімяона Полацкага (набыта пры дапамозе "Белгазпрамбанка") і факсімільнае выданне поўнага збору кніг Францыска Скарыны (пры дапамозе банка "БелВЭБ"). Побач месцілася першае прыжыццёвае выданне на лацінцы знакамітага трактата нашага суайчынніка, ваеннага інжы-

нера і тэарэтыка артылерыі, аднаго з заснавальнікаў сусветнай ракетнай балістыкі і касманаўтыкі Казіміра Семановіча "Вялікае мастацтва артылерыі" (пры дапамозе "БПС-Сбербанка") і яго пераклад на нямецкую мову (пры падтрымцы кампаніі "БелАВМ"). Выклікала захапленне "Жіцця святых" з упершыню размешчаным на тытульным аркушы архітэктурным сілэтам Магілёву. Кніга была выдадзена ў 1702 годзе Дзмітрыем Растоцкім — адным з арганізатараў Магілёўскай брацкай друкарні, а набытая для галоўнай кніжніцы краіны кандытарскай фабрыкай "Сподыч". Там жа публіка знаёмілася са зборнікам рэлігійных твораў для стараабрадніцкай царквы "Аб жыцці хрысціянскім", падрыхтаваным да друку ў арганізаванай магна-трэфарматарам Антоніем Тызенгаўзам Гродзенскай друкарні. Канонік вярнуўся ў Беларусь дзякуючы "Брытыш Амерыкан Табака Трэйдзінг Компані".

Я прыводжу малую частку прыкладаў, калі грошы буйных кампаній дапамагалі запоўніць беля плямы нашай гісторыі ці спрыялі фармі-

раванню прасторы сучаснага мастацтва. За мінулы год сфера культуры прырасла спонсарскімі грашыма больш чым на 5 мільёнаў рублёў. Па меркаванні міністра культуры Беларусі Барыса Святлова, само штогадовае правядзенне акцыі з'яўляецца паказчыкам высокаразвітай культуры і цывільнасці нашага грамадства. Святлоў са сцэны падзякаваў мецэнатам за тое, што яны ўвесь год культуры былі побач: "Вы дапамаглі нам як у справе вяртання нашай культурнай спадчыны, так і ў стварэнні, падтрымцы новых культурных каштоўнасцей, якія, мяркуючы, уойдуць у скарбонку беларускіх мастацкіх дасягненняў".

Бізнесменаў узнагароджвалі за ўклад у развіццё і папулярнасць беларускай культуры, за аказанне падтрымкі ў правядзенні наватарскіх культурных праектаў, за ўклад у развіццё міжнароднага культурнага супрацоўніцтва, за сталую падтрымку нацыянальнай культуры. Найбольш лаўрэатаў было вызначана ў намінацыі "За значны ўклад у арганізацыю міжнародных і рэспубліканскіх фестываляў, конкурсаў і свят" — пад сцягло сафітаў узялося 11 прадстаўнікоў арганізацый. У Міністэрстве культуры між тым зазначылі, што ў рамках аднаго мерапрыемства не ўдалося узнагародзіць дыпламам усіх лаўрэатаў, таму ўшанаванне бізнес-структур працягнуцца ўжо на рэгіянальным узроўні.

Повязь культурных сталіц

Адной з яркіх падзей года, калі Бабруйск прыняў статус культурнай сталіцы Беларусі, стане фестываль народнай творчасці "Вянок дружбы", які пройдзе ў чатырнаццаты раз з 29 чэрвеня па 3 ліпеня.

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Бабруйскага гарвыканкама Ірыны Роскач, адно са змяненняў-2017 — новая эмблема мерапрыемства. Яе распрацавала Настасся Дудаль — выкладчык дзіцячай школы выяўленчых мастацтваў імя Уладзіміра Дамарада. На змену голубу міру, які быў брэндывым сімвалам "Вянка дружбы", прыйшоў бусел, які нясе ў дзюбе вянок. Змяніць жа выяву вырашылі таму, што папярэдняе пераклікалася з эмблемай Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Упершыню на фестывалі будуць працаваць вулічныя тэатры. Мяркуюцца, што ў Бабруйску будуць выступаць калектывы з Магілёва, Гомеля, Мінска і іншых гарадоў. Канцэпцыя такога форуму прапанаваў мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў Уладзімір Галак, што мае багаты досвед акцый вулічнага мастацтва ў сталіцы.

Плануецца, што сёлета ў горад на час фестывалю з'едуцца 32 калектывы з 25 краін. Упершыню выступяць прадстаўнікі Нарвегіі, Кіпра, Аргенціны, Вялікабрытаніі і Італіі. "Хоць прыём заявак быў абвешчаны да 1 сакавіка, яны працягваюць паступаць. Аб'ём іх таксама ўраджае: напрыклад, з Расіі паступіла 13 прапановаў, але мы адабралі да ўдзелу толькі тры. Гэта сведчыць пра тое, што прэстыж фестывалю гарвыканкама Ірыны Роскач, адно са змяненняў-2017 — новая эмблема мерапрыемства. Яе распрацавала Настасся Дудаль — выкладчык дзіцячай школы выяўленчых мастацтваў імя Уладзіміра Дамарада. На змену голубу міру, які быў брэндывым сімвалам "Вянка дружбы", прыйшоў бусел, які нясе ў дзюбе вянок. Змяніць жа выяву вырашылі таму, што папярэдняе пераклікалася з эмблемай Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Мерапрыемствы, прымеркаваныя да Дня горада і падзеі самага "Вянка дружбы", распачнуцца 29 чэрвеня на бабруйскіх плошчах Леніна і Перамогі. На наступны дзень калектывы выступяць з канцэртамі і па ўжо сталай традыцыі правядуць сус-трэчы сяброўства на прадпрыемствах і ва ўстановах горада. Асноўнае дзеньне разгорнецца 1 і 2 ліпеня ў цэнтры горада — на вуліцах Сацыялістычная і Максіма Горкага. Так, 1 ліпеня на плошчы Леніна абудзецца вялікае тэатралізаванае свята, на якім будзе прадстаўлена гісторыя горада і краіны, бо 2016 насычаны рознымі юбілеямі, напрыклад, 100-годдзе міліцыі, органаў ЗАГС і іншымі. Вывецца ўсё гэта ў традыцыйны канцэрт, які мы заўсёды праводзім на воль-

ным паветры. Завершыцца дзень вялікім феерверкам. У Лядовым палацы пройдуць адкрыццё і закрыццё фестывалю. Не абыдзеца без традыцыйнай выставы-конкурсу дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, а таксама "Горада майстроў", у якім арганізатары мараць пасябраваць Бабруйск з папярэднімі культурнымі сталіцамі. Ідэю падтрымалі ўжо Маладзечна, Гомель і Магілёў...

Ірына Роскач таксама нагадала, што ў Бабруйску з нагоды акцыі "Культурная сталіца Беларусі" вырашылі штомесяц праводзіць мерапрыемствы, якія звязаны з пэўнай датай у сферы культуры ці прафесійнымі святамі

работнікаў розных "цэхаў" культуры і мастацтва. Так, сакавік быў прысвечаны тэатральным падзеям, бягучы месяц — харэаграфіі, бо 29 красавіка адзначаецца Міжнародны дзень танца. Май вядомы, у тым ліку, і Міжнародным днём музеяў: напрыканцы ясны ў культурную сталіцу прыедуць перасоўная выстава Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і шэдэўры Нацыянальнага мастацкага музея. У верасні з унікальным праектам да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання завітае Нацыянальная бібліятэка Беларусі (балзае на гэты месяц прыпадаюць і Дзень беларускага пісьменства, і Дзень бібліятэк краіны).

Ірына РАБАВА
Бабруйск

Тым часам

Заяўкі на конкурс на атрыманне статусу Культурная сталіца Беларусі-2018 аблвыканкамы падавалі ў Міністэрства культуры Беларусі да 1 красавіка. Да заяўкі дадаваліся абгрунтаванне прапановы і праект праграмы мерапрыемстваў.

Заяўкі разглядаюцца да 15 мая года, які папярэдняе года правядзення акцыі. Рашэнне аб наданні гораду адпаведнага статусу прымае калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусі. Асноўнымі крытэрыямі адбору з'яўляюцца наяўнасць развітой сацыяльна-культурнай інфраструктуры горада, становачы вопыт арганізацыі і правядзення культурных мерапрыемстваў, сістэмнасць работы па даследаванні і зберажэнні матэрыяльнай і нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны, захаванні і развіцці рэгіянальных асаблівасцяў, а таксама наяўнасць новых культурных праектаў, запланаваных для рэалізацыі па праграме акцыі. Рэспубліканская акцыя "Культурная сталіца года" праводзіцца Міністэрствам культуры Беларусі і аблвыканкамамі, на тэрыторыі якіх знаходзіцца горад, што займае адпаведны статус.

У маі 2017-га калегія Міністэрства абвешчыць той горад, які будзе называцца культурнай сталіцай Беларусі налета.

Праект “Арт-Беларусь”, які выйшаў з карпаратыўнай калекцыі “Белгазпрамбанка”, на днях абзавёўся асабістай галерэяй. Пад экспазіцыю арандавана частка Палаца мастацтва з асобным уваходам. Пляцоўка ля ўвахода ўжо абрастае ўключанымі ў гарадскую прастору арт-аб’ектамі. На размешчаных у метро рэкламных праспектах акцэнт зроблены на мэтавую аўдыторыю з моладзі, якой арганізатары абяцаюць дазваляць углас абмяркоўваць, здымаць фота, відэа і рабіць сэлфі, сёрфіць у інтэрнэце (бонусам да білета — бясплатны Wi-Fi). Як абяцае куратар праекта Аляксандр Зіменка, у новай выставачнай пляцоўцы будуць выкарыстоўвацца сучасныя падыходы да падачы выяўленчага мастацтва і працы з наведвальнікамі.

Фрагменты новай экспазіцыі.

Сёрфіць у арт-хвалях

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Аліны САЎЧАНКА

Старшыня праўлення ААТ “Белгазпрамбанк” Віктар Бабарыка распавёў журналістам, што праект распачаў сваё жыццё з фразы аднаго мастацтвазнаўцы: “Позна ўжо вярнуць у Беларусь творы яе знакамітых выхадцаў”. На думку Віктара Дзімітрыевіча, у жыцці ніколі нічога не бывае позна, таму банкіры ўзяліся за пошук шэдэўраў, якія складаюць гонар краіны. “На базе галерэі будзе сфарміравана ўстанова культуры, якая, як новая юрыдычная асоба, пачне самастойна займацца творчымі і арганізацыйнымі пытаннямі,” — дадаў прамоўца. Праект “Арт-Беларусь” існуе з 2011 года, і за гэты час выставы і сустрэчы пад гэтым брэн-

дам наведалі больш за 200 тысяч чалавек. Пастаянная пляцоўка дапаможа пашырыць кола тых, хто цікавіцца як выхадцамі з Беларусі, якія зрабілі сабе сусветнае імя, а таксама брэндзіраваць малядзых аўтараў, каб з самага пачатку іх ведалі за межамі ў якасці прадстаўнікоў беларускага мастацтва.

У новай галерэі сёння выстаўлена больш за 50 шэдэўраў беларускіх мастакоў, сярод якіх імёны найвышэйшага ўзроўню: Марк Шагал, Хаім Суцін, Леон Бакст, Фердынанд Рушчыц, Осін Цадкін і іншыя. Аднак ужо праз месяц вернісаж пачне змяняцца. “У нас была мэта крыху пахуліганіць, — зазначыў Аляксандр Зіменка. — Мы адмовіліся ад класічнага прынцыпу

храналагічнага прадстаўлення твораў. Хочацца стварыць для гараджан Uber-музей — прастору, куды прыходзяць не з-за арганізаванага школай культпаходу, а таму, што тут цікава. Чакаем ад гасцей каменты, сэлфі, пасты ў “Instagram”. Мы будзем адсочваць актыўнасці і фарміраваць выставу па глядацкіх сімпатыях: работы, вакол якіх зроблена больш здымкаў, пакінем у экспазіцыі, астатнія будзем мяняць” (балазе, карпаратыўная калекцыя банка налічвае больш за 110 шэдэўраў).

З рэктарам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаілам Баразной абмяркоўвалася магчымасць праводзіць тут капіўнныя практыкі, у галерэі таксама чакаюць навукоўцаў, мастацтвазнаўцаў і гатовы стварыць неабходны ім умовы для даследчай працы. Дызайнеры прадугледзелі модуль-

ныя сцены: унутры “куба” можна праводзіць прэзентацыі, лекцыі, прысвечаныя гісторыі выяўленчага мастацтва. Арганізатары плануюць працаваць з сем’ямі, каб вучыць разумець жывапіс і скульптуру як малодшае, так і старэйшае пакаленне. У планах на перспектыву — майстар-класы для жывапіс-

цаў-пачаткоўцаў ад вядучых мастакоў. Канструкцыя лёгка трансфармуецца, яе можна ўвогуле ўбраць, каб ператварыць адну са сцен памяшкання ў экран: пад столі размешчаны праектар, які дае карцінку з дыяганаллю 4 метры. У адмысловай кіназале плануюць прэзентаваць тэматычныя фільмы, а для арганізаваных груп — прапанаваць паслугі мультымедынай прэзентацыі, калі з планшэта можна будзе вывесці на сцяну выяву пэўнага твора.

Да мая на Казлова, 3 працуе віртуальная друкарня Францыска Скарыны. Наведвальнікаў чакае найноўшы 3D-шлем, каб прайсціся па інтэр’ерах, якія дазваляюць алічбаваць Полацкі гісторыка-культурны запаведнік. Побач з’явіцца сапраўдны друкарскі станок з магчымасцю зрабіць копію старонкі скарынаўскай кнігі. Ужо сёння можна пагартаць электронную версію “Малой падарожнай кніжыцы” беларускага асветніка і “прайсціся” шляхам першадрукара па віртуальнай карце Еўропы.

Новая экспазіцыйная прастора адпавядае ўсім патрабаванням, якія прад’яўляюць музейшычыкі-партнёры прывозу знакавых і сур’ёзных твораў. Планаў у арганізатараў шмат, а вольны тэрмін для ажыццяўлення адносна абмежаваны: праз пару гадоў галерэю чакае пераезд з арандаваных пакояў у свае сцены на Кастрычніцкай, 16.

Акно ў свет: падзейны фон

Цягам мінулых дзён як у розных краінах свету, так і ў Беларусі адбыўся шэраг мерапрыемстваў у галіне культуры з міжнародным розгаласам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як паведамілі “К” у пасольстве Беларусі ў Францыі, 6 красавіка ў парыжскай тэатральнай зале “Расіні” пры арганізацыйнай падтрымцы Пасольства Беларусі ў Францыі прайшоў спектакль па п’есе беларускага драматурга Сяргея Гіргеля “13-ы гузік Напалеона” ў пастаноўцы мінскага тэатральнага праекта “ТрыТфармаТ”.

Спектакль сабраў аншлаг (амаль 350 гледачоў) і быў цёпла сустрэты парыжскай публікай. На спектаклі прысутнічалі кіраўнікі і прадстаўнікі дыпламатычных місій замежных краін, Міністэрства замежных спраў Францыі, французскіх дзелавых і грамадскіх колаў, беларускай дыяспары.

Тэатральны праект “ТрыТфармаТ” створаны актэрамі Тэатра-студыі кінаактэра Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Верай Палыкавай і Алесяй Пухавой, а таксама рэжысёрам Тацянай Траяновіч. Дарэчы, менавіта спектаклем Тэатра-студыі кінаактэра “Лёгкага жыцця ніхто не абяцаў” у сакавіку мінулага года ў сталіцы Францыі распачаліся І Беларусія тэатральныя сезоны.

Акрамя таго, як адзначылі ў Пасольстве Беларусі ў Францыі, 7 красавіка ў Астане адкрылася Міжнародная выстава сучаснага мастацтва “Ад Лісабона праз Мінск, Маскву, Астану да Уладзівастока”. Выстава праходзіць у Нацыянальным мастацкім музеі Казахстана, а яе адкрыццё адбылося пры падтрымцы пасольства Беларусі ў гэтай краіне. Праект рэалізаваны сумесна з Міністэрствам замежных спраў Беларусі, Мінгарвыканкамам па ініцыятыве Пасольства Беларусі ў Францыі. Пачэсны патранат над экспазіцыяй прыняла генеральны дырэктар UNESCO Ірына Бокава.

Як адзначыў у прывітальным лісце пасол Беларусі ў Францыі, Іспаніі, Партугаліі і Манана (па сумяшчальніцтве) Павел Латушка, гэты ўнікальны арт-праект працягвае свой запланаваны рух: пасля старту ў Мінску, пасляховай прэзентацыі ў Маскве дзверы для мастакоў з 27 краін сёння адчыніла гасцінная Астана. Нагадаем, што ў экспазіцыі прадстаўлены работы як прызнаных мэтраў сучаснага мастацтва (скажам, Зураба Цэрэтэлі з Расіі, Віктара Альшўскага з Беларусі), так і малядзых мастакоў.

10 красавіка адбылася прэзентацыя і цырымонія дарэння шматомнага фак-

сімільнага выдання “Кніжная спадчына Францыска Скарыны” Латвійскай нацыянальнай бібліятэцы і Нацыянальнай бібліятэцы Эстоніі. Унікальнае ўзнаўленне кніжнай спадчыны перадаў у дар сваім калегам намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша.

У Латвіі цырымонія дарэння кнігі адбылася ў рамках мерапрыемстваў, прымеркаваных да 25-годдзя ўсталявання дыпламатычных адносін паміж Латвійскай Рэспублікай і Рэспублікай Беларусь. Развіццё двухбаковага супрацоўніцтва знайшло адлюстраванне ў фотавыставах, падрыхтаваных Беларускім тэлеграфным агенцтвам. Адна з іх была прысвечана гісторыі дыпламатычных адносін паміж краінамі, другая — “Беларусь сёння” — пазнаёміла гасцей з грамадскім і культурным жыццём сучаснай Беларусі. Падчас мерапрыемства быў прадманстраваны арыгінал Статута Вялікага Княства Літоўскага. Выданне 1588 года на старабеларускай мове захоўваецца ў фондах Латвійскай нацыянальнай бібліятэкі.

А 12 красавіка ў галерэі “Атрыум” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адкрылася фотадакументальная выстава “Беларуска-італьянскія культурныя сувязі ў гісторыі і сучаснасці”. Гэты выставачны праект арганізаваны Пасольствам Італьянскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь сумесна з галоўнай “кніжніцай” краіны і Беларускім дзяржаўным архівам-музеям літаратуры і мастацтва.

На выставе прадстаўлены матэрыялы з архіваў Міністэрства замежных спраў і міжнароднага супрацоўніцтва Італіі, Міністэрства замежных спраў Беларусі, БелТА, нашага архіва-музея літаратуры і мастацтва. Сярод экспанатаў — вербальныя ноты, службовыя лісты і тэлеграмы, пратакольныя фотаздымкі, асабістыя дакументы беларускіх оперных спевакоў Міхаіла Забэйды-Суміцкага, Пятра Конюха, Віктара Скарабагатава, пераклады вершаў, зробленыя Максімам Танкам, Міхасём Стральцовым, Язэпам Семяном, праграмы навуковых канферэнцый і іншыя матэрыялы. Акрамя таго, Нацыянальная бібліятэка Беларусі прадставіла кніжную экспазіцыю, у якой можна ўбачыць выданні пра першадрукара Францыска Скарыны, каралеву Рэчы Паспалітай і вялікую княгіню літоўскую Бону Сфорца, унікальную кнігу “Песня пра постаць, дзікі нораў зубра і паляванне на яго” Міколы Гусоўскага. Музычную частку вернісажу прадставіў ансамбль “Bon Voyage” пад кіраўніцтвам Вольгі Перагуд.

*Прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2017 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці

29 сакавіка 2017 г. Прэзідыум Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі прысудзіў прэміі 2017 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці з прысваеннем звання лаўрэата, уручэннем Ганаровага знамя, дыплома і грашовай ўзнагароды:

1. За творы прозы, пэзіі і драматургіі (адна прэмія):

Лаўшуку Сцяпану Сцяпанавічу, члену-карэспандэнта Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, галоўнаму навуковаму супрацоўніку Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі — за кнігу “Праз церні да брамы неўміручасці: Кандрат Крапіва і беларуская драматургія”, апублікаваную ў 2016 г.

За музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць (адна прэмія):

Залётневу Алегу Барысавічу (аўтару музыкі), **Ма-**

карэю Сяргею Віктаравічу (аўтару лібрэта і рэжысёра-пастаноўшчыку) і **Сароку Рыгору Сямёнавічу** (галоўнаму дырыжору і музычнаму кіраўніку) — за стварэнне рамантычнай оперы “Міхал Клеафас Агінскі. Невядомы партрэт” (2013 г.).

За работы ў галіне тэатральнага мастацтва і кінамастацтва (адна прэмія):

Галаку Уладзіміру Анатольевічу, мастацкаму кіраўніку Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь — за стварэнне і арганізацыю ў 2013—2016 гадах мінскіх форумуў вучыцельных тэатраў.

За творы жывапісу, скульптуры, графікі і прыкладнага мастацтва (адна прэмія):

Прохараву Аляксандру Віктаравічу, скульптару, дэкану мастацкага факультэта ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў” — за стварэнне помніка князю Ізяславу ў г. Заслаўе і скульптуры “Гарадскія шалі” на пл. Свабоды ў г. Мінску (2014 г.).

За лепшы твор аб прафсаюзах (адна прэмія):

Вазміцелю Івану Канстанцінавічу, старшыні Віцебскага абласнога аб’яднання прафсаюзаў, і **Мандрыку Івану Уладзіміравічу**, прафесару кафедры гісторыі Беларусі ўстановы адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М.Машэрава”, — за кнігу “Очерки истории профсоюзов Витебщины”, апублікаваную ў 2015 г.

2. За актыўную работу па развіцці народнага мастацтва і аматарскай творчасці працоўных (адна прэмія):

Выхаванец Алене Аляксандраўне, дырэктару Палаца культуры адкрытага акцыянернага таварыства “Нафта”, г. Наваполацк.

3. За выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці (адна прэмія):

Заслужанаму аматарскаму калектыву Рэспублікі Беларусь тэатру танца “Прэм’ер-Спонайд” Палаца культуры культурна-спартыўнага комплексу

адкрытага акцыянернага таварыства “Полацк-Шкловалакно” (кіраўнік Навіцкая Вераніка Мікалаеўна).

4. У галіне журналістыкі (адна прэмія):

Пінюце Аліцы Францаўне, галоўнаму рэдактару ўстановы “Редакция газеты “БЕЛАРУС-МТЗ ОБОЗРЕНИЕ”, — за цыкл публікацый “Социальное партнерство во благо человека труда”, апублікаваны ў газетах “БЕЛАРУС-МТЗ ОБОЗРЕНИЕ” ў 2012—2016 гадах і “Вестник профсоюза “БЕЛПРОФМАШ” у 2016 г.

Грашовая ўзнагарода лаўрэатам індывідуальных прэміяў Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2017 года ўстаноўлена ў памеры 2000,00 рублёў кожнаму, калектывных прэміяў за лепшы твор аб прафсаюзах, за музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць і за выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці — у памеры 4000,00 рублёў кожная.

Калектыв Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні прабшчу Усіхсвяцкага прыходу, протаіерэю Фёдару Поўнаму ў сувязі з напаткаўшым яго вялікім горам — смерцю бацькі.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае спачуванні дырэктару Мінскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Вайцяхоўскай Раісе Іосіфаўне ў сувязі з напаткаўшым яе горам — смерцю маці.

Рэдакцыя газеты “Культура” шчыра спачувае дырэктару Мінскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Вайцяхоўскай Раісе Іосіфаўне з прычыны яе вялікага гора — смерці маці.

Лічбавы падыход

“Бібліятэка на колах” — не інтэрнэт-клуб

Яшчэ ў 2009 годзе “К” публікавала матэрыялы, прысвечаныя развіццю ў Беларусі аўтабібліятэк як формы нестачыянарнага абслугоўвання жыхароў аддаленых вёсак. Яны павінны былі з часам займаць не толькі стэлажы для кніг, але і стаць паўнаважымі мабільнымі ўстановамі культуры з ноўтбукам, прынтарам і сканерам, з магчымасцю замовы патрэбнай літаратуры праз інтэрнэт і гэтак далей. Але і да сёння падобныя прагнозы застаюцца хутчэй марамі...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

І некаторыя стачыянарныя бібліятэкі дасюль з камп’ютарамі “не сябруюць”, не кажучы ўжо пра суветнае павуцінне. Скажам, на пачатак года ў Беларусі былі камп’ютарызаваныя 83,3 % агульнай колькасці публічных бібліятэк краіны, а да інтэрнэта падключана ўсяго 71,8 %. Між тым, камп’ютар без выхаду ў сетку сёння, на погляд многіх спецыялістаў бібліятэчнай справы, — гэта анахронізм. А такіх “перажыткаў мінулага” ў айчынных кніжніцах, як вынікае са статыстыкі, ледзь не траціна.

Да таго ж, як адзначалася на выніковай калегіі Міністэрства культуры Беларусі, у 11 працэнтах раёнаў краіны адсутнічаюць транспартныя сродкі для арганізацыі нестачыянарнага інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва, а чвэрць раённых бібліятэк мае састарэлае праграмнае забеспячэнне. Так што да бібліятэк з найноўшымі камп’ютарамі і інтэрнэтам нам сёння няблізка па-ранейшаму.

Натуральна, ёсць у гэтай праблемнай сітуацыі і шэраг аб’ектыўных прычын. Напрыклад, як адзначае намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша, на сёння ўзровень аўтаматызацыі бібліятэчных устаноў краіны можа адрознівацца вельмі моцна ў першую чаргу ў сувязі з часам іх мадэрнізацыі і камп’ютарнага абнаўлення.

— Адсюль узнікае іншая праблема: у айчынных бібліятэках выкарыстоўваецца рознае праграмнае забеспячэнне, прычым такая сітуацыя можа назірацца нават у адной і той жа вобласці, — адзначаў суразмоўца. — Акрамя таго, у гэтым жа шэрагу варта назваць і выкарыстанне розных фарматаў для запісу інфармацыі, якія, часам, як вядома, не надта “сябруюць” ці ўвогуле не карэлююць паміж сабой.

Усе складанасці, натуральна, патрабуюць абавязковага вырашэння. Што да фінансавага складніка, дык

пры разглядзе пытання пра камп’ютарызацыю бібліятэчных устаноў Беларусі яго таксама трэба браць пад увагу.

— Тут, на мой погляд, магчымыя два варыянты развіцця падзей: або мы ўвядзём платныя абанемента для наведвальнікаў (і за гэты кошт абнаўляем камп’ютарную базу бібліятэк), або зноў-такі апелюем да бюджэтнага фінансавання, якое, натуральна, вокаменна ўсе пытанні камп’ютарызацыі вырашыць не зможа, хоць у гэтым кірунку ў краіне ўжо зроблены вялікі пласт работы, — адзначаў Алесь Суша. — Так, як вядома, лічбы камп’ютарызацыі бібліятэк пастаянна растуць, як растуць і паказчыкі падключэння іх да сеткі інтэрнэт. Ды, як кажуць, не ўсё адразу.

Калі ж весці гаворку пра нестачыянарныя, мабільныя бібліятэчныя ўстановы з інтэрнэтам і кропкай доступу Wi-Fi, дык тут таксама, на думку спецыяліста, не ўсё адназначна.

— Мяркую, нам сёння не трэба забывацца, што амаль у кожнага жыхара Беларусі ёсць мабільны тэлефон, з дапамогай якога выхад у інтэрнэт цяпер — не праблема, — кажа Алесь Суша. — Да таго ж, бібліёбус — гэта не інтэрнэт-клуб, у які можна прыйсці, скарыстацца яго паслугамі сёння, а заўтра завітаць зноў. Гэта, як вядома, мабільная ўстанова культуры, якая прыязджае ў тое ці іншае паселішча на доўгі перыяд часу. Таму ў Беларусі, на маю думку, трэба развіваць і ствараць такія віртуальныя бібліятэчныя сэрвісы, якія будуць улічваць і мабільныя прылады карыстальнікаў. Менавіта гэтым шляхам сёння ідзе ўвесь бібліятэчны свет, скажам, Брытанская бібліятэка ў Лондане.

Са згаданага, несумненна, бадай, адзінае: вырашыць усе агучаныя праблемы, як кажуць, “адным махам”, пакуль немагчыма. Што да аўтабібліятэк, дык тут, мабыць, таксама варта ісці тым шляхам, які даўно вядомы ў Еўропе. Напрыклад, менавіта пра еўрапейскія падыходы да бібліёбусаў распавядала яшчэ год таму на старонках “К” дырэктар Магілёўскай абласной бібліятэкі Ілона Сарокіна. У падобных замежных “бібліятэках на колах” ёсць свой графік працы, ёсць свае прыхільнікі і чытачы, у тым ліку — і абазначаныя ў найноўшых інфармацыйных і інтэрнэт-тэхналогіях, ёсць там і ноўтбук, і сканер, і прынтар, і інтэрнэт. А вось чаго ў Еўропе дакладна няма, — дык гэта аўтамабіль з кніжкам на сядзеннях ці пад сядзеннямі, які мне часцяком даводзілася сустракаць падчас камандзіраваных выездаў у розных раёнах Беларусі. Называць ёбусам наўрад ці будзе слушным... Але ж, на жаль, тамсям менавіта так і робяць...

Неаднойчы падчас камандзіровак даводзілася чуць ад работнікаў клубаў і дамоў культуры, што на сёння традыцыйная дыскатэка аджывае сваё. Маўляў, падлеткі сядзяць у інтэрнэце, бавяць час з камп’ютарнымі гульнямі і не надта жадаюць танцаваць пад музыку, як гэта калісьці рабілі іхнія бацькі. Тэндэнцыя прасочваецца, але ж не ўсюды.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Так, у Ваўкавыскім раёне Гродзеншчыны не адзін год паспяхова працуе Плябанаўскі дом культуры (поўная назва яго — аддзел культуры і дасугу “Плябанаўскі Дом культуры” Ваўкавыскага ра-

ённага цэнтра культуры і народнай творчасці), прыцягваючы на танцавальныя вечары часам і сотні маладых людзей. А вось астатнія клубы ў раёне працуюць на дыскатэчнай “дзялянцы” не так паспяхова. Як адзначыла “К” дырэктар Ваўкавыскага РЦКІНТ Галіна Чарапок, сёння начныя дыскатэкі (да 2-й ночы) ладзяцца ў чатырох клубных установах, яшчэ ў пяці яны праводзяцца да паўночы. Астатнія клубы (яшчэ 10) дыскатэкі для моладзі не праводзяць, абмяжоўваючыся дзіцячымі.

Дык вось, статыстыка за 2016 год наступная: у Плябанаўскім ДК прадалі на начныя дыскатэкі 6 тысяч 990 білетаў, у Ізабелінскім ДК — 391 білет, у Вярэйкаўскім ДК — 196 білетаў, у Краснасельскім ДК — 47 білетаў. Пакіну гэтыя лічбы без

каментарыяў, і дам слова двум дырэктарам двух клубаў Ваўкавыскага раёна — з вёсак Плябанаўцы і Ізабеліна.

Аляксандр БАБІН, дырэктар Плябанаўскага Дома культуры:

— Напачатку крыху статыстыкі. У 2016 годзе на платнай аснове нашым Домам культуры былі абслужаны 6 тысяч 990 наведвальнікаў, праведзена 55 дыскатэчных мерапрыемстваў, зароблена 18 з невялікім тысяч рублёў. Ужо сёлета (даняна на канец сакавіка) праведзена 14 дыскатэк, колькасць наведвальнікаў — 2 тысячы 577 чалавек, зароблена 6 тысяч 552 рублі. У 2016 годзе сярэдня наведвальнасць 1 дыскатэкі складала 127 чалавек, а сёлета сярэдня наведвальнасць павялічылася да 197 чалавек.

Амаль

На мой погляд, сёння ёсць шэраг фактараў, якія ўплываюць на жаданне падлеткаў і моладзі наведаць дыскатэкі. Па-першае, магчымасць зносін і жаданне знайсці новых знаёмых. Па-другое, кожны хоча “выплюхнуць” энергію ў танцы, а таксама паказаць сябе. Усё гэта можна зрабіць на нашых дыскатэчных мерапрыемствах, бо Плэбы сёння — сапраўдны брэнд, вядомы далёка за межамі раёна.

Што да правядзення дыскатэк, дык усе памкненні работнікаў сферы культуры правесці іх на належным узроўні, на мой погляд, могуць упірацца ў шэраг праблемных факта-

ты. Кіраўнікамі іх з’яўляюцца і прадстаўнікі адміністрацыі. І такое кіраўніцтва — аплачываецца. Дакладна ведаю, што той-сёй з сённяшняй адміністрацыі крычаўскіх школ мастацтваў гатовы працаваць у роднай школе і шараговым настаўнікам. Так што дзяліць і множыць эканомленні пры скарачэнні адзінак грошы доўга не давядзецца. Інакш кажучы, эканамічны эффект ад крычаўскай аптымізацыі ў дадзеным выпадку, як падаецца, — не надта істотны. Калі не так, патлумачце мне на пальцах адваротнае.

Цікава, а хто стаў у такім выпадку ініцыятарам аб’яднання трох школ?

— Пытанне абмяркоўваецца досыць даўно. Як на ўзроўні мясцовай выканаўчай улады, так і ў Магілёўскім аблвыканкаме. Словам, пытанні аптымізацыі, зліцця, рэарганізацыі ўзнімаюцца ў многіх кабінетах, — сказаў мне Вадзім Рыскаў.

Тэорыя лікаў

Не скажу, што мне стала ўсё зразумела. Урэшце, не адмаўляю і таго, што ўтварэнне адной юрыдычнай асобы замест трох прынясе на месцы пэўную фінансавую палёкку. Баліць толькі адно: каб у выніку аптымізацыйных эксперыментаў не пацярпелі юныя таленты. Але ў любым выпадку я веру ў рацыянальнае. Нават у матэматыцы, памятаю, ёсць рацыянальныя лікі. А тэорыя лікаў як галоўную ўласцівасць разглядае іх дзялімасць. А раптам у нашай культуры, што развіваецца ніяк не па матэматычных законах, агульную карысць прынясе зліццё? Пабачым, як будзе развівацца сітуацыя далей...

P.S. Дарэчы, гаворка пра зліццё гомельскага філіяла Веткаўскага музея стараабрадніцтва і народных традыцый імя Фёдара Шклярава з галаўной установай (“К” № 12), як паведмляе яе кіраўнік Галіна Нячаева, ужо не вядзецца.

К

Сітуацыя

Тэарэма з аб’яднаннем школ мастацтваў

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Новая будзе складзена згодна з тыпавымі штатамі. Скароцім пяць штатных адзінак: дырэктары, загадчыкі гаспадарчай часткі, можа, сакратар, рабочы. Кіраўнік дзяржавы пры правядзенні аптымізацыі канкрэтна ставіць задачу: скарачанага, умоўна кажучы, вазьмі за ручку, перавядзі праз дарогу і ўладкуй на работу. Працаўладкуем. Сельскія філіялы застаюцца...

Як журналіст, застаюцца пры сваім меркаванні: калі і тлумачылі, дык недастаткова. Трэба было і бацькоўскую раду (вельмі, наколькі ведаю, актыўную ва ўсіх трох школах) сабраць. Але пра гэта і не думалі.

— Бо дзеці і не адчуваюць змен, — запэўнівае Вадзім Рыскаў, — па той проста прычыне, што і настаўнікаў змены не тычацца. Усе застаюцца на сваіх рабочых месцах і з той навукальнай нагруквай, якая ў іх сфарміравана на 1 верасня.

Так, я кепскі матэматык і эканаміст, але маю педагагічную адукацыю і сем гадоў сумяшчаў журналісцкую практыку з настаўніцкай, таму добра ведаю, што такое педагагічная нагруква. У ДШМ няма гурткоў, але ёсць творчыя калектывы. У адной толькі дзіцячай школе мастацтваў № 2 Крычавы маюцца народны і ўзорны ансамблі, харэаграфічны ды вакальны гур-

На маю думку...

Вельмі добра, што ў беларускіх дзяцей ёсць дужа верны, надзейны, мудры сябар. Імя яму — “Вясёлка”. Звярніце ўвагу на цудоўныя адметнасці. Літаратурная “Вясёлка” для юных чытачоў з’явілася вясной, у красавіку 1957 года. Дык жа і прыродная вясёлка-падкоўка ўпрыгожвае неба, пачынаючы з вясны. У назве часопіса — сем літар, а ў нябеснай вясёлкі — сем колераў.

Беларусы па-свойму разгадваюць сяміколеравую вясёлку. Аранжавы колер — у сонцы над намі. Чырвоны — у сэрцах беларусаў. Блакітны — у азёрах, рэках, нашых вачах. Зялёны — у пушчах, дубровах, нівах. Фіялетавы — у кветніках, вышыванках. Жоўты — у золаце нашай даброты. Сіні — у льяных палетках.

А ў часопіснай “Вясёлцы” я налічыў шэсцьдзясят адметных колераў. Яна вясёлая і прывабная, добрая і ўсмешлівая, спагадная і ласкавая, мудрая і павучальная, цікавая і загадкавая, жаданая і красамоўная... Знароч стаўлю шматкроп’е, каб чытачы самі знайшлі, адчулі, убачылі наступныя колеры-яксіці свайго вернага сябра.

Шэсцьдзясят адметных колераў

Уладзімір ЛІПСКІ, галоўны рэдактар часопісаў “Вясёлка”, “Буся”, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі

Спытайце ў дарослых, хто адмераў у жыцці багата гадоў, што для іх было самым галоўным. Большасць людзей прызнаюцца: найвялікшае багацце — верныя, надзейныя сябры.

Прыемна, што “Вясёлку” ахвотна чытаюць ужо некалькі пакаленняў беларусаў. Той, хто трымаў у руках самыя першыя нумары нашага дзіцячага выдання, цяпер ужо мае статус дзядулі ды бабулі, чытае часопіс са сваімі ўнукамі, а то і праўнікамі. І як бы ні змяняўся час, “Вясёлка” застаецца запатрабаванай. Чаму? Ды таму, што нязменна трымаецца сваіх трох вяршынь творчасці: вучыць дзяцей любіць сваю Айчыну, нястомна далучае чытачоў да роднай мовы і культуры, тактоўна падказвае, як трэба шанаваць людзей, якія вядуць іх за ручку ў вялікае жыццё.

З “Вясёлкай” сябруюць не толькі юныя чытачы, а і найлепшыя пісьменнікі, мастакі, кампазітары. Вось чаму кожны яе нумар, а іх ужо ўбачыла свет 720, уяўляецца і своеасаблівай чытанкай, і дапаможнікам ва ўсіх жыццёвых праявах, і

дасціпным выхавателем, настаўнікам. Добры пачатак вясёлкавай школы зрабілі ў свой час таленавітыя Сяргей Грахоўскі, Алесь Пальчэўскі, Артур Вольскі, Еўдакія Лось, Анатоль Гранаікаў. Вітаў нараджэнне “Вясёлкі” сам Янка Маўр, класік дзіцячай літаратуры: “Дарагія маленькія сябры! Вось і да вас прыйшоў новы часопіс. Знаёмцеся з ім, чытайце і перачытвайце, пасябруйце з ім і вы ўбачыце, што ён можа быць вашым добрым, цікавым і вясёлым таварышам...”

Не бяруся пералічваць усіх аўтараў “Вясёлкі”. Толькі скажу, што кожны год мы друкуем 70 — 80 твораў і старэйшых, і маладзейшых пісьменнікаў, а то і зусім пачаткоўцаў, якія трапляюць пад рубрыку “Упершыню ў “Вясёлцы”. Для рэдакцыі нязменным застаецца адзіны прынцып у падборы твораў для дзя-

цей: яны павінны быць арыгінальнымі, цікавымі і карыснымі нашым чытачам.

Маём права парадавацца, што апошнім часам “Вясёлка” змагла прапанаваць сваім патрабавальным чытачам такія творчыя праекты, як “Свет Вялікага тэатра”, “Скарбы Нявіжскага замка”, “Народны календар”, “Сямейнае чытанне”, “Дабрадзей для ўсіх дзяцей” (пра Закон аб правах дзіцяці), “Грошык і таямнічы кошык” (пра фінансавую азбуку для дзяцей). Гэтыя ды іншыя творчыя здабыткі рэдакцыі леглі ў аснову статамнай бібліятэкі “Вясёлкі”, якую мы пачалі выпускаць разам з нашымі сябрамі ў выдавецтве “Адукацыя і выхаванне”.

Штогод “Вясёлка” абнароўвае да ста твораў сваіх юных аўтараў. Іх вершы, казкі, нататкі, смяшынкі, малюнкы — яркае пацвярджэнне таго, што следам за сталымі творцамі ўздымаецца таленавітая змена. Лепшыя з іх адзначаюцца прэміяй галоўнага рэдактара. А дарослыя пісьменнікі ды мастакі традыцыйна ўшаноўваюцца медалём Васіля Віткі, заснавальніка часопіса.

паўсотні і амаль сем тысяч

раў. Па-першае, надзяленне залішняй адказнасцю арганізатараў дыскаці, якім даводзіцца самастойна сачыць за наведвальнікамі, за аховай парадку за межамі клуба і гэтак далей. А тое, па сутнасці, проста нерэальна, бо ва ўстанове культуры, як вядома, працуе 2 — 3 чалавекі, якія за ўсім прасачыць не могуць. Таму трэба, каб гэта рабілі праваахоўныя органы. Да таго ж, на маю думку, у Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб культуры трэба выключыць ці, прынамсі, неяк удакладніць пункт 9.2 артыкула 237 (паводле якога прадугледжана не дапускаць асоб у алкагольным ап'яненні на дыскацічныя мерапрыемствы), бо правесці медыцынскі агляд наведвальніка клубных супрацоўнікаў проста не ў стане. Па-другое, адсутнасць сродкаў на першапачатковую раскрутку дыскаці. Па-трэцяе, недахоп кваліфікаваных кадраў на месцах, а ў некаторых выпадках — і адсутнасць жадання іх уладкоўвацца на працу ў клуб. Па-чацвёртае, няма матэрыяльнага стымулявання за паспяховае правядзенне дыскаці (гадоў 10 таму яно было). І, нарэшце, часам бачу нежаданне культурна-работнікаў (маю на ўвазе найперш асоб перадпенсійнага ўзросту) займацца моладдзю. Акрамя таго, некаторым маім калегам не дазваляюць праводзіць дыскаці да 2-й гадзіны ночы, хаця вядомая культурнікам пастанова Савета Міністраў краіны № 582 была адменена яшчэ ў пачатку 2017 года...

Падчас дыскаці ў Плябануўскім ДК. / Фота з архіва Установы

Наталля СЕРЫК, дырэктар Ізабелінскага дома культуры: — Мы ладзім дыскаці штосуботы, але прыходзіць на іх вельмі мала маладых людзей. Бывае пяць чалавек завітае, бывае — п'ятнаццаць. І гэта нягледзячы на тое, што гадоў дзесяць таму нашы танцавальныя мерапрыемствы і сам клуб былі вядомыя і за межамі раёна. Да нас, на нашай дыскаці, прыязджалі патанцаваць з Свіслаччыны, Зэльвеншчыны... Магчыма, моладзь перастала да нас завітаваць, бо на некаторы час установу закрывалі на рамонт, перакрывалі ў ёй дах. Акрамя таго, цяпер у Ізабеліне не так шмат моладзі — 10 чалавек старэйшага за 15 гадоў узросту. Таму ладзім, у асноўным, дыскаці для дзяцей, але і на іх прыходзіць няшмат чалавек. Мы "піярым" сябе ў сацыяльных сетках, стварылі ў іх свае суполкі, дзе даём абвесткі пра дыскаці, а таксама праз аб'явы, але

вялікага эфекту апошнія заходы пакуль не даюць — нягледзячы на тое, што наша танцавальная зала можа прыняць да 300 чалавек і мае добрую гукаўзмацняльную і светлавую апаратуру (набылі ў 2015 годзе)...
Як бачна, прывабіць на свае дыскаці моладзь сёння можна: пагадзіцеся, амаль 200 чалавек на кожнай дыскаці — нямала, прычым нават не толькі са свайго паселішча ці раёна, але і з суседніх наваколляў. Тым больш, пастанова Савета Міністраў № 582 на сёння сапраўды адменена, і на дыскацічныя мерапрыемствы, якія ладзяцца ўначы час, не трэба прасіць асобны дазвол у мясцовых органаў улады. Натуральна, брэнд ёсць брэнд, і наўрад ці Дом культуры ў тым або іншым паселішчы Беларусі зможа адразу прывабіць да сябе сотні маладых людзей на свае дыскацічныя мерапрыемствы, стварыўшы суполкі ў сацыяльных сетках ды набыўшы

якасную апаратуру. Тут, мабыць, варта гаварыць пра цэлы шэраг фактараў, якія ўплываюць на паспяховаць дыскаці і адзін з іх — можа, нават, і галоўны — гэта асоба самога арганізатара, яго харызма, ягоны аўтарытэт... Без такой харызмы і аўтарытэту і самая найноўшая апаратура не ўратуе ад пустых залаў. Калі вы з гэтым нязгодныя — завітайце на старонку суполкі "Плёбы", створаную ў адной з папулярных сацыяльных сетак, і паглядзіце на фота з сельскіх дыскацік, пачытайце пад імі ўдзячныя каментарыі Аляксандру Бабіну за класна праведзеныя мерапрыемствы... Або ўвогуле прыязджайце ў Плябануўскі ДК у суботу. Менавіта там, у невялікі сельскім клубе, сёння можна ўбачыць, што сельская маладзёжная дыскаціка жыве і карыстаецца вялікім попытам. І калі яна жыве ў адным ДК, дык чаму ж ёй не жыць у іншым?
К

Дзяжурны па нумары

Маю навіну для тых, хто ў роспачы ад усведамлення, што сеціва пахавала папяровую кнігу, а з ёй і цэлы пласт цывілізацыі. Наша кніга жыве!

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Чарговым сведчаннем стаў той факт, што першы наклад кнігі Уладзіміра Арлова і Паўла Татарнікава "Айчына" (апошні ўганараваны за цыкл ілюстрацый да яе на 56-м Нацыянальным конкурсе "Мастацтва кнігі") прапрададзены яшчэ да таго, як адбылася афіцыйная прэзентацыя ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, у зале,

бо мастаку хацелася, каб назва пачыналася на "прыгожую" літару (у мастакоў, што аздабляюць кнігі, сваё ўяўленне пра эстэтыку). Слова ж "Айчына" не толькі пачынаецца на "прыгожую" літару "А", але ёй жа і заканчваецца. Гэта дало магчымаць закальцаваць кампазіцыю. Письменнік жа абраў слова за яго меладычнасць. Праца доўжылася сем гадоў. Павел паспеў пабудаваць дом, пасадзіць некалькі дзясяткаў дрэў, у сям'і нарадзілася дзіця. Мастак сказаў, што ў вялікай працы часам надыходзіць момант эмацыянальнага выгарання, з'яўляецца адчуванне, што зробленае "не чапляе" нават

На прыгожую літару "А"

дзе разгорнута экспазіцыя, прысвечаная роду Радзівілаў. Лепшай аздобы для імпрэзы з нагоды кнігі, што ахоплівае нашу гісторыю "ад Рагнеды да Касцюшкі", і прыдумаць цяжка. Гэта кніга, як і іншыя літаратурныя творы Арлова і мастацкія Татарнікава, якраз і распавядае пра ролю палітычнай і культурнай эліты станаўленай беларускай нацыі, пераканаўча даводзячы шляхетнасць беларускай гісторыі. Спадар Уладзімір лічыць мастака сааўтарам. Скажам, зрабіўшы галерэю Радзівілаў шырэйшай, чым яна была ў Арлова, мастак падказаў пісьменніку думку падзяліць тэму гісторыі роду на дзве падтэмы — "Радзівілы — ваяры і палітыкі" ды "Радзівілы — творцы і мецэнаты". І назва кнігі ўзнікла праз згоду абодвух аўтараў. З трох варыянтаў — "Айчына", "Радзіма", "Бацькаўшчына" — быў абраны першы,
К

аўтара, а значыць — і гледачам наўрад ці падасца цікавым. У кожнага творцы свой сцэнарый выхаду з крызісу. Спадар Павел у такіх моманты згадваў дзяцінства, час, калі яму было 12—13 гадоў, і ён з захапленнем маляваў рыцараў і бітвы. Ён спрабаваў глядзець на свае малюнкi вачыма дванаццацігадовага хлопчыка. І калі Паўлу-падлетку работы Паўла-дарослага прыходзіліся даспадобы, значыць, праца ішла слушна. Кніга пайшла ў народ, і па каналах зваротнай сувязі аўтары атрымалі заўвагі і пажаданні. Так, прыгожая палова нацыі хацела б, каб у другой частцы кнігі больш увагі надалі жанчынам і іх ролі ў гісторыі. Больш грунтоўна распавесці пра свой унёсак у пабудову агульнага дома папрасілі прадстаўнікі супольнасцей татарараў і яўрэяў.
К

З "Вясёлкай" супрацоўнічаюць вядомыя і маладыя мастакі. Яны ствараюць "вопратку", адзенне, стылёвыя мадэлі да літаратурных твораў. І ў гэтым вялікі поспех маюць майстры пэндзляў Віталь Дударэнка, Кацярына Білан, Аксана Аракчэева, Яна Войцік, Лізавета Емяльянава, Кацярына Горыд, Юлія Панкова... Самай знакавай падзеяй у нашым жыцці за апошнія пяць гадоў стала выданне новага часопіса для дашкольнай "Буся". Яго мы выпускаем творчымі і фінансавымі намаганнямі самой "Вясёлкі". Спадзяемся, што наш "Буся" стане запатрабаваным для ўсіх дзетсадаўцаў Беларусі, якіх у нашай краіне паўмільёна. У юбілейным зборніку "Вясёлка", што падрыхтавала выдавецтва "Мастацкая літаратура", прадстаўлены і аўтары, і іх творы, якія цешылі нашых чытачоў апошнія пяць гадоў. Гэта яшчэ адзін знак таго, што "Вясёлка" стварала і працягвае ствараць літаратуру для нашых спадчыннікаў. Нязменным застаецца жаданне вясёлкаўцаў, каб паштальён прыносіў "Вясёлку" і "Бусю" ў кожную сям'ю, дзе ёсць нашы чытачы. Мы былі, ёсць і будзем вернымі сябрамі дзяцей Беларусі.

Прыемна ўзяць у рукі кампактны альбом, маляўнічы пераплёт якога ўжо вабіць чытача знаёмымі "аб'ектамі" стылізаванай мінскай даўніны. А пачні гартаць — і ўжо не адарвацца ад гэтай "Прагулкі па горадзе ў мінскіх гісторыйках" (такі падзагаловак кнігі). Калі не вельмі абазнаны чытач пакорпаецца ў інтэрнэце, дык даведзецца, што Валодзін — той самы папулярны бард, чые песні яму здаралася чуць. А магчыма, таму ж чытачу траплялася і кніга Валодзіна пра індыйскія падарожжы. Я, дарчы, лічу яе адной з лепшых кніг пра Індыю менавіта таму, што краіна Буды ў ёй прапушчана праз глыбока асабістае духоўнае ператварэнне аўтара. І "Мінскія гісторыйкі" — таксама надзвычай асабістае для Валодзіна. Тут не толькі любоў да роднага горада, але, цалкам магчыма, перш за ўсё вострае жаданне суднасці "мінскасць" (дазволіце сабе такі няўклудны тэрмін за бракам іншага) з вялікім светам, імкненне пераадолець комплекс правінцыйнасці і паказаць, што насамрэч "пазл складаецца" і Мінск годна ўключаны не толькі ў еўрапейскую, але і ў сусветную гісторыю. Трэба адноўваць прывіжэнне, і мы ўбачым, што будынак гарад-

Няпростыя "...Гісторыйкі" пра любоў і Мінск

Сямён БУКЧЫН, публіцыст

Пачну з таго, чым іншым разам заканчваецца водгукі на кнігі. З ухвалы выдаўцам ды ілюстратарам. Зрэшты, да дызайн-праекта "Нашага старога добрага Вавілона", апроч Генадзя Вінярскага, мастака Сяргея Стальмашонка, фотамайстра Георгія Ліхтаровіча, спрычыніўся і аўтар кнігі Міхаіл Валодзін.

скога паштамта вельмі падобны да палаца архітэктара XVIII стагоддзя Луджы Ванвітэлі, які стаіць побач з рымскім фантанам Трэві, што ўсім вядомая скульптура "Хлопчык з лебедзем", якая ўпрыгожвае самы стары фантан горада, знаходзіцца ў шэрагу падобных твораў нямецкага скульптара Тэадора Калідэ, іх можна пабачыць і ў Сан-Сусі (рэзідэнцыя прускіх караляў), і на востраве Уайт (рэзідэнцыя англійскай каралевы Вікторыі). І высвятляецца: нічога незвычайнага, што Эйнштэйн мог стаць прафесарам беларускага ўніверсітэта. І стаў бы, каб не Сталін... А славіст Вячаслаў Зайцаў, які працаваў у акадэмічным інстытуце літаратуры, у 1970-м зрабіўся героем нашумелага навукова-папулярнага фільма нямецкага кінарэжысёра Эрыха фон Дэнкіена

"Успаміны аб будучыні", таму што верыў у пазазямное паходжанне чалавечай цывілізацыі. І адначасова ненавідзеў савецкую ўладу. За гэта, дарчы, і заплаціў зламаным лёсам. Хоць хто ж ведае: магчыма, філолаг і быў падрыхтаваны такі звышсуровы лёс — па волі КДБ прайсці праз вар'янтку? І, верагодна, таму Зайцаў гэтак імкнуўся ў касмічныя далечыні, што Мінск здаваўся яму самым нерамантычным горадам Зямлі. "У ім ніколі не бачна зорак", — казаў Вячаслаў. Аднак ёсць, ёсць рамантыка старога Мінска — пераконвае нас Міхаіл Валодзін. Праўда, яна асаблівага роду. Каб адчуць яе, неабходна быць альбо закаханым у горад "каранарным" мінчуком, альбо настроіцца на "мінскую хвалю". Яна і ў гі-

торыі цудам ацалелага Чырвонага касцёла, і ў аповедзе пра мінскія карані Марты Скаўронскай, якая стала расійскай імператрыцай Кацярынай І. Архітэктурныя гісторыі ў Валодзіна цесна пераплецены з чалавечымі, і ў гэтым асабліва каларыт ягонаў кнігі. Няхітрасць пазначанага жанру — "прагулка" — не адмяняе ноты драматызму, уласцівыя "гісторыйкам". Па краі лязя прайшлі архітэктар будынка цяперашняга Міністэрства абароны Валянцін Гусеў і начальнік упраўлення архітэктуры Уладзімір Кароль, куратар будаўніцтва гмаху КДБ. І зразумелыя слёзы скульптара Заіра Азгура, які плакаў, калі на ягоных вачах руйнавалі помнік Сталіну. Ёсць у кнізе Валодзіна "гісторыйкі", што называецца, з адкрытым фіналам. Адна

з іх — кранальны расповед пра савецкі танк, які на пачатку ліпеня 1941-га ва ўжо занятым немцамі Мінску здзейсніў баявы рэйд па горадзе. На жаль, кажа аўтар, танк на пастамента каля Дома афіцэраў — не "той вогненны дыназаўр", што прарваўся праз толькі што заняты фашыстамі горад". Паколькі, сапраўды, "той, хто апошнім пакаіае абложаны горад, заслугоўвае не меншай славы, чым той, хто ўрываецца ў яго першым". Нехта з чытачоў скажа: "Забаўныя гісторыйкі". Нехта недаверліва прамармыча: "Байкі!" Аднак і той, і другі напэўна адчуваюць: нешта такі закрунула душу, памяць. І гэта найбольш істотнае. Міхаіл Валодзін прысвяціў кнігу сваім бацькам, якія былі "народжаныя ўдалечыні ад Мінска", але прывучылі яго "любіць родны горад". І тую любоў чалавека, што "сэрцам прыкіпеў да дзівоснай ілюзіі, імя якой Мінск", ён ашчадна перадае сваім чытачам.

Будзем на сувязі!

Нам цікавае Ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрынку kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Мастак Алеся Родзіна яшчэ не так даўно куды прасцей было пабачыць у Берліне, чым у Мінску: цягам многіх гадоў ён меў перманентную арт-рэзідэнцыю ў знакамітым кунстахаусе "Тахелес", займаючы яго галоўныя выставачныя плошчы (паверх!). Але ўрэшце вярнуўся ды асеў у родных пенах — як спадзяецца, надоўга. Напярэдадні 70-годдзя мастака (якое ён наўрад ці будзе адзначаць у тыповым "юбілейным" стылі) мы гутарым у былым цэху завода "Гарызонт", пераўтвораным у лофт-вую прастору "Верх". Там цяпер працуе яго цыклапічная паводле маштабу выстава "Global Warning / Global Warming". Пасля таго, як "Тахелес" у Берліне быў закрыты, Родзін спадзяецца стварыць падобнае ў Мінску.

Падрыхтаваў Ілья СВІРЫН / Фота Аліны САЎЧАНКА

— Калі пачаўся Родзін, якога мы ведаем?

— Цяжка сказаць. Першая "персаналка" ў мяне была гадоў у сем — зразумела ж, у роднай школе. Маляваў тады самалёты — як нярэдка са мной здараецца і цяпер.

— Вы нарадзіліся і выхоўваліся ў СССР, акадэмічную мастацкую адукацыю атрымлівалі ў "застойныя" часы. Як вы думаеце, што сказалі б ваши выкладчыкі, наведваючы гэтую выставу?

— Магу лёгка сабе ўявіць! У тагачасным Тэатральна-мастацкім яе пачынаў вучыцца на дызайне, і там мне дазвалялі пэўную творчую свабоду. Але праз два курсы перавёўся на жывапіс. Мой першы педагог Хаім Ліўшыц таксама вызначаўся адноснай ліберальнасцю, але калі на яго месца прыйшоў Іван Осіпавіч Ахрэмчык... Памятаю, пабачыўшы нейкі мой твор, ён ажно затупаў нагамі ад злосці: калі нешта яшчэ такое зробіш — адрозна выганю! Выкладчыкі ў інстытуце былі кансерватарамі да мозгу касцей і няспынна шукалі ў мастацтве "пятую калону", а вось сярод студэнтаў ўтварылася невялічкае "апазіцыйнае" кола: Іосіф Грынберг, Алеся Марачкін і я. Трымаліся разам. Калі гучалі нашы прозвішчы, кафедра ажно скавытала ад злосці.

— Нікога не выгналі?

— На шчасце, нікога. Ды і мы імкнуліся асабліва не высоўвацца калі не трэба, чакаць свайго часу. Гэта быў такі спосаб выжывання, адзіна рэальны тады.

— А ці была магчымасць выстаўляць творы?

— Толькі ў вузкім коле. На самым пачатку 1970-ых мы зрабілі першую нефармальную выставу ў Жодзіне, дзе я паказаў першую версію твора "XXI". Гэта карціна з самалётамі, якая праз ладны час стала адной з самых маіх вядомых. Я напісаў яе ў бомбасховішчы, дзе ў мяне тады была майстэрня. Хацеў завезці на выставу ў знакаміты маскоўскі цэнтр нефарма-

льнага мастацтва на Малой Грузінскай, але нешта не склелася — здаецца, захварэў. Увогуле, тыя самалёты мяне пераследавалі: твор запатрабаваў неверагодна шмат унутранай энергіі, літаральна яе высмоктаў. Так часам здараецца з карцінамі.

— Ці карыснай была акадэмічная адукацыя?

— Яшчэ як! Мы хоць і шлі ў рожкі са старэйшымі, але не былі дурнямі і маляваць у іх вучыліся. І Ахрэмчык, і іншы наш педагог Натан Воранаў — выдатныя майстры, у якіх многае можна было пераняць. Потым, ужо праз гады, яно далася ў знакі. У "Тахелесе" працавалі цудоўныя мастакі з усяго свету. І вось аднойчы пры-

— Адпаведна, уся справа ў тым, што ў Берліне мастакі пачуваюцца больш камфортна?

— Таксама парознаму. Пасля таго, як мяне ўпершыню запрасілі на рэзідэнцыю ў "Тахелес", я атрымаў майстэрню, але грошы на жыццё мусіў зарабляць сам. Першыя гадоў пяць перабіваўся з хлеба на "Ролтан": мае творы за надта вялікія, каб карыстацца попытам, ды і прадаю я іх не надта ахвотна. Тады, паслухаўшы парады сябра, нарабіў невялічкіх карцінак, але і яны зусім не купляліся. Пра што я, зрэшты, не шкадаваў. "Тахелес" даў мне карысны досвед: мастак павінен быць шчырым і ніколі не кіравацца нейкімі дробнымі капеечны-

ведвальніка атмасферу руху. Пагатоў, у нас ёсць досвед — фэстывалі "Дах", якія мы рабілі ў тым жа Палацы мастацтваў, збіралі натоўпы.

— Ці магчымы аналаг "Тахелеса" ў Мінску?

— Хацелася б — і будзем спрабаваць: у мяне ёсць паразуменне ў гэтым плане з хлопцамі, якія кіруюць прасторай "Верх". Досвед першага маштабнага мінскага "Даху" мяне пераканаў у адным: ты павінен быць упэўненым, што ўсё адбудзецца — на сто працэнтаў, нягледзячы ні на якія перасцярогі! І толькі тады гэта спрацоўвае. Яшчэ задаўга да запланаванага адкрыцця мы са Змітром Юркевічам пачалі аб'езды зімовых будоўлях і набралі ў выніку

ведалься, што ніякага рашэння не было. Чысты падман! Дарэчы, праз пару месяцаў суд прыняў рашэнне на нашу карысць. Хаця "Тахелес" у выніку яно не ўратавала.

— Напэўна, захоп успрымаўся вамі як катастрофа: пад пагрозай апынуўся плён усяго жыцця...

— Наадварот, гэта мяне падбадзёрыла. "Тахелес" даў мне іншае памяшканне, і я зрабіў там вялікую інсталюцыю, прысвечаную ўварванню. Намаляваў на сценах спрута і вялізных пудзілаў з рогамі — карацей, адцягнуўся па поўнай праграме! Дарэчы, літаральна днямі даведаўся, што Ай Вэйвэй (сусветна вядомы кітайскі мастак, які не так даўно заявіў пра на-

ках: туды паглядзеў, сюды, усё заўважаеш, на ўсё рэагуеш...

— Ваша мастацтва, безумоўна, рэч у сабе, але ў гэтай фантасмагарычнай куламеце часта ўсплываюць і пазнавальныя вобразы. Напрыклад, не раз сустракаецца такі элемент, як Мірскі замак...

— Я ўводжу яго, калі адчуваю сябе кепска. Мірскі замак для мяне — гэта своеасаблівае ўвасабленне моцы. Мы малявалі яго яшчэ калі былі студэнтамі, а ён стаў закінуты. І ў такім выглядзе ён падабаўся мне значна болей. Не ведаю, навошта яго атынкавалі: белы колер руйнуе карцінку, неба нібы з'ядае яе абрысы.

— А ці здараецца так, што ў вашия творы непас-

"Мастак павінен быць без скуру..."

Алеся Родзін: выклікі цывілізацыі, улюбёны ў перформанс мафіёзі і Мірскі замак

ходзяць да мяне іранец Рэда Машодзі, немка Зільба Грос, італьянка Барбара Фрагогна ды просяць: "Слухай, Алеся, мы хочам узяць у цябе ўрок жывапісу. Навучы нас так упісваць у тканку карціны асобныя прадметы, каб яны ў сукупнасці спараджалі дадатковыя сэнсы". Менавіта дзякуючы гэтай тэхніцы ўнікае своеасаблівы эффект 3D — як быццам з'яўляюцца новыя вымярэнні. Але я адказаў, што пры ўсім жаданні не дам рады. Каб навучыцца самому, мне спатрэбілася пятнаццаць гадоў мастацкай адукацыі, і адным урокам тут не абыйсцяся.

— Каб набыць вядомасць на радзіме, за савецкім часам беларускі мастак мусіў "засвяціцца" ў Маскве. Ці не захаваўся синдром культурнай прывічцы і дасюль — хіба з той агаворкай, што нашы творцы ўжо болей мкнуцца не на ўсход, а на захад?

— Думаю, самі творцы тут не пры чым — справа найперш у грамадскай увазе да іх. Колькі ў нас на Беларусі мастакоў? Пэўна, тысячы з паўтары набярэцца. А колькі, так бы мовіць, на слыху? Лічаныя прозвішчы, ды і тое адносна. Стаць заўважным тут вельмі і вельмі няпроста, без залежнасці ад таго, што ты робиш. У савецкія часы вярта было толькі выстаўца, хай сабе і на андэргранднай выставе, — і пра цябе пачыналі гаварыць. Сёння сітуацыя зусім іншая — амаль усё можна, але нікому нічога не цікава.

— А наколькі вам, творцу, та ўвага патрэбна?

— Цяпер не асабліва: пасля таго, як маю выставу ў "Тахелесе" наведала болей за мільён гледачоў з усяго свету, я пачаў ставіцца да гэтага куды спакойней.

мі інтарэсамі, бо яны адразу счытваюцца! А тут захацеў грошай зарабіць — і атрымаў аплявуху. Таму надалей я карціны рабіў у такіх памерах, каб ні ў чыю спальню яны фізічна не ўлезлі.

— А як жа выжываць?

— Трэба шукаць спосабы — і яны знойдуцца. У маім выпадку гэта быў продаж рэпрадукцыяў. Пабачыўшы вялізны твор, уражаны глядач ахвотна набываў за якіх-небудзь шэсць еўра яго фотакопію. Яны разыходзіліся "на ўра!", і неўзабаве атрыманых даходаў стала хапаць не толькі мне на жыццё, але і на падтрымку ўсяго "Тахелеса".

— У чым сакрэт яго папулярнасці?

— У тым, што там віраваў рух, там увесь час нешта дзелься: на вуліцы, у калідорах, у саміх майстэрнях... Перформансы, канцэрты, кінапаказы — усё, што заўгодна! Памятаю, мой сябра мастак Зміцер Юркевіч уздоўж і ўпоперак перакапаў двор, ствараючы грандыёзны твор лэнд-арту, і ўсе дзівіліся гэтаму "цуду з Беларусі". Там была поўная свабода самавыяўлення — рабі што хочаш! Менавіта такой нязмушанай атмасферай творчасці "Тахелес" найперш і прыцягваў тут вельмі і вельмі няпроста, без залежнасці ад таго, што ты робиш. У савецкія часы вярта было толькі выстаўца, хай сабе і на андэргранднай выставе, — і пра цябе пачыналі гаварыць. Сёння сітуацыя зусім іншая — амаль усё можна, але нікому нічога не цікава.

— А які рэцэпт па паліпшэнні сітуацыі вы маглі б прапанаваць?

— Я запусціў бы туды мастакоў, каб яны працавалі на вачах публікі — паверце, ёй творчая кухня надзвычай цікавая. Ладзіў бы паралельна шмат розных падзей, каб стварыць прывабную для на-

чатыры грузавікі рознага ламачка. Працавалі палову гады, ствараючы з яго інсталюцыі, аднак не здолелі ўсё скарыстаць, проста не паспелі! Пэўна, двух грузавікоў было б дастаткова... І ўвесь гэты час над намі вісеў дамоклаў меч: дазваляць ці не. Праблемы былі, але... усё прайшло выдатна!

— Пяць гадоў таму ў "Тахелесе" з вамі здарылася неверагодная па мерках заходняга свету гісторыя: ваша майстэрня была гвалтоўна захопленая...

— Калі сцісла, сутнасць канфлікту ў тым, што будынак арт-цэнтра адышоў да буйнога нямецкага банка, ён вырашыў выселіць адтуль мастакоў, але не даў сабе рады зрабіць гэта законным чынам. Тады было прынятае рашэнне выкінуць іх адтуль гвалтам. Разлік рабіўся на тое, што калі мая выстава закрыецца, турыстаў стане меней, і "Тахелес" лясне сам сабою. І вось, адной цудоўнай раніцай — недзе а восьмай, — я, як заўсёды, маляваў. Дзверы ў галерэю былі зачыненыя, бо наведвальнікаў я пачынаў пускаць толькі а дзясятай. Але раптам іх выломваюць, і ў памяшканне ўрываюцца пару дзясяткаў мажных хлопцаў ва ўніформе — сэк'юрыці з прыватнай фірмы. Хапаюць нас са Змітром Юркевічам пад рукі і выштурхоўваюць у чым былі, не дазволіўшы забраць ні работы, ні асабістыя рэчы, ні нават цёплую вопратку — а справа была зімою. Усё трывала літаральна пару імгненняў.

— Нўжо дзясні не мелі юрыдычнай падставы?

— У "групу захопу" ўваходзіў адвакат банка, які зачытаў пастанову суда аб нашым высяленні. Але журналісты (а іх адрозна панабегла процьма) патэлефанавалі ў суд і да-

мер узяць "Тахелес" пад сваю апеку — Рэд.) выказаў намер захаваць тыя мае графіці — на яго думку, яны ўяўляюць мастацкую каштоўнасць.

— Але карціны ацалелі?

— Пасля таго, як шпіёны даклалі пра гэтую маю творчасць у банк, адтуль мне прыгразілі: будзеш так сябе паводзіць, мы спалім твае палотны. Аднак мяне гэта толькі яшчэ болей узрушыла, і я не спыніўся. Пагрозу яны не ўрэчаіснілі, хаця адзін твор быў парэзаны — пэўна, са злосці. А зпавацца было на што, бо супраціўнік апынуўся ў патавай сітуацыі. "Тахелес" не рухнуў, наведвальнікаў дзякуючы скандалу паболела. Банку нічога не заставалася, як месяцамі трымаць абарону захопленых плошчаў, аплоччынам. Тады было прынятае рашэнне выкінуць іх адтуль гвалтам. Разлік рабіўся на тое, што калі мая выстава закрыецца, турыстаў стане меней, і "Тахелес" лясне сам сабою. І вось, адной цудоўнай раніцай — недзе а восьмай, — я, як заўсёды, маляваў. Дзверы ў галерэю былі зачыненыя, бо наведвальнікаў я пачынаў пускаць толькі а дзясятай. Але раптам іх выломваюць, і ў памяшканне ўрываюцца пару дзясяткаў мажных хлопцаў ва ўніформе — сэк'юрыці з прыватнай фірмы. Хапаюць нас са Змітром Юркевічам пад рукі і выштурхоўваюць у чым былі, не дазволіўшы забраць ні работы, ні асабістыя рэчы, ні нават цёплую вопратку — а справа была зімою. Усё трывала літаральна пару імгненняў.

— Але, напэўна, на самую творчасць, якая патрабуе спакое ды цішыні, мітрэнгі паўплывалі адмоўна?

— Не! У новай майстэрні я распачаў вялізную карціну "Міфалагемы тысячагоддзя" — памерам недзе 15 на 4 метры. Знаўцы казалі, што гэта самае вялікае жывапіснае палатно ў Еўропе!

— Як наогул рэчаіснасць уплывае на ваша мастацтва? І ці ўплывае?

— Куды ж ад яе схавешся — рэчаіснасць настолькі моцная, што абстрагавацца пры ўсім жаданні не атрымаецца. Столькі ўсяго вакол дзеіцца, і ад гэтага не толькі ўскальхнуцца, але і здрыгнуцца можна. Скажам, гадзіна пік у Берліне... Ды і ці трэба абстрагавацца? Менавіта ўбачанае і адчутае дае аўтару моцны эмацыйны пасыл, які потым трансфармуецца ў мастацкія вобразы. Увогуле, добры мастак — калі ён без скуру, калі ён безбаронны і яго лёгка зачэпіць за жывое. Ты матляеш галавой па ба-

рэдна пранікае жыццёвая падзейнасць? У сэнсе, убачыў і намаляваў...

— Так, вядома, і з гэтай нагоды здарылася нямаля анекдатычных гісторый. Прыкладам, вось той персанаж (паказвае) мае цалкам рэальнага прататыпа. Гэта італьянец, ён падышоў да мяне ў "Тахелесе" і стаў настойліва прасіць, каб я яго намаляваў. Я выканаў просьбу, але калі ён убачыў, што атрымалася, дык абурўся: маўляў, як ты мог выявіць мяне ў ліловым святле, давай перамалёўвай! Хацеў было паспаць яго куды падалей, але мне свечасова патлумачылі, што гэта вядомы ў сабе на радзіме мафіёзі... Ладна, перафарбаваў яго ў сіні — прычым ён увесь час літаральна стаяў нада мной. Італьянец мне падзякаваў і раптам прапанаваў зладзіць радыкальны перформанс — узяць молаты і раздзяўбсці той мур, якім банк адгарадзіў унутраны дворык "Тахелеса" (у той час канфлікт ужо ішоў поўным ходам). Як выявілася, гэтаму заможнаму чалавеку было замала сваіх вілаў і дарагіх машын — хацелася таксама і прамовіць слова ў мастацтве ды атрымаць пэўную славу. Але нам такая дапамога была не надта патрэбнай. Давялося мне на нейкі час знікнуць з "Тахелеса", каб ён болей мяне не турбаваў.

— Многія падзяляюць мастацтва на "сумнае" і "жыццесцвярдзальнае", пазітыўнае і руйнавальнае. На вашу думку, ці прымяняльныя гэтыя крытэрыі?

— Ты ўвасабляеш на халасціне проста каляровыя адносіны і рытмічныя спалучэнні, але ў іх утоены і спакой, і бурлівасць, і смутак, і выйсце па-за межы, у іншыя вымярэнні... Не трэба баяцца ні-

чога з гэтага — калі ўвесь час хадзіць з усмешкай на твары, можна лёгка з'ехаць з гледзі. Рэальнае жыццё кожнага чалавека спалучае самыя розныя эмоцыі, а мастацтва пераплаўляе іх, спараджаючы катарсіс і набываючы моц уцягваць у свае віры гледача.

— **А ці павінна мастацтва даваць глядачам душэўную раўнавагу?**

— Яе ж нідзе няма. Нават калі мы крочым, устойлівасць ужо губляецца. Калі стаім? Таксама раўнавага адносна. Хіба калі ты ўкапаны ў зямлю бы слуп... Паводле майго адчування, прыгажосць жыцця — у руху, нечаканых эмоцыях, дысбалансе. І менавіта яны даюць штуршок нешта рабіць. Бо калі ў цябе усё добра і стабільна, у творчасці проста не ўзнікае патрэбы.

— **На якую праблему чалавецтва варта звярнуць увагу найперш?**

— Самая хваравітая для мяне як для мастака — экалогія і яе ўплыў на асобу. Мы ўсе ад гэтага залежым — у тым ліку, і ўнутраны стан кожнага з нас. Я — за першасную чысціню. Хай прырода сама разбіраецца, без нашага ўмяшальніцтва. Бог стварыў для ўсяго існага пэўныя межы, і не трэба іх ігнараваць.

— **Калі амерыканцы абвясцілі праграму асваення Марса, прагучала думка: Зямлі нам мала, цяпер яшчэ і Марс запаскудзім...**

— Адназначна! Падчас вучобы, памятаю, любіў узязь эцюднік ды выправіцца маляваць у ваколіцы Мінска, дзе бруіла многа крынічак і рачулак. Адночы папрацаваў дацямна, пайшоў дахаты, вяртаюся дарабляць малюнак — і не пазнаю ландшафт! Рачулікі няма, а на яе месцы стаіць пачварына з вялізным каўшом. Кашмар! Чалавек, узброены сучаснымі тэхналогіямі, можа вырабляць з прыродай усё, што толькі захоча, але ці доўга яна будзе

трываць гэты гвалт? Каласальная навала штучных канструкцый, якія навядуць людзі, захоплівае Зямлю, планета мяняе аблічча і можа пераўтварыцца зноў у безжыццёвы мацярык.

— **А ці адчуваеце вы розніцу ў стаўленні да праблемы ў нас і на Захадзе?**

— Яна актуальная для ўсіх. Памятаю, у Іспаніі некалькі гадоў пакупацца ў моры, але яно аказалася такім брудным, што стала прыкра. Беларусь, я думаю, вельмі разумная краіна, і мы павінны пільнаваць, каб нас гэтыя экалагічныя праблемы не прыбілі да зямлі. Тут я маю на ўвазе таксама і экалогію прасторы ды экалогію духа. Важна, каб мы захавалі сваё — і натуральныя прыродныя ландшафты, і адметную культуру.

— **Ці можа мастак быць кампетэнтным у глабальных тэмах? Ці няма адчування, што вы гаворыце пра тое, чаго не ведаеце?**

— А хто ведае? Хто можа адрозніць праўду ад нашых пра яе ўяўленняў? Усё, у чым я магу быць больш-менш упэўненым, — хіба вось гэтае імгненне, калі сонечным ранкам мы тут з вамі гутарым. Зрэшты, і яно ўжо таксама прайшло. Мастак, прынамсі, здатны яго зафіксаваць. Ды і ўвогуле, веды — гэта з галіны навукі, мастак жа дзейнічае інтуітыўна, трансліючы ў фарбах і пластыцы тое, што ён адчувае. І атрымліваецца цудоўна: з дапамогай не надта складаных з тэхналагічнага пункту гледжання сродкаў адкрываецца неабсяжны космас, падарожнічаць па якім можаш ты сам твае гледачы.

— **У вашых творах часта сустракаюцца вялізныя інсекты...**

— Ну так. А вы ведаеце, што іх сумарная вага перавышае вагу ўсяго чалавецтва?

— **Галоўнай дзейнай асобай вашых карцін з'яўляецца хаос. Многія**

лічаць яго апрыёры руйнавальным, і толькі некаторыя мыслеры перакананыя, што ён можа быць той субстанцыяй, з якой, так бы мовіць, нараджаюцца зоркі...

— Хаос прываблівае мяне куды болей, чым стэрыльнасць і ўраўнаважанасць — у іх бракуе жыцця. Тым болей, я бачу ў сваім хаосе гармонію і парадак, для мяне ён рытмічна зладжаны. Калі павук пляце павуцінне, вонкава можа падацца, нібы ніткі кладуцца хаатычна, але насамрэч у іх прасочваецца пэўная кампазіцыйная структура.

— **Здаецца, вас асабліва натхняе бурлівы рытм гарадскога жыцця...**

— Гэта так. Я нарадзіўся ў Баранавічах, і першыя чатыры гады пражыў у драўлянай хатцы: дрэвы, козы... А потым бацькі пераехалі ў Мінск з яго шматпавярхоўкамі. Памятаю, выйшаў на вуліцу адным днём — і застыў у здранцвенні: а дзе гэта я? Аднолькавыя дамы, аднолькавыя вокны... Нават не ведаю, як мне ўдалося знайсці шлях дахаты. Думаю, гэтыя ўспаміны з дзяцінства ўплываюць на мяне і пагэтуль.

— **Які эмацыйны стан набліжаны да вашай прыроды? Калі вы пачуваецеся найбольш камфортна?**

— Камфортна? Ну, калі з сябрамі збіраліся ў Берліне, і адбываўся такі нязмушаны абмен думкамі. Насамрэч, пасля гэтых несур'ёзных, здавалася б, бясседаў зазвычай з'яўляліся нейкія новыя ідэі. Другі стан — калі ты лындзі б'еш, мяне ён таксама вельмі падабаецца. Але самае прыемнае — тое адчуванне, якое многія называюць натхненнем. Бярэш у рукі пэндзаль — і так хутка час ідзе! Стаў з раніцы — і раптам заўважаеш, што ўжо вечар. А я ж, здавалася б, толькі распачаў, толькі раскрываў адну сотую частку халасціны, нават яшчэ не бачу ўсёй кампазіцыі!

■ **"Паводле майго адчування, прыгажосць жыцця — у руху, нечаканых эмоцыях, дысбалансе".**

■ **"Мірскі замак для мяне — гэта своеасаблівае ўвасабленне моцы. Мы малявалі яго, яшчэ калі былі студэнтамі, а ён стаяў закінуты".**

■ **"Творчы працэс для мяне ніколі не мае выразных межаў, таму і не стаўлю кропку. Гэта мая пазіцыя — не ведаю, ці прымяняльная яна для іншых мастакоў".**

— **Сёння мы назіралі за тым, як вы кладзеце на халасціну чырвоную фарбу. Гэта матэматычнае рашэнне альбо інтуітыўнае?**

— Гэта працэс, і я ў ім няспынна. Згаданую вамі работу я распачаў яшчэ гадоў пяць таму. Працаваў спачатку ў мінскай майстэрні, потым на нейкай выставе, потым павёз яе ў Берлін, паказаў на адным фестывалі, прывёз сюды — і ўвесь час нешта дамалёўваю... Тут цікавае асвятленне, і я бачу патрэбу даваць, бачу, што шмат чаго яшчэ трэба зрабіць. Вось, сёння пачаў паглыбляць — і чырвоным, і блакітным некалькі мазкоў... Хацеў і зялёны, але... нешта ён, відаць, не адсюль.

— **А ці часта вы так дапісваеце карціны непасрэдна падчас выставаў?**

— Так, творчы працэс для мяне ніколі не мае выразных межаў, таму і не стаўлю кропку. Гэта мая пазіцыя — не ведаю, ці прымяняльная яна для іншых мастакоў. Я заўважыў, што карціна ўспрымаецца іначым і залежнасці ад асяроддзя і асвятлення, адсюль і патрэба яе працягваць. Ніколі не сумняваюся, калі ўнікае такое жаданне. Тым больш, "Тахелес" даў мне ўнікальную магчымасць: зрабіўшы мазок, ты можаш адразу на свае вочы назіраць за тым, як ён уплывае на ўспрыняцце твора публікай, і тады ўжо — у залежнасці ад яе рэакцыі ды свайго бачання — дадаваць нешта яшчэ.

— **Паводле класічнай тэхналогіі жывапісу, завершанае палатно пакрываецца лакам, каб яго захоўвалася стагоддзямі. Але дапрацоўка робіцца немагчымай...**

— Ужо некалькі гадоў я выступаю свае працы на фестывалі "Freqs of Nature", які ладзіцца на былым ваенным аэрадроме ГДР. Туды запрашаюць дызайнераў з усяго свету, тры-чатыры месяцы

яны ўтрапена працуюць, робячы неверагодныя інсталюцыі. Затым тыдзень ідзе фэст, а ўжо на наступны дзень па яго заканчэнні з'яўляюцца трактары з рознымі дзівоснымі прыстасаваннямі, і ўсё гэтае хараства руйнуецца ўшчэнт. На наступны год праца пачынаецца нанова. Гэтых мастакоў цікавіць працэс, і мяне таксама. Нават не задумваюся пра тое, што калісьці будзе. Мяне цікавіць толькі цяперашні момант, толькі непасрэдная рэакцыя гледача. Мае халасціны часта скручваюцца ў рулоны, шматразова транспартуюцца ў не надта спрыяльных умовах — часта нават у звычайным купэ цягніка. Але пакуль не развальваюцца.

— **Няўжо вам сапраўды ўсё адно, ці захавваюцца вашы творы?**

— Вядома, кожны мастак пра гэта марыць, але... я разумею, што такога не можа быць. Нават вялікія цывілізацыі з часам руйнуюцца ды сыходзяць у нябыт. Таму проста дзякуеш Богу за магчымасць рабіць тое, што ты хочаш, тое, што цяпер цябе захапляе. Гэтага цалкам дастаткова. А як яно далей будзе... На тыя працэсы я ніяк не магу паўплываць.

— **Мы ведаем пра вас як пра мастака планетарнага маштабу, але не як пра жывога чалавека, таму хацелася б задаць нейкае прыземленае пытанне. Напрыклад, якая ваша ўлюбёная стравы?**

— Цяжкае пытанне... Калі працую, дык суну ў рот усё, да чаго магу дацягнуцца рукой. Часам людзі мне потым тлумачаць, што я з'еў нешта зусім для гэтага непрыдатнае, нават таго не заўважыўшы. Але нічога, пакуль жывы.

Пытанні задавалі Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСЬКІ, Вольга РОПАТ, Аліна САЎЧАНКА, Ілья СВІРЫН

Сакавіцкія аўдыя/відэаработы айчынных выканаўцаў рэцэнзуюць музыкант гурта "Пані Хіда" Леанід ТУРОК (А.) і спецкарэспандэнт газеты "Культура", музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

АЎДЫЯ

Гурт "Electric Poets", міні-альбом "Electric Poets"

А.: Якасная, пругкая музыка, для адэптаў хард-н-хэві. Добра ўплецення "сінты" асвятляюць трэкі. Хоць у самым моцным, на мой погляд, — "Honesty", — усё ў лепшых класічных канонах. Адчуваецца, што ўдзельнікі гурта шмат "здымалі" і гралі музыку заходніх, больш вядомых калегаў. Чутныя знаёмыя прыёмы: "Plastic Love" толькі мне аднаму нагадвае "It's My Life" гурта "Bon Jovi"?

Рэліз носьці, хутчэй, заявачны характар. Цікава паглядзець, што здарыцца з калектывам, куды яго кіне. Паколькі для больш рокавай публікі не хапае напору, агрэсіі ды брутальнасці, а станавіцца "саладзейшымі" — значыць, выйсці з гэтай "паляніцы". Але заўсёды можна стварыць нешта сваё, асаблівае. Наогул, прычапіцца няма да чаго, але калі казаць пра максімум, яшчэ можна працаваць, перш за ўсё ў думках і сэнсах.

В.: Няхай перад намі традыцыйны хард-рок (акультураны сучасным гучаннем), слухаецца міньён свежа. Пастараліся інструменталісты і фронтмэн "олд скул" паднесці так, што цяперашнім "цяжкім" трэндам кампазіцыі адпавядаюць. "Амерык" музыканты не адкрылі, а — пераадкрылі імпартажны вакальны манеры ды канструкцыі. Аднак тое, хутчэй, даніна павагі сусветным велічыням. У якасці аўтарскага сэта ў праграме кавер-версій усё на месцы. Адзначаю трэк "No Respect".

Маша Вячорка, альбом "English Album"

А.: А раптам гэта і ёсць прабірка, у якой вірус, здольны па-сапраўднаму заразіць значную частку нашых артыстаў брытанскай музычнай культуры? Не выкарыстанне прымечнага і капіраванне гучання, а такое вось панаванне. Калі гэта не выпадаковае супадзенне, а штосьці сапраўды выверанае, то Вячорка — таленавіты майстар, бо ёй удалося скласці і запісаць такое. Захавацца б у кантэксце...

Любая песня рэлізу арганічна слухалася б у кіно, тэатры або сучаснай харэаграфіі. Магчыма, не хапае хіта, тады быў бы поўны разрыў. А можа... ён там і не патрэбны. Але... лепш з ім, чым без яго. Для сябе вы-

Аўдыя & Відэа

лучаю "Goosebumps". А так усё роўна: кожная песня — свайго кшталту сама па сабе прыгожая музычная крыніца.

В.: Брэсцкая "сінгерша" ды сонграйтэр пад уласны акампанемент гітары выконвае нешта такое, навіянае класікай англамоўнай аўтарскай песні і сольнага амерыканскага фальку (не кантры!). Марудлівае, лірычнае, задуменная, меланхалічнае, дзесьці вельмі прыцягальнае. Міла, карацей кажучы. "Руліць", праўда, з гэтым матэрыялам у нашых "палесцінах" няма куды — глебы няма, на якой з гэтага "смец-

ця" мог бы расці і расці спецыфічны музычны ўраджай надзвычай забойнай сілы, хай нават андэрграўнднага толку. Адна дарога "свеціць" Машы, калі яна раптам марыць пахіснуць асновы сусветнай песеннай індустрыі — на шокейс-фестывалі. Але, перафразуючы Глеба Жаглова, Вячорка — дзяўчына правільная.

Юлія Глебава, гурт "Час Speak", альбом "Крылы"

А.: Калі зоркі запальваюцца, то значыць, вось... У канцы 1980-х — пачатку 1990-х існавалі гурты, якія думалі,

што граюць хард-рок. Яны апрачаліся ў скуранае (хітом былі белыя боты), "падгружалі" вобраз металічнымі аксэсуарамі. Вакалісты ў прыпевае спявалі фальцэтам, гітарысты, як правіла, пасля другога куплета "пілавалі" сола. Калі гітарыстаў было двое, то часам яны гралі ў актаву. Усё гэта вельмі падабалася... пераважна самім музыкантам.

В.: Усе прыкметы рок-музыкі: часамі фарсіраваны лідар-вакал (жаночы), у меру агрэсіўная рытм-секцыя, гітары на драйве, самакапанне ў тэкстах перамяшана з прэтэнзіямі да свету. З мелодыямі ж кепскавата, але ж гэта ж тру-музон, так? Без прыстаўкі "поп"? Па мне — рэліз з песень на беларускай і рускай мовах, некалькі халаднаваты, хоць, быццам бы, жару артысты стараюцца даць. Імкнучца спяваць і граць рок.

ВІДЭА

Гурт "Tok Rukoo", кліп на песню "Like Never Before"

А.: Выдатны трэк, адразу згадваеш усё тое добрае, што звязана з "INXS" ды "Duran Duran" (пазрыстыя як шкло гітары, шчыльная рытмічная аснова, ўсё такое лёгкае). Юнацтва вось толькі прайшло. Такую музыку звычайна граюць хлопцы, якім "стукнула" ці вось-вось стукне трыццаць.

Кліп пачынаецца шматспадзеўна. Здаецца, зараз табе распавядуць нейкую гісторыю. Герайня відэавочна да нечага рыхтуецца, штосьці "ганяе" ў галаве. Здаецца, пара. Пайшла. Чакаем. І... ці то яна перадумала, ці то ў яе проста памяняўся настрой, але гісторыі не здарылася. А хто сказаў, што яна павінна была здарыцца?.. Знята пышна. Добрая планы, добрая карцінка, зноў жа дзяўчына — ну, проста хараства! Усё на сваім месцы. Музыка і відэа з адной лігі. Гакувая дарожка, дарэчы, таксама пра жыла цэлую гісторыю. Трэк пастаянна развіваўся: спачатку асцярожна падбіраўся да прыпева, нарастаў, становіўся больш магутным і дасягнуў апагею — выдыхнуў кодай. А відэашэраг спыніўся недзе на сярэдзіне. Напэўна, занадта кароткім апынуўся фармат.

В.: Чагосьці пакутуюць ля экрану камп'ютара ўмоўныя хіпстары-музыканты з інструментамі, чагосьці пакутуе ў кадры дзяўчына з усходняй знешнасцю... Калі няма чаго пісаць па сутнасці, таму што няма яе, а пісаць трэба, я заўсёды цялую трэш-хіт "Зялёны слонік": "Когда ребяты уходили, зеленый слоник на трубе играл о том, как тяжело на свете жить и трудно есть проклятую еду, о том, как плохо всем, а хуже всех ему..."

Апошні дзень нашай аўтагураўскай камандзіроўкі па Міншчыне і Магілёўшчыне выдаўся надзвычай плённым. Пабачылі ў дзянні ўстановы культуры адразу трох раёнаў. Словам, было што параўноўваць. І тут вось пра што хацелася б сказаць. У свой час нашы аддзелы ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі пачыналі з нуля і пры адносна аднолькавых умовах. Але на сёння кожны прыйшоў да выніку, які часам істотна розніцца ад таго, што зроблена, скажам, найбліжэйшымі суседзямі. Працэс дыялектычны і натуральны. Гэта як у старэйшай групе дзіцячага садка: кожнаму выхаванцу руплівая выхавальніца дае аднолькавы канструктар, але якімі рознымі атрымліваюцца канструкцыі. Безумоўна, тут усё ад канструктара залежыць. Вось на такую акалічнасць і хацелася б зрабіць акцэнт.

Журналісткі аўтагураў газеты "Культура"

Майстар лозапляцення з Заеціцы Аляксей Меснік і ягоныя вучні.

Пра "канструкцыі" і "канструктараў"

Фантан ідэй. І з водаправодам!

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Глускі раён Магілёўскай вобласці — Любанскі і Слуцкі раёны Мінскай вобласці — Мінск / Фота аўтараў

Альтэрнатыва

У мінулым матэрыяле мы казалі пра перспектывы захавання народных традыцый у Глускім раёне: акрэслілі болейшыя кропкі ў сферы традыцыйнай культуры, характэрныя для многіх куткоў краіны. Наўздагон хацелася б вось што яшчэ зазначыць. На адзін і той жа гурток дома рамёстваў дзеці ходзяць максімум год-два. Адпаведна іх здольнасці застаюцца на аматарскім узроўні і наўрад ці выкарыстоўваюцца ў будучыні. Пра далейшую перадачу мясцовых традыцый у такім выпадку няма і гаворкі. Так, на **Глушчыне** няма пакуль школы рамёстваў. Але майстар лозапляцення з **Заеціцы** Аляксей Меснік знайшоў пэўную альтэрнатыву. Пра яе і хочам распавесці. Летась Аляксей набраў у свой гурток дзяцей выключна з другога класа мясцовай школы. Пры гэтым час заняткаў падабраны так, каб малеча з іншых вёсак магла паспець на зваротны рэйс школьнага аўтобуса. Майстар сцвярджае, што хоць з малодшымі школьнікамі па першым часе працаваць цяжэй, але і выніковая аддача тут нашмат большая. Сябры па школе застаюцца сябрамі і па гуртку. Вось такая "канструкцыя" атрымалася. Пабачым, наколькі працяглым застанецца "рамесніцкае" сяброўства.

Сістэма

А вось у Любанскай дзіцячай школе народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва "канструкцыя" якасна адрозная: будучыя майстры вучацца пяць гадоў, пры гэтым авалодваючы самымі разнастайнымі традыцыйнымі рамёствамі: бандарствам,

Лілія Ахрыменія і Святлана Кандраценя.

ганчарствам, лозапляценнем, разьбой па дрэве, ткацтвам, вышыўкай. А з гэтага навучальнага года ў школе з'явіўся новы кірунак зусім не традыцыйнага мастацтва — фрывалітэ: адмысловая тэхніка пляцення карункаў.

Вынікі сістэмнай працы не прымуслі сябе чакаць. Летась адбыўся першы выпуск школы з 14 выпускнікоў. Восем з іх вырашылі і, самае галоўнае, змаглі паступіць у мастацкія каледжы, прафесійна-тэхнічныя навучальныя ўстановы і працягнуць навучанне па профілі. І гэтым вельмі ганарыцца дырэктар школы Любоў Серавокая. Прыемна адзначыць, што па "наводцы" "К" у Любань звярталіся па кансультацыі з нагоды дзейнасці школы рамёстваў калегі з Быхава. Плануем арганізаваць у рэдакцыі "круглы стол" з удзелам прадстаўнікоў усіх нашых рамесніцкіх школ. Бо менавіта ў такой "школьнай" арыентацыі нам бачыцца галоўная перспектыва развіцця дамоў рамёстваў і нашага традыцыйнага мастацтва ўвогуле. У каго іншае меркаванне — выказвайце!

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Каб вучэбны працэс па асновах рамесніцкага майстэрства заставаўся эфектыўным, неабходна годнае тэхнічнае аснашчэнне і ўласна матэрыялы для вырабаў. Пытанні ў гэтым

плане ў Глускім раёне маюцца. Майстар з Заеціцы выкарыстоўвае ўласную кухню, дзе варыць лазу. Клопатаў дадае і тое, што, праз хімічную апрацоўку навакольных каналаў для патрэбаў меліярацыі, лазу цяпер можна знайсці толькі на берагах ракі, а для гэтага трэба ехаць у райцэнтр. Вось так цывілізацыя "спрыяе" захаванню навакольнага асяроддзя і народных традыцый.

Валанцёрства

Пабываць у Любані і не завітаць у адкрытую некалькі месяцаў таму "Лаўку рамесніка" мы, вядома, не маглі. Аднак перад гэтым па дарозе заехалі ў аграгарадок **Асавец**, дзе ў адным будынку размяшчаецца і бібліятэка, і сельскі дом культуры. Супрацоўніца апошняй установы спынілі літаральна ў дзвярах. Дырэктар Лілія Ахрыменія, мастацкі кіраўнік Святлана Кандраценя, а таксама актыўны ўдзельнік мясцовай Аладка рыхталіся да выезду ў суседнюю вёску Ямінск на канцэрт. У фармаце экспрэс-інтэрв'ю высветлілі вось што.

Аказваецца, ва ўстанове разлічваюць не толькі на свае сілы, але і на мясцовую супольнасць. Добры прыклад — "Дыска-клуб". У межах гэтага фарміравання школьнікі прыходзяць не толькі патанчыць, але і навучыцца спраўляцца з гукавой і асвятляльнай апаратурай. А

падвучыўшыся, моладзь сама займаецца арганізацыяй дыскатэк. Самі вызначаюць рэпертуар у сацыяльных сетках, праз іх жа і запрашаюць на дыскатэкі. Пры такім падыходзе цікава ўсім: і падлеткам, якія з радасцю тут бавяць вольны час, і кіраўніцтву СДК, якое выконвае план па аказанні платных паслуг. Падобнае ў свой час мы бачылі ў Шчучынскім раёне. Там таксама маецца свой дыджэй. А ў вёску прыязджаюць

пры бібліятэцы дзейнічае аб'яднанне пажылых людзей "Настальгія", клуб-майстэрня "Чароўная нітка", для сямейнай публікі клуб "Надзея", у межах якіх адбываюцца гутаркі, майстар-класы, сумесныя агляды прэсы за кубачкам гарбаты. Ажыццяўляецца ва ўстанове і сацыяльны праект "Дарога добра", разлічаны на працу з цяжкімі падлеткамі. І гэта таксама традыцыя.

На развітанне Таццяна Іванаўна адзначыла, што як і ў іншых бібліятэках, летась у параўнанні з мінулымі гадамі кніг паступіла нашмат менш. Але гэта не такая ўжо і праблема, бо кнігі дораць чытачы. Актыўна выкарыстоўваецца тут і буккросінг.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Мяне ўразіла рэкламная дзейнасць Любанскага аддзела ІРКСМ. І не столькі тое, што начальнік аддзела Васіль Каткавец сам сядзе за камп'ютар і піша карэс-

СДК, што ў сямі кіламетрах ад Любані, у Цэнтр традыцыйнай культуры. І не фармальна ператварыць, а на базе ўжо наяўнага клуба нацыянальнай кухні "Гаспадыня": праводзіць там абрады, вяселлі з элементамі традыцыйнай культуры, стварыўшы пры гэтым міні-гатэль, якога так не хапае ў горадзе.

Чарговай задумка Васіля Каткаўца — народная пякарня. Пакуль на рэалізацыю праекта сродкаў няма, але надзея маецца, бо ідэю падтрымаў старшыня Любанскага райвыканкама Сяргей Казецкі, які з вялікай адказнасцю ставіцца да развіцця культурнай прасторы раёна. І гэта дае свой плён. У мінулым годзе да 450-годдзя Любані па ініцыятыве Сяргея Казеца быў адрэстаўраваны парк культуры і адпачынку, які стаў цэнтрам святкавання гарадскога юбілею. Былі ўведзены ў эксплуатацыю фантан, сцэна, трэнажоры, дзіцячая пляцоўка. Менавіта ў парку з ліпеня па верасень пачалі праходзіць бясплатныя тан-

Васіль Каткавец і Любоў Серавокая ў "Лаўку рамесніка".

Васіль Каткавец і Любоў Серавокая ў "Лаўку рамесніка".

Бібліятэкар Таццяна Малаш.

Рэкламная прадукцыя аддзела.

цы, а штонядзелю клубныя ўстановы аграгарадкаў летась паказвалі свае праграмы "Нядзельны вечарок".

Ніхто не прайграе

Цяпер на большасць канцэртаў у Любані і раёне білеты распрадаюцца за некалькі тыдняў да выступлення. Яшчэ адзін з сакрэтаў — разам з квіткам чалавек атрымлівае і права на ўдзел у бясплатнай латарэі, розыгрыш якой адбываецца падчас мерапрыемства. Не абыходзіцца ў справе прыцягнення наведвальнікаў ва ўстановы культуры і без крэатыўнасці. Возьмем "Чароўны куфэрак" — юбілейны XI тэатральны фестываль, якому ў гэтым годзе спаўняецца 20 гадоў і 30 гадоў узорнаму тэатру "Летуценнікі" — арганізатару фестывалю. Фестываль адбудзецца ў маі. Сёлета ён пройдзе пад эгідай 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Час фестывалю адмыслова супаў з Міжнародным днём музеяў. Не выпадковы і праект у межах падзеі: "Тэатральнае бяссонне": у Ноч музеяў у школе мастацтваў адбудзецца паказ маладзёжнага спектакля "Гэта ўсё яна" (18+), а апоўначы адбудзецца яго абмеркаванне. Вядома ж, моладзі будзе мора!

Міні-гатэль і пякарня

У Любані найперш завіталі ў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Размовы з кіраўніком сферы культуры Любанскага раёна Васілём Каткаўцом пачалі з перспектывы яе развіцця. А тое, што яны ёсць, Васіль Сцяпанавіч не сумняецца, бо ў раён прыходзяць буйныя інвестары, будуюцца вялікі горна-ўзбагачальны камбінат.

З гэтай нагоды ў кіраўніцтва раёна маюцца ідэі. Не адна і не дзве. Скажам, мяркуецца ператварыць Обчынскі

на танцы з райцэнтра. Урэшце, паспяхова выкананы могуць быць і валанцёрамі ці фрылансерамі.

Традыцыя

Вырашылася пытанне ў Асаўцы і з вядучымі святочнымі праграмамі. Іх падрыхтоўка вядзецца ў рамках літаратурна-драматычнага гуртка "Маладзічок". Апроч таго пры ўстанове дзейнічаюць клубныя фарміраванні "Крыжачок", "Фарбы Радзімы", гурток па вышыўцы. А гонарам установы з'яўляецца вакальныя калектывы "Світанак", які дзейнічае тут больш за 30 гадоў. Нельга не адзначыць і ўсеагульны любанскі трэнд: Асавецкі СДК актыўна супрацоўнічае з мясцовымі майстрамі па ткацтве і вышыўцы, якія хоць і працуюць у сябе дома, але заўсёды ўдзельнічаюць у супольных мерапрыемствах. Увагу да нацыянальных традыцый назіралі мы ці не ў кожнай установе раёна, а такая "канструкцыя", пагадзіцеся, варта пераймання.

Пераканаліся ў гэтым і ў асавецкай бібліятэцы, якую ўзначальвае Таццяна Малаш — ёсць тут арыгінальны этнаграфічны куток, вынік шматгадовай крэатыўнай працы. Пра павагу з боку мясцовай супольнасці сведчыць і той факт, што Таццяна Іванаўна абрана старастай аграгарадка. Гэта і не дзіўна, бо ў сваёй дзейнасці яна імкнецца ахапіць усіх жыхароў населенага пункта:

нуць і гэту тэму. Па словах Васіля Каткаўца, у выніку аптымізацыі ў вёсках большасць бібліятэк цяпер інтэраваныя. У той жа час маецца разуменне кіраўніцтва раёна, што ў аграгарадках важна захаваць па дзве бібліятэкі — школьную і публічную. У цэлым жа для Любаншчыны характэрны дыферэнцыраваны падыход да аптымізацыі. Добры прыклад — Баяніцкі сельскі клуб. Летась яго планавалася закрыць, тым больш загадчыца клуба выходзіла на пенсію, а жыхароў тут — блізу 180 чалавек. Вось толькі вяскоўцы не пагадзіліся з такой перспектывай, запрасілі кіраўніцтва раёна і здолелі пераканаць, што з закрыццём клуба (бібліятэка і школа былі закрыты яшчэ раней) усе перспектывы вёскі канчаткова знікнуць. Прыслухаўшыся да людзей, пакінулі клуб, знайшлі на пасаду дзяўчыну, гатовую завочна падвучыцца ды сумяшчаць працу ў ФАПе і ў сферы культуры. Ці яшчэ прыклад. У невялікіх Шыпілавічах устаноўна культуры таксама захавалася, бо месца тут адметнае — радзіма знакавай постаці не толькі для Любаншчыны, — вядомага пісьменніка, фалькларыста і краязнаўцы Паўла Шпілеўскага. Штогод тут праходзіць фест традыцыйнай культуры “Пятровіца” з летняй школай народнага танца.

Усё ж клопатаў з устаноўнай культуры ў раёне хапае, найперш, з рамонтна-будаўнічымі работамі. Актуальныя праблемы ў гэтым плане з Загальскім СДК. Гмах савецкіх часоў патрабаваў замены ацяплення, рамонту сцэны. Радуе, што паступова сітуацыя вырашаецца гаспадарчым шляхам.

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

Вось такія “канструктары”, вось такія “канструкцыі”. Мы яшчэ раз пераканаліся, што сапраўдную культуру робяць не па інструкцыях ці метадычках. Тут не столькі рукамі варта, колькі душой. Тады і прарастуць рунню — як гэта пастаянна адбываецца на Любаншчыне — адметныя фестывалі, установы культуры, творчыя праекты.

К

Натрапіў на сынавы падручнік па маркетынгу. Зацікавіўся і адшукаў шмат карыснага. Да прыкладу, “творчасць” і “крэатыў” — не сінонімы. Творчы працэс складаецца з аўтарскага натхнення і непрадказальнага выкарыстання аўтарскага ж таленту. Крэатыўны працэс — рэч да мяжы прагматычная. Прадукт крэатыву, вобразна кажучы, — гэта карціна ў загадзя абранай раме, змешчаная ў загадзя абраным музее для загадзя абранай публікі. Давайце разам адшукаем крэатыў у сённяшнім аглядзе вашых пісьмаў.

Яўген РАГІН

Падведзены вынікі VIII Абласнога конкурсу танцавальных пар — выканаўцаў народных бытавых танцаў “Вытокі”. Галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі і Гомельскага аблвыканкама і Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці паведамляюць, што конкурс, які ладзіцца з 2001 года, гэтым разам адбываўся ў гарпасёлку **Уваравічы Буда-Кашалёўскага** раёна і ў горадзе **Калінкавічы**. 95 танцавальных пар з 19 раёнаў Гомельшчыны спаборнічалі ў пяці ўзроставых катэгорыях. Удзельнікі прадэманстравалі майстэрства ў выкананні 21 танца.

Растанцоўваюцца і ў сталіцы. 18 красавіка ў сярэдзіннай школе № 71 **Мінска** распачнецца III Адкрыты конкурс беларускага народнага танца “Ветразь”.

Да 125-годдзя **Максіма Багдановіча** ў эстонскіх школах і установах культуры быў праведзены шэраг асветніцкіх мерапрыемстваў па папулярызацыі творчасці нашага класіка. Свае ўражанні ды інтэнцыі было прапанавана аформіць у выглядзе мастацкіх работ. Лепшыя можна паглядзець у **Літаратурным** музеі Багдановіча на выставе “У краіне васільковых снюў”.

Выстава “Народнае адзенне **Віцебшчыны**” працуе ў Віцебскім абласным краязнаўчым музеі. Гэта сумесны праект музейшчыкаў і метадыстаў. Свае калекцыі

Ансамбль “Выцінанка” на сцэне Акадэмічнай капэлы Санкт-Пецярбурга.

Падчас конкурсу народных бытавых танцаў “Вытокі” на Гомельшчыне.

Пра зямлю і неба Фердынанда, мудрую маладосць і дударскі рэй

Валянціна Славуціч і Іван Арабейка.

прэзентуюць **Бешанковіцкі, Браслаўскі, Лепельскі, Пастаўскі, Чашніцкі** раёны. Экспануецца каля 400 адзінак адзення.

Галоўны бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі **Столінскай** цэнтральнай раённай бібліятэкі Ірына Навумчык распавядае: “*Работнікі нашага аддзела правялі краязнаўча-літаратурную гадзіну “Пісьменнік роднага краю” для навучэнцаў ліцэя сельскагаспадарчай вытворчасці. Яны пазнаёміліся з жыццём і творчасцю Уладзіміра Глушакова.*”

Дудар і літаратар Віталь Воранаў паведамляе, што 6—7 мая адбудзецца першы фест дударскіх рэгіёнаў “Дударскі рэй-2017”. Прыедзе гасці з Польшчы, Чэхіі, Бельгіі, Шатландыі. Падчас мерапрыемства будзе прэзентавана кніга Віталя Воранава “Дударская Глыбоччына”.

У аграгарадку **Валеўка** выступіў тэатральны клуб “Элегія” аддзела метадычнай работы **Навагрудскага** раённага цэнтра культуры і народнай творчасці. Такім чынам стартваў арт-праект “Мудрая маладосць”. Кіраўнік клуба “Элегія” Іна Гайба патлумачыла, што “Мудрая маладосць” — назва спектак-

Цікавосткі з Юравіцкага цэнтра народнай творчасці.

Удзельнікі свята “Сяброўства без межаў” каля выставы Нацыянальных касцюмаў.

ля, створанага на мясцовым матэрыяле. Пастаўка прапагандуе сярод людзей сталага веку мясцовыя ўстановы культуры. Таму праект — доўгатэрміновы, інакш кажучы, спектакль будзе паказаны па ўсім раёне.

Бібліятэкар **Жабінкаўскай** цэнтральнай раённай бібліятэкі Валянціна Славуціч напісала пра літаратурны веча “Надзеямі жыве душа...” да 75-годдзя мясцовага паэта Івана Арабейкі. Юбіляр адказаў на шматлікія пытанні, чытаў свае вершы.

У аграгарадку **Мазалава (Віцебскі раён)** — чарговая падзея. Свята “Сяброўства без межаў” наладзілі сябры клуба інтэрнацыянальнай дружбы “Згода” — замежныя студэнты Віцебскага дзяржуніверсітэта імя Пятра Машэрава і Ветэрынарнай акадэміі. Мерапрыемства прайшло ў межах сацыякультурнага праекта “Дыялог народаў і культур”. Аўтар праекта — адзін з актыўных пазаштатных карэспандэнтаў “К” Андрэй Струнчанка.

Дзіцячая бібліятэка — філіял ЦБС **Браслаўскага** раёна сумесна з мясцовым аддзелам па надзвычайных сітуацыях распрацавала ком-

плексную праграму “Тэрыторыя бяспекі”. Былі арганізаваныя экскурсіі ў пажарную частку, сустрэчы з выратавальнікамі. “А гэтымі днямі, — паведамляе дырэктар ЦБС Вольга Ляснэўская, — у дзіцячай бібліятэцы адбываецца конкурс малюнкаў “Выратавальнікі вачыма дзяцей”.

А спецыяліст Савецкага раённага аддзела надзвычайных сітуацый **сталіцы** Таццяна Бычанок нагадвае, што ў красавіку праходзіць пажарна-прафілактычная акцыя “За бяспекі разам”. Правяраецца супрацьпажарны стан жыллага фонду.

20 мая ў вёсцы **Багданава Валожынскага** раёна пройдзе рэгіянальны пленэр-конкурс “Зямля і неба Фердынанда”, прысвечаны памяці мастака Фердынанда Рушчыца. У мерапрыемстве прымуць удзел вучні ўстаноў дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі.

Вядучы спецыяліст па народных традыцыях і абрадах **Гомельскага** абласнога цэнтра народнай творчасці Людміла Мельнікава паведамляе: “У аграгарадку **Юравічы Калінкавіцкага** раёна адбываўся семінар-практыкум клубных работнікаў. Яны пазнаёміліся з дзейнасцю

мясцовага цэнтра народнай творчасці. Гаворка ішла і аб праектнай дзейнасці. Цікавай падалася практыка **Дудзіцкага** цэнтра народнай творчасці па арганізацыі часовай працоўнай занятасці школьнікаў па вырабе сувенірнай прадукцыі”.

Клімавічы мяжуюць з некалькімі раёнамі Расіі. Нядаўна супрацоўнікі цэнтральнай райбібліятэкі наведалі сваіх замежных калег з Шумяцкай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, прынялі ўдзел у Азімаўскіх чытаннях. Справа ў тым, што фантаст Айзек Азімаў нарадзіўся ў Шумяцкім раёне Смаленшчыны. Дарэчы, 6 красавіка споўнілася 25 гадоў з дня смерці сусветна вядомага пісьменніка. Пра гэта напісала метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Клімавіцкай раённай бібліятэкі імя Івана Пехцерава Юліяна Клімаўка.

Яшчэ інфармацыя пра міжнародныя стасункі. Як распавядае Галіна Гашчук, на сцэне Акадэмічнай капэлы Санкт-Пецярбурга выступіў заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь — ансамбль народнай музыкі “Выцінанка” пад кіраўніцтвам Пятра Астапчука са **Століншчыны**.

К

3 “Куффа-радцы”

“У Вялікдзень!”

Абрадава-гульнявая праграма святкавання Вялікадня на Мядзельшчыне

Работнікі культуры не застаюцца ў баку ад святкавання Вялікадня. Да свята рыхтуюцца гульнёва-забаўляльныя праграмы, па вёсках ходзяць гурты валачобнікаў, спяваюцца валачобныя песні, зазначыла ў сваім лісце ў рэдакцыю “К” метадыст Мядзельскага раённага арганізацыйна-метадычнага цэнтра Тамара КАРДЗЯЁНАК, і прыклала да яго наступны сцэнарый.

На задніку сцэны — выява сонца, што ўыходзіць. На ручніках раскладзены каравай, яйкі-крашанкі. На сцэну з песняй выходзяць валачобнікі.

Борам, борам, баравіною — ой, віно, віно, віно зеляно — Валачобнікі валачаліся, а куды, а куды мы пойдзем? Пойдзем, пойдзем дарожанькай,

дарожанькай, ды шырокай.

Пачынальнік: Вось і вёска. А жыхароў колькі сабралася!

Усе разам: Дзень добры, паважаныя!

Пачынальнік: Нам, валачобнікам, каго спрадвеку чакаў сённяшнім днём просты і няпросты люд, каб з нашых вуснаў пачуць тое, чаго яму хацелася і што абавязкова павінна было адбыцца, дазвольце павіншаваць вас са светлым святам абуджэння прыроды, святам Сонца і надзей.

Усе разам: Са святам Вялікадня!

Падхватнік: Грошай поўны кашалёк!

Механоша: Хай усё ў вас вядзецца!

Усе разам: Шчасце, радасць не звыдзецца!

Падхватнік: Калісьці ў гэты дзень адзначалі прыход новага працоўнага года.

Пачынальнік: Адным з галоўных

прадметаў на свяце было што? (Дадае яйка з кішэні.) Правільна — яйка. Па ім нашы продкі меркавалі аб будове свету. А хто з вас паважаныя, ведае, дзе ў яйка “верх” і дзе “ніз”? (Падыходзіць да таго, хто хоча адказаць.)

Пачынальнік: Правільна. Лічылі, што вось гэтая частка яйка (паказвае на “тупу” вяршыню) нагадвае круглы купал неба, а ніжняя замыкае свет падземны. Вось якое гэта наша звычайнае яйка.

Падхватнік: Але яно яшчэ вельмі смачнае! А колькі разнастайных і цікавых страў можна прыгатаваць з яго і пры дапамозе яго.

Пачынальнік: А хто з вас больш за ўсіх ведае страў, у якіх яйка з’яўляецца неад’емнай часткай? Але пачакайце, я пачну. Першая страва — яечня. Яечня — раз, яечня — два... (Гульня па тыпу аўкцыёна праводзіцца да лічыбы тры.) ...Тры! Усё, прададзена! Самаму дасведчанаму кулінару прыз — велікоднае валачобнае яйка!

Механоша: Дарэчы, сябры, дзесьці тут схаваны вялікі велікодны прыз —

для самага шчаслівага. Шкада будзе, калі прыз пойдзе разам з намі, у суседнюю вёску.

Пачынальнік: Так-так! Але ж стравы яны добра ведаюць.

Механоша: Пачакай, пачакай. А ці ведаюць яны такія стравы, якія мелі магчымы ўплыў на ўрадлівасць і пладавітасць гаспадаркі?

Пачынальнік: А сапраўды, сябры, хто з вас ведае такія “магічныя” стравы? (Тых, хто называе яйка, каравай, свініну, курыцу, валачобнікі адорваюць велікодным яйкам.) Ну вось, малайцы, усё ведаеце!

Механоша: Малайцы! А скажыце мне — хто матка яйка? (Адказ — курыца.)

Пачынальнік: Гэта ведаеце. А вось прымаўкі пра яе шумлівую сямейку наўрад ці?

Механоша: Ты маеш на ўвазе пёўна з курыцай?

Пачынальнік: Так, ну дык слухайце, шанюныя. І, калі ласка, дапаўняйце мяне: яйка курыцу не... (вучыць); не чакай, каб певень яйка... (знёс); ад дрэннага гугана дрэнныя... (яйкі);

на ліцо яйца, а ў сярэдзіне... (баўтун); скажы адной курыцы, а яна ўсёй... (вуліцы); бывае, што і курыца пёўнем... (спявае); хто куры краў, у таго і рукі... (трасуцца).

Паглядзіце, сябры (да валачобнікаў), колькі прымавак тут ведаюць.

Падхватнік: Відаць, дома яны аднымі прыказкамі ды прымаўкамі і размаўляюць.

Пачынальнік: Я запрашаю на сцэну тых, хто дапаўняў мае прыказкі. Смялей! (Выходзяць удзельнікі, становяцца з правага боку сцэны, а на сярэдзіну выносіцца, накрыты ручніком, кош з велікоднымі яйкамі. Адно з іх — адзначанае.) А вось, паважаныя, і сорпрыз. У гэтым кошыку, разам са звычайнымі, ляжыць “чароўнае” яйка. Хто яго выцягне — той будзе самы шчаслівы на працягу ўсяго года. Калі ласка, цягніце па чарзе. (Да першага ўдзельніка.) У вас аказалася звычайнае яйка. Не хвалюцца, яшчэ будзе магчымасць выправіць справу. Яйка пакіньце сабе і пачакайце хвілінку тут, калі ласка.

Заканчэнне — на старонцы 12.

— **Фэсты ў Хойніках і Чачэрску вы ладзіце ўжо болей за дзесяцігоддзе. Як змяніліся на вашых вачах тыя гарады і іх жыхары?**

— У любым выпадку, я не назваў бы іх дэпрэсіўнымі — хаця жыццё там, вядома, няпростое. Людзі выдатна выглядаюць, прыгожа апранаюцца, у іх цудоўны настрой. Больш за тое, яны — уважлівыя і ўдзячныя слухачы, якія вельмі цікавяцца нашым музычным мастацтвам і прагнуць спасцігаць глыбінныя пласты яго гісторыі. Сустрэкалі наш аркестр вельмі добра, а праводзілі яшчэ лепш — стаячы і з апладысмантамі! Ды і музыканты, трэба адзначыць, выклаліся напоўніцу.

Вельмі прыемна і тое, што прадстаўнікі мясцовых уладаў усімі сіламі спрыяюць правядзенню на сваёй зямлі такіх імпрэзаў, і найперш я б хацеў тут падзякаваць старшыні Гомельскага аблвыканкама Уладзіміру Дворніку. У нас ужо ёсць дамоўленасць аб правядзенні тых самых фестываляў і налета. Так, мы ад пачатку разумелі, што яны павінны стаць менавіта традыцыйнымі. Лічу, гэта адзін з самых важных іх параметраў, які дазваляе паступова выходзіць публіку, паслядоўна адкрываючы перад ёй новыя старонкі нашай музычнай культуры. Таму гэту справу трэба працягваць, як бы цяжка тое ні было.

— **А ці не баіцеся вы самапаўтараў і руціны?**

— Я не ведаю, што гэта такое! Чаму многія артысты не могуць штогод даваць канцэрты ў адных і тых самых мясцінах? Ды таму, што новага матэрыялу ў іх няма, а стары рэпертуар ужо прыеўся публіцы. У нас жа штораду рыхтуюцца эксклюзіўныя праграмы — на кожны з такіх фэстаў у маленькіх гарадах. А іх, дарэчы, наш калектыў зладзіў ужо 328! Уяўляеце — 328, і гэты лік пастаянна расце! Сёлета вось распачнем новую традыцыю — фэст у Вілейцы. Дарэчы, адзін з канцэртаў прывячым сувязі навукі і культуры, звязаючы на тэматыку гэтага года.

— **Даруйце, але як адлюстравіць такую тэму на сцэне?**

— А вы толькі ўявіце, як выглядаў бы той самы канцэрт, каб не было сучаснай апаратуры! Ну і ў працяг ад-

казу на ваша пытанне пра руціну... Наш аркестр заўсёды шукае падыходы да гледача, і гэта таксама прастора для няспыннага творчага эксперыменту. Мы не проста даем канцэрт, але гутарым з публікай, выкарыстоўваючы зусім новую драматургію. Гэта раней на сцэну выходзіў канферанс, абвешчаны нумары, потым — агульная песня і

— Гэта адно з нашых крэда: гадаваць на нацыянальным матэрыяле новыя пакаленні музыкантаў. Але калі казаць пра запаўненне вакансій у аркестры (на шчасце, яны не так і часта здараюцца), трэба браць пад увагу і іншы прычыновы аспект — надзвычай высокую планку выканальніцкага майстэрства. Таму з людзьмі

— Ну, па-першае, наўрад ці хтосьці здолее нас дагнаць. Згадаю хаця б тое, што ў актыўнае аркестра — 38 праграм на творы беларускіх паэтаў розных пакаленняў! А па-другое... Увага расце, але яе ўсё адно замала. Ці часта вы чуеце нашу класіку (у тым ліку і эстрадную) па тэлебачанні ці па радыё?

— **Але ж радыёшчыкі маюць аргументы: мы ставім тую музыку, якая стварае людзям настрой...**

— Прабачце, не пагаджуся! Вясковая кабета, якая ўключае радыё а 6-й раніцы перад тым, як пайсці на гарод, наўрад ці прагне пачуць песню пра калізіі асабістага жыцця нейкай "спеўнай бялізны". У чалавека простага зусім іншае і на душы, і ў галаве. Яму трэба музыка, якая стварала б настрой на працу, натхняла і бадзёрыла.

— **Ёсць таксама стэрэатып пра правінцыйнасць і другаснасць нашай музыкі, асабліва папулярнай...**

— На апошнім фэсце "Шлягеры на ўсе часы" мы пастанавілі давесці ўсім, што гэта не так, зрабіўшы праграму, якая спалучала беларускую ды італьянскую музыку. І дзякуючы гэтаму параўнанню слухачы маглі заўважыць, што нашы песні ні на каліва не горш за знакамтыя ў свеце творы. Для мяне гэта не ў навінку: я некалькі гадоў працаваў у Італіі, добра ведаю тамтэйшую музыку і меў магчымасці параўноўваць. Там яна, дарэчы, паўсюль гучыць і на радыё і па тэлебачанні. А беларускае... Як мне часам падаецца, гучыць толькі ў мяне ў сэрцы. Заўважце, гэта я не з гонарам кажу, а з вялікай скурахай.

— **Вы закранулі тэму нацыянальнага мастацтва. Многія дасюль спрачаюцца наконт таго, што гэта такое. А які ў вас адказ?**

— Гэта мастацтва, створанае людзьмі, якія нарадзіліся і гадаваліся тут, хадзілі па гэтай зямлі, шчыра яе любілі, елі хлеб ды бульбу з нашых палёў і смакавалі сакавітыя яблыкі з тутэйшых садоў. Гэта мастацтва, створанае тымі, хто паважае не толькі сваіх суродзічаў, але і суседзяў. Яно ніколі не адмяжоўвалася ад культуры сусветнай — ды і мы гэтага ні ў якім разе не павінны рабіць. І самае галоўнае: нельга падыходзіць да яго фармаль-

Юбілейны сезон Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Рэспублікі Беларусь, як заўсёды, насычаны. Адыграўшы ў сталіцы традыцыйныя фестывалі "Мінскі джаз" і "Шлягеры на ўсе часы", ён выправіўся ў тыя рэгіёны, што пацярпелі ад Чарнобыльскай катастрофы. Менавіта з уражаннем пра гэты імпрэзы распачала наша гутарка са стваральнікам і нязменным "стырнавым" легендарнага калектыву — народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам ФІНБЕРГАМ.

Ілья СВІРЫН

Міхаіл Фінберг. / Фота Аліны САУЧАНКА

Усе адценні нацыянальнага

"да пабачэння". Мы ж выбудоўваем цэласную праграму, якая мае завязку, кульмінацыю, завяршэнне. У музыцы ёсць такое паняцце, якое называецца штрых, пра яго мала хто сёння ведае: як гук пачынаецца, як ён доўжыцца і як завяршаецца. І кожны такі нюанс, кожнае адценне мае неверагодную важнасць — гэтаму мяне яшчэ Уладзімір Караткевіч вучыў, якога я лічу адным са сваіх настаўнікаў. Таму наша задача — не толькі стварыць настрой, але адчуваць павязь аднаго слова з другім, адной музычнай фразы з наступнай. І менавіта таму на фінальных акордах залу ахоплівае дух эмацыянальнага яднання, і аркестру апладыруюць стаячы.

— **А ці спрыяюць такія фэсты выхаванню новых музыкантаў?**

мі без грунтоўнай музычнай адукацыі мы ў калектыве не знойдзем агульнай мовы.

Больш за тое — не магу сказаць, што навучальныя ўстановы пастаўляюць нам прафесіяналаў, здатных вокальна гучаць, здатных выпускікі зазвычай патрабуюць грунтоўнай шліфоўкі. І часам рэпетыцыя сканчаецца слязьмі — што паробіш. Затое, потым усе прызнаюць, што наш аркестр — трамплін для прафесійнага росту. Так, маладыя музыканты — гэта надзвычай таленавітыя людзі, гэта наша будучыня, але... талент патрабуе пастаяннай і карпатлівай агранкі.

— **Увага да нацыянальнай культуры ў нас спаваля расце. Ці не адчуваеце канкурэнцыю з боку іншых калектываў?**

3 "Куффа-радцы"

"У Вялікдзень!"

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 11.)

(Пераводзіць на другі бок сцэны тых, каму не пашанцавала.) Наступны хто? (Да другога ўдзельніка.) Цягнуце смялей... У вас таксама звычайнае. Наступны! (Да трэцяга ўдзельніка.) О, у вас — чароўнае! Вось самы вязучы чалавек года. Чароўнае яйка ваша. Прыз. Віншумем! Адпачніце, калі ласка. Чакаем вас у наступных гульнях.

(У гэты час ставіцца горка для качання як.)

Сябры, для каго чарга не дайшла, — вам на шчасце па велікодную яйку. Трымайце!

У старажытнасці, каб зямелька хутчэй абудзілася ад зімовага сну, па ёй качалі яйкі... А яшчэ, качаючы іх з горкі, людзі маглі даведацца аб працягласці свайго жыцця. Давайце і мы сярод вас выявім доўгажыхар. Я сярод вас выявім доўгажыхар. Я сярод вас выявім доўгажыхар. Я сярод вас выявім доўгажыхар.

валачобнае яйка і жадае палічыць свае гады. Адна ўмова — яйкі з горкі трэба качаць. Лёгка пускаючы, і не кідаць ні ў якім выпадку. Ну, а цяпер па чарзе пачынаем. (Усе ўдзельнікі коцяць яйкі. Далей — да ўдзельніка-пераможцы.) Ваша яйка закацілася надалей. Вы — будучы доўгажыхар. Вам приз, і не забудзьце запрасіць нас на... Чакаем вас у наступных гульнях.

(Ставіцца стол, на якім стаяць талеркі, а ў кожнай з іх ляжыць сырое яйка, крыху солі, хлеб і лыжка.)

Хто з вас любіць сырыя яйкі? (Адказ.) А хто не любіць? (Адказ.) Вельмі добра! Падыходзьце да стала. Тыя, хто любіць сырыя яйкі — застаньцеся, калі ласка, каля стала, а вы, хто не любіць — хвіліначку пачакайце ў баку. Добра? Дзякуй. Так. Зараз мы выявім самага дужага чалавека гэтага года, бо ён хутчэй — агульнае сырое яйка.

Абрадава-гульнявая праграма святкавання Вялікадня на Мядзельшчыне

Старыя людзі нездарма кажуць: хочаш быць здаровым — пі сырыя яйкі. Умовы простыя — хто хутчэй вып'е яйка. Вам тут і соль, і хлеб. Падрыхтаваліся? Пачынаем! (Дзе конкурс. Пасля — да яго пераможцы.) Вось самы дужы і здаровы, а значыць, і самы працавіты чалавек. Атрымайце велікодны приз. Дзякуй, чакаем вас у наступных спаборніцтвах. (Далей — для тых, хто не любіць сырыя яйкі.) А з вамі, сябры, мы зараз пагуляем у цікавую велікодную гульню, у якой вы прадэманструеце свой паляўнічы спрыт. Слухайце ўмовы: вы па чарзе, з завязанымі вачыма, павінны з 3 разоў лыжкай пацэліць па яйку, якое будзе ляжаць дзесьці тут на сталае. Усё зразумела? Тады пачнём з вас, і далей — па сонейку, па чарзе. Б'ём тры разы! (Дзе конкурс. Калі хто пацэліў па яйку, кажуць: "Дакладнасць будзе адметнай рысай ва ўсіх справах!" А таму, хто не пацэліў: "У вас усё наперадзе! Не хвалюйцеся!" Можна браць ахвотных для гэтага спаборніцтва і з залы.)

Ну, а зараз, даражнёк, усіх вас я запрашаю сюды да нас. Калі ласка! Гуляем у біткі. Сутнасць гульні вам вядомая. Хтосьці адзін з вас у выніку яйкавых баёў павінен застацца з цэлым яйкам. Усё зразумела? Тады пачынаем, а валачобнікі з гледачамі спяваюць велікодную песню. (Дзе гульня.) Дык у каго з вас самае моцнае валачобнае яйка? У вас? Вось "мацак"! Віншумем! У вас у гэтым годзе будзе самая моцная гаспадарка. Трымайце приз! Сябры, давайце ўшануем гэтае яйка і яго гаспадара, каб і для нас год быў багатым. Калі ласка, зрабіце вакол нас карагод — сонейка з велікодных як. А пры канцы карагода наш "мацак" выбярэ самага шчаслівага з вас. Хто жадае стаць шчаслівым? Хутчэй у карагод. (Гучыць музыка, удзельнікі водзяць карагод вакол гаспадара-мацака". Пасля карагода кожны ўдзельнік кладзе сваё яйка-маляванку на падлогу там, дзе стаіць.) Што ж, "мацак", пакажы нам самага шчаслівага. (Гаспадар "мацака" круціць яйка на талер-

цы пасярод карагода як. Пасля таго, як яйка прыпыніцца, умоўна правёўшы рысу ад "нізу" да "верху", знаходзіць "самага шчаслівага чалавека".) Вось каго "выбрала" яйка! Самы шчаслівы чалавек. Вам велікодны приз! Віншумем.

(Усіх удзельнікаў выстройваюць у паўкруг.)

Сябры, цяпло так і льецца з вашых вачэй і ўсмешак. Цяпло, якое разам з Сонейкам адагрэе зямельку і абудзіць у ёй жыццё і надзею. Дзякуй вам за гэта свята, а нам пара ісці далей. Хай тут сонца ярка свеціць, каб у вас усё расло, каб вяліся ў вас дзеці, і каб гора не было. Каб зімой было што есці, што надзець і ў чым пайсці, сеяць што каб засталася і вясною хлеб пачы!

Да пабачэння, сябры!

Усе: Бывайце здаровы, дабра нажывайце,

А год прабяжыць — вы нас зноў тут чакайце.

Сцэнарый з вопыту работнікаў культуры Мядзельшчыны

Музычна-адукацыйны праект "Беларусь-тур", які праводзіцца пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, працягвае крочыць па краіне. "К" задала некалькі пытанняў музыканту і галоўнаму завадатару тура Ігару Квашэвічу, які на сёння праехаўся больш чым па 60 гарадах і вёсках краіны. Напрыклад, 11 красавіка ў графіку паездкі "залатога акордона Беларусі" быў пазначаны Маладзечна, а на наступны дзень — Вілейка.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— Я маю надзею, што праз музыку ў дзяцей, як цяпер кажуць, "з глыбінкі" палепшыцца мастацкі густ, і яны змогуць ацаніць напоўніцу дасягненні і здабыткі ў айчынным музычным мастацтве. Адсюль натуральным шляхам паўстала і ідэя правядзення майстар-класаў для юных музыкантаў, сустрэчы з імі і іхнімі выкладчыкамі. Бо не сакрэт, што для многіх музыкантаў-пачаткоўцаў падобная форма работы з'яўляецца пэўным штуршком для ўдасканалення, а без паездак па рэгіёнах тое здзейсніць немагчыма...

— **3 якімі цяжкасцямі даводзілася сутыкацца шчасна тура? Ці былі транспартныя, жыллёвыя, арганізацыйныя праблемы?..**

— Пра гэта лепш пытацца ў кіраўніка праекта "Беларусь-тур" Андрэя Квашэвіча. Адзначу толькі вось што. У некаторых раёнах у мяне былі пэўныя непаразуменні з-за таго, што адказныя асобы ў аддзелах ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі мясцовых райвыканкамаў часам нават не ведаюць пра такі тур. Між тым, ён шырока асвятляецца сродкамі масавай інфармацыі, падтрыманы Міністэрствам культуры Беларусі, праводзіцца сумесна з рэспубліканскім грамадскім аб'яднаннем "Белая Русь" і Беларускай асацыяцыяй беларускіх баяністаў. Так што ў пэўнай ступені гэтае "няведанне" пра маштабную рэспубліканскую акцыю ў некаторых раёнах было для мяне даволі дзіўным. Але ў пераважнай большасці на

K

месцах пра “Беларусь-тур” чулі, нам спрыяюць і ставяцца вельмі добрамысліва.

— **Наколькі вам спадабаўся ўзровень тых юных музыкантаў, з якімі вам даводзілася сустракацца падчас выездаў? Ці шмат сярод іх будучых “зорачак”?**

— Прызнаюся, даволі высокі ўзровень выканальніцкага майстэрства мне даводзілася сустракаць пераважна ў вясковых паселішчах, у аграгарадках, дзе ў музычных школах займаюцца і працуюць сапраўды адданыя і ўлюбёныя ў спра-

ларусі сёння вырашаны. Ёсць іншая: кадравая. Мне часцяком казалі, што маюць у школе добрыя інструменты, а вось маладых настаўнікаў ці некаторых патрэбных спецыялістаў няма, і іх шукаюць там ужо даволі даўно. Так што менавіта кадравая праблема, як мне падаецца, сёння выходзіць на першы план у рэгіёнах. Інструмент заўсёды можна прыдбаць, а вось як зацікавіць працай у школе мастацтваў маладога спецыяліста?

— **А ўвогуле, наколькі, на ваш погляд, у айчынных ДШМ якасная падрых-**

адарвацца ад камп’ютара і ўзяцца за інструмент...

— **Цяпер, як вядома, у Беларусі ў шмат якіх аграгарадках функцыянуюць філарманічныя пляцоўкі. Наколькі яны, на ваш погляд, запатрабаваныя, ці ёсць у іх пастаянныя наведвальнікі? І ці маюць яны будучыню?**

— Што да мяне, дык мне без розніцы дзе выступаць: у Крамлёўскім палацы ў Маскве ці на сцэне Дома культуры аграгарадка, бо я ўсюды стараюся выкласціся напоўніцу, прыцягнуць увагу кожнага, хто знаходзіцца ў залі. Так

Мінулым летам я распавяла пра “самаробны” міні-тур па беларускіх рэгіёнах маладых музыкантаў-акадэмістаў праз інтэрв’ю з “віноўнікам” падзеі (глядзі “К” № 30 за 2016 год). Іван Малібошка, ініцыятар, менеджар і рэалізатар праекта, і сёлета здолеў сабраць каманду ды выехаць за межы Мінска з камерна-інструментальным канцэртнам. Адным.

Аліна САЎЧАНКА

Па маім (і не толькі) назіраннях, культурнае жыццё ў раёнах не самае цікавае і досыць аднастайнае. І не трэба пераконваць у адваротным, не атрымаецца. На ўласныя вочы бачыла, як захоплена прымалі жанчыны выступленне Аляксея Хлястова ў Бялыніцкім ДК. Людзі прагнуць відэа і паездзіць, але прапановы часцей за ўсё не адпавядаюць пажаданаму з гледзішча здаровага сэнсу агульнакультурнаму ўзроўню. Канешне, аўдыторыя з задавальненнем будзе слухаць тое, што прапаноўваецца, альтэрнатыў жа няма.

Свежае паветра і спробе прыўнесці Іван Малібошка разам са сваімі юнымі калегамі. Летась неліверпульская “чацвёрка” (піяністка, студэнтка Маскоўскай кансерваторыі Вікторыя Каралёнак, альтыстка, навучэнка Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Яніна Пракудовіч, віяланчэліст, студэнт Джэўльярскай вышэйшай школы мастацтваў у Нью-Ёрку Марк Прыходзька і сам Ваня, піяніст, выпускнік Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, студэнт БДАМ) літаральна на электрычках прыехалі ў Барысаў і Жлобін, каб сыграць там для мясцовай аўдыторыі.

Калі ў мінулы раз наша з Ванем размова ішла больш пра становачыя бакі іх культурнай інтэграцыі ў мясцовыя супольнасці, то гэтым разам хочацца прагаварыць

рэальную сітуацыю. А яна такая, што за паўтара месяцы дамоў напярэдадні міні-тура-2017 музыкантаў паспелі “кінуць” некалькі гарадоў і ўстаноў культуры. У выніку ў іх атрымалася наведаць толькі Барысаў.

Каб было зразумела: райдара ў гэтай групы альтруістаў няма. З патрабаванняў — толькі наяўнасць прыстойнага раяля ці фартэпіяна, а такі інструмент можна адшукаць у кожным раённым цэнтры, спадзяюся. Грошы за выступленні музыканты не бяруць. Больш за тое, самі ўклада-

40 званню лаўрэатаў міжнародных конкурсаў, 10 стыпендыяў Прэзідэнта і 4 гранд-стыпендыі. Дарэчы, высокую ацэнку гэтай мінскай імпрэзе даў сусветна знакаміты піяніст і кампазітар Юрый Бліноў, падкрэсліўшы выдатную якасць выканання і агульную свежасць канцэпцыі. Спдар Бліноў і пакрытыкаваў: “Такі канцэрт павінна была пачуць значна большая колькасць людзей, гэта магла быць не толькі прафесійная музычная “тусоўка”, але і звычайная моладзь, людзі творчыя прафесій. Напэўна, і “Верхняму гораду” і “Мінскканцэрту” наогул трэба сур’ёзна пакалапаціцца прыцягненнем публікі, а для гэтага трэба знайсці эфектыўны пяр-ход. Сёння ж усе арганізацыйныя пытанні ўкладаюцца на плечы саміх артыстаў”.

Але вернемся да выязных акцый. У мяне шэраг пытанняў да кіраўнікоў і работнікаў сферы культуры з раёнаў. Як можна фактычна “перарубаць” рэдкую і яскравую ініцыятыву на корані, абцяць пляцоўку, а потым адмаўляць? Як лічыце, на колькі акцый хопіць музыкантаў? І колькі дзесяцігоддзяў райцэнтры будуць слухаць выключна поп-зорак дый тое раз на год?

Чаму з маладымі музыкантамі не хочучь звязвацца? Хутэй за ўсё, па дзвюх прычынах. У Беларусі любое мерапрыемства трэба ўзгадняць у многіх інстанцыях. Па сутнасці, мы становімся сведкамі таго, як бюракратыя становіцца перашкодай высокакультурнай прапанове. Ну і другое: на выступленнях гэтых таленавітых, але спецыфічнага жанру артыстаў складана зарабіць, бо класічная музыка зараз не самае топавае захапленне ў людзей. То бок, на погляд чыноўнікаў, падобныя мерапрыемствы бессэнсоўныя і патрабуюць шмат рухаў. Іншых адказаў асабіста я не бачу. Магчыма, хтосьці з прадстаўнікоў мясцовых органаў улады ці кіраўнікоў устаноў культуры выйдуча на сувязь з рэдакцыяй ды растлумачыць прычыны пасіўнасці. А можа, звязуцца з музыкантамі і запросіць іх выступіць?

Для прыкладу. Іван Малібошка пару разоў на год ездзіць у Германію, дзе за некалькі дзён паспявае дамовіцца з пяццю-шасцю сцэнічнымі пляцоўкамі. І цягам двух тыдняў потым грае там сольныя праграмы. Ён лёгка збірае камерныя залы і нават атрымлівае за гэта грашовыя падзякі, бо ў цывілізаваных краінах прынята выкарыстоўваць “данат боксы”, дзе кожны ахвотны можа пакінуць сімвалічную ці несімвалічную суму. Не здзіўлюся, калі франкфурцкая публіка калі-небудзь папросіць музыканта застацца назаўсёды. Не здзіўлюся і станоўчому на гэта адказу Вані. Але пакуль што ён і яго каманда гатовы граць менавіта для беларускай публікі.

Яна МЕСНІК

“Залаты акардэон” дае штуршок

Ігар Квашыч падчас майстар-класу ў Бабруйскай ДШМ № 1 імя Яўгена Цікоцікага. / Фота з архіва “К”, прадастаўлена школай

ву як дзеці, так і настаўнікі. А вось у некаторых раённых дзіцячых школах мастацтваў узровень выхаванцаў быў часам і ніжэйшы за той, што я адзначаў на сяле. Чаму так адбываецца, я не ведаю. Выкажу думку, што дзеці ў раённых цэнтрах больш любяць сядзець у інтэрнэце, чым іх вясковыя аднагодкі. Але ж для таго, каб узрастаць у сваім майстэрстве, патрэбна шмат працаваць, пастаянна самаўдасканальвацца. Бо, як вядома, у музычным выхаванні спыняцца нельга, гэта няспынны працэс, без якога немагчымы далейшы поспех любой юнай “зорачкі”.

— **Ці назіралі вы ў дзіцячых школах мастацтваў такія праблемныя моманты, як састарэлыя інструменты, слабую матэрыяльна-тэхнічную базу? І дзе з гэтым больш праблем: у горадзе ці на сяле?**

— Наколькі я змог убачыць, агучаныя праблемы ў пераважнай большасці дзіцячых школ мастацтваў Бе-

тоўка? Ці не прайграем мы ў гэтым плане замежнай сістэме адукацыі?

— Як я ўжо не раз казаў, беларусы часам вельмі скептычна ставяцца да свайго, айчыннага, і лічаць, што мы ва ўсім саступаем замежнаму. Між тым, у нас ёсць цудоўныя магчымасці праявіць сябе, раскрыць свой патэнцыял. Наша сістэма музычнай адукацыі “школа — вучылішча — ВНУ”, закладзеная ў савецкі час, любой іншай, у тым ліку, і замежнай, сістэме даець вялікую фору. Я два гады пражыў у Германіі, і паверце, мне ёсць з чым параўноўваць. Напрыклад, у Баварыі дзеці сёння вучацца граць на інструменце ўсяго толькі 30 хвілін на тыдзень. Але ж гэта мізер! Прычым за гэтыя паўгадзіны яны плацяць 20 еўра, а ў нашых школах, дзе ўрокам надаецца нашмат больш часу, трэба заплаціць усяго 5 — 6 еўра ў месяц. Так што той, хто хоча ў Беларусі навучыцца музыцы, абавязкова навучыцца. Трэба толькі

што, калі мне прапануюць у такім сельскім ДК выступіць, дык я з радасцю пагаджуся. А наконт філарманічных пляцовак скажу толькі, што гэта — вельмі добрая ініцыятыва. Бо калі нічога не рабіць, дык нічога і не будзе. Нам трэба выходзіць свайго слухача і глядача, далучаць дзяцей і моладзь (а таксама, натуральна, іхніх бацькоў) да сусветнай класікі, да сусветных шэдэўраў. Бо гэта праца на перспектыву, на будучыню нашай краіны. Толькі праз культуру (а я лічу беларускую культуру візітнай карткай нашай дзяржавы!), праз судакрананне з прыгожым, можна выхаваць сапраўднага грамадзяніна, паўнаважнага і ўсебакова развітую асобу. За мяжой, дарэчы, гэта разумеюць таксама: я, напрыклад, нядаўна выступаў у адным вясковым паселішчы ў Баварыі, дзе пражываюць усяго 500 чалавек. Дык там два гады таму адбудавалі канцэртную залу коштам у два мільёны еўра, і на май выступленні ў ёй не было вольных месцаў. Поўная зала вясковых людзей сядзела і слухала музыку Бетховена і Баха. Так што нам варта цаціцца тое, што мы маем, і не спыняцца на дасягнутым, бо ў нашай краіне створаны ўсе ўмовы, каб узрастаць і творча рэалізоўвацца. Спадзяюся, што і наш музычна-адукацыйны праект для многіх стане яшчэ адным крокам у гэтым кірунку.

К

Уражанні

Гэтыя словы своеасаблівага закліку я адрасую кожнаму, хто неабякава да гісторыі і культуры Бацькаўшчыны. І тое не проста прыгожая рыторыка, скіраваная толькі на чалавека, які воляй лёсу ці абставін праязджае праз пэўны раённы цэнтр, мястэчка, вёсачку. Мой зварот і да тых, хто ў іх жыве.

Не буду арыгінальнай, калі скажу, што бадай кожны кутчак нашай зямлі, асабліва ў сельскай мясцовасці, ёсць чым акультурыць, бо, мусіць, у кожнай хаце захаваліся рэчы або архівы ад продкаў, цікавыя розных эпох, якія і складаюць нашу нацыянальную агульную гісторыка-культурную матэрыяльную спадчыну.

Я пераканалася ў тым, што існуюць неабякавыя людзі,

Спыніцеся — і не пашкадуеце!

якія ў сілу сваёй патрыятычнай пазіцыі і стаўлення да старажытных каранёў нашага беларускага краю, бескарысліва акультурваюць свой “лапкі” зямлі. І зусім не ў сэнсе “прыватны”, а менавіта Агульны, які належыць мясцовым жыхарам, а такім чынам — і тым, хто праязджае сюды або праязджае праз паселішча.

Неяк давялося дабрацца да Валожына. На шляху зазірнула ў Ракаў. Што ж мяне там уразіла? Вядома, я чула пра гарадок, яго духоўнае начынне, штосьці паглядзела ў інтэрнэце. Але Ракаў — адна з самых цікавых беларускіх вёсачак. Сюды праязджаюць людзі не толькі з розных куткоў рэспублікі, але і з розных краін свету. Шматлікія госці гэтага маленькага паселішча заязджаюць прагледзець там-

тэйшую скарбніцу — музей-галерэю братаў Янушкевічаў. (Цікава, што яе сапраўднай назва — Галерэя Акадэміі выяўленчага мастацтва — сярод гасцей і мясцовых жыхароў не прыжылася.)

Дзя стварэння музея з’явілася ў Фелікса Янушкевіча пасты таго, як ён пабываў у Эзатры-музеі Сальвадора Далі ў іспанскім Фігейрасе. Тады ж спадар Фелікс перабраўся са сталіцы на радзіму продкаў.

А між тым, усё пачыналася выпадкова. У той час Фелікс Янушкевіч, мастак, пачынаў пісаць дысертацыю па ракаўска-івянецкай кераміцы, і яму ўдалося набіраць неверагодную яе колькасць, а далей — больш і больш. Вось так і пачаў збіраць ён ужо розныя рэчы, якія знаходзілі падчас археалагічных раскопак і нават

на сметніках. Таксама розныя рэчы да яго прыносілі суседзі і знаёмыя. Так і пачаў Фелікс Янушкевіч калекцыянаваць кнігі, фотаздымкі, мэблю і шмат іншых рэчаў. А калі мясцовыя жыхары празналіся, што Янушкевіч для свайго музея будзе набываць розныя рэчы “з гісторыяй”, то панеслі да яго яшчэ больш. Вось так і атрымалася галерэя гісторыі Ракаўскай зямлі з тысячамі ўнікальных экспанатаў народнага побыту і творчасці. На сёння гэта адна з буйных калекцый керамічных вырабаў у Еўропе, якая налічвае каля 1700 прадметаў, а агульна лік экспанатаў у галерэі налічвае 12000.

Сваіх гасцей заўсёды сустракае сам Фелікс Янушкевіч і доўга можа раскаваць пра свае ўнікальныя рэчы. І ў кожным маленькім ці вялікім

прадмеце свая гісторыя і сваё доўгае жыццё. Экскурсію па музеі дапаўняе жывая класічная музыка, якая дапамагае занурыцца ў мінулае. І вось тут на паліцах знаходзіцца ўся шматвяковая гісторыя нашай краіны: кнігі, фотаздымкі, карціны, мэбля, фрагменты слупкіх паясоў, якія ткалі раней таксама і ў Ракаве ды іншыя шматлікія рэчы.

Фамілія Янушкевічаў у Ракаве вельмі знакаміта таму, што прапрадзед — Еўстах Янушкевіч — быў асабістым сакратаром Адама Міцкевіча. Урэшце, яго спадкаемцы працягваюць традыцыі асветніцтва.

...Такім чынам у гэтай маленькай вёсачцы ажывае гісторыя. І сапраўды, варта ганарыцца тым, што на нашай зямлі ёсць людзі, якія захоўваюць гісторыю і асобнага мястэчка і сваёй Радзімы.

К

(Заканчэнне. Пачатак у № 12.)
Сёння "К" завяршае расповед пра адзнакароўную сястру класіка беларускага пісьменства Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, на лёс якога істотна праліваюць святло і факты ейнай біяграфіі.

Сямейныя таямніцы Дуніна-Марцінкевіча

Хто такая Францішка з Марцінкевічаў Парчэўская і ці спагнала яна пазыкі бацькі?

Такім чынам, Францішка мела заняцця вяртаннем грошай, прычым, як відаць, Ян Марцінкевіч памятаў нават даволі дробныя сумы — такія, як 30 рублёў асігнацыямі. Узяўшы за своеасаблівы прайс-ліст той жа спіс рэчаў, якія Марцыяна Марцінкевічава адала ў пасаг сваёй дачцэ — гэта кошт аднаго вялікага абруса. І гэтаму абавязку было ўжо больш за 10 гадоў. Найбольш жа буйным даўжніком Яна з'яўляўся яго сваяк па жонцы Ян Сестранцэвіч. Як гэтыя грошы Францішка павінна была забраць сабе (таму запіс называецца перавадным), то, магчыма, што гэта быў такі варыянт пасагу ад бацькі на яе вяселле.

Відавочна, што ў гэтай складанай справе Марцінкевіч цалкам мог разлічвацца на свайго будучага зяця. На гэтае месца ён ухваліў куды менш заможнага кандыдата, чым муж Аталіі Сестранцэвіч — палкоўнік, а з 1803 года (магчыма, што не без "цудатворных" лістоў ад Станіслава Богуша-Сестранцэвіча) і генерал-маёр князь Іван Сцяпанавіч Гур'ялаў — адзін з кіраўнікоў падаўлення паўстання Тадэвуша Касцюшкі, які атрымаў крыж за ўзяцця варшаўскага прыгарада — Прагі. Што, як і ваенная кар'ера пляменнікаў мітрапаліта ў расійскай арміі, яшчэ раз падкрэслівае, што ў сям'і Богуш-

Сестранцэвіча прытрымліваліся імперскіх поглядаў.

Мужам Францішкі стаў падсудак Чавускага павета Вінцэнт Парчэўскі, і, натуральна, пасля шлюбу яна пераехала жыць у яго маёнтак. Дзякуючы гэтаму факту мы можам нанесці на карту Беларусі яшчэ два месцы, звязаныя з Марцінкевічамі — гэта вёска Горлава цяперашняга Дрыбінскага раёна, якая размешчана зусім побач з вёскай Расна, дзе да гэтага часу захаваліся разваленыя касцёла, прыхаджанкай якога і стала Францішка з Марцінкевічаў Парчэўская. 21 лютага 1802 года ў гэтым касцёле быў ахрышчаны першынец маладой сям'і — дачка Канстанцыя Фелікса Вікторыя, якая нарадзілася 18 лютага. Яе хросным бацькам стаў родны дзядзька — Ігнат Марцінкевіч. Там жа ахрышчаны 1 сакавіка 1803 года — Ка-

ВЪ ЧАУСАХЪ: Городничій, Тит: Сов: Василій Козмичъ Грубчинскій. Повеѣловый Маршалъ: Игнатій Голяинскій. Въ Повеѣтовомъ Судѣ: Судья, Моспоявничій Львовскій Николай Даниловичъ; Подсудки: Губ: Секр: Викентій Парчевскій, Город: Секр: Иосифъ Сенцило; Земскій Писарь, Вонифатій Борейша.

Фрагмент з адрасу-календара за 1805 год: падсудак Чавускага павета — Вікенцій Парчэўскі.

зімір Станіслаў Ян (размова пра яго — наперадзе), а 5 чэрвеня 1806 — Сафія Паўліна Аляксандра Парчэўскія.

Падобна на тое, што пасля смерці Яна Марцінкевіча ў 1808 годзе менавіта Францішка ўзяла на сябе клопат пра сваю малалетнюю адзінакроўную сястру, гераіню нашай першай часткі, хросную маці і родную сястру Вінцэнта — Юлію. Менавіта ў Расненскай касцёле ў 1809 — 1810 гадах яна пару разоў згадваецца пры сакрамэнтах хрсту. Аднак вельмі хутка і саму Францішку спасціг цяжкі ўдар лёсу: 10 жніўня 1811 года раптоўна памёр яе 40-гадовы муж Вінцэнт. Зрэшты, гэта была не адзіная трагедыя ў яе жыцці, але пра гэта крыху ніжэй.

У лістападзе 1826 года мітрапаліт Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч склаў свой тастамент, якім пакінуў свае нерухомыя маёнты Малаяцічы

і Лапацін нашчадкам сваіх трох сясцёр Дароты, Ганны і Рэгіны і брата Яна. Некаторыя недакладныя фармулёўкі ў дакуменце сталі прычынай доўгіх судовых працэсаў паміж нашчадкамі. Як мы ўжо ведаем, дачка Ганны Рыкачэўскай Людавіка была замужам за Янам Марцінкевічам, і ад іх шлюбу да дарадзлага ўзросту дажылі два дзіцяці — Ігнаці і гераіня гэтага артыкула Францішка, у мужжы Парчэўская. Менавіта і іншых дзяцей ад другога шлюбу Яна і Марцыяны з Нядзвецкіх, сталі нашчадкамі сваёй долі гэтых маёнткаў. Аднак раздзел багатай спадчыны, як тое часта бывае, не толькі стаў прычынай разладу паміж сваякамі, але і прынес... немалыя выдаткі.

Хутка да складанасцяў раздзелу ўласных маёнткаў Сестранцэвіча дадаліся і новыя праблемы. Вядомы кожнаму, хто знаёмы з біяграфіяй Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, маёнтак Панюшавічы не

быў поўнай уласнасцю мітрапаліта. Ён уваходзіў у бабруйскаю бенефіцыю — духоўнае ўладанне, якое прызначалася святару на час заняцця ім пэўнага месца або пажыццёва, а пасля яго смерці пераходзіла да іншага выбранага вышэйшай уладай гаспадара. Уладальнік мог распараджацца маёнткам па сваім меркаванні, атрымліваць ад яго выгоды, здаваць у арэнду, але ўсё-такі ён нес за яго адказнасць перад сваім начальствам, для чаго складаліся падрабязныя інвентары. І вярнуць гэту маёмасць ён павінен быў у цэласці і захаванасці. Богуш-Сестранцэвіч неаднаразова здаваў Панюшавічы розным арандатарам, і пасля аднаго з іх — торадыйскага біскупа Мікалая Быкоўскага — засталіся прэтэнзіі, якія ў 1808 годзе вырашаў Ян Марцінкевіч. Апошнім арандатарам Панюшавічаў быў пляменнік уладальніка калезскі асэсар Іван Сестранцэвіч, які атрымаў арэндны кантракт ад дзядзькі на 8 гадоў. Пасля смерці мітрапаліта (1 снежня 1826 года) у лістападзе 1827 года бабруйскаю бенефіцыя была прызначана мінскім біскупам.

Атрымаўшы, здавалася б, такі шчодры дар, мінскі біскуп Матуш Ліпскі знаходзіўся ў замяшальніцтве. 14 студзеня 1828 года ён звярнуўся да Міністра народнай асветы Шышкава, пакінуўшы нам дакументальнае апісанне цяжкага становішча малой радзімы Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча (нагадаем, што на гэты момант у гэтым маёнтку яшчэ жыла яго маці — Марцыяна): "У выкананне загада Вашага высакароддзя ад 31.10.1827 года за № 1766, якім [...] патрабуецца паведамлення, у якім стане

ададзены мне маёнты бабруйскай бенефіцыі, на фундуш для мінскага біскупа прызначаны, маю гонар данесці наступнае: [...] я толькі прыняў у сваё вядзенне маёнты бабруйскай бенефіцыі, але ні фармальнага вопісу, ні жа справаздачы да гэтага часу я яшчэ не атрымаў. Між тым, лічу неабходным прадставіць [...] рапартаў пасланных у Панюшавічы святароў, з якіх лёгка ўпэўніцца можна, у якім бедным стане знаходзіцца бабруйскаю бенефіцыя: а менавіта хлебаробства — лагоўна крыніца даходаў — даведзена ўжо да таго, што я цяпер знаходжуся ў складаным становішчы, чым пракарміць людзей да новага хлеба і што застанеца на пасеў? Прытым у такім прасторным маёнтку рагатай жывёлы, абавязкова ў гаспадарцы патрэбнай, ледзь знаходзіцца 11 штук. Сяляне таксама як у хлебе, так і ў рагатай жывёле маюць патрэбу. Такім чынам, для дапамогі і прыстасавання гэтага маёнтка не толькі ніякага ў наступным годзе не спадзяюся мець даходу, але прымушаны буду сваіх уласных выдаткаваць на гэта, па меншай меры, 2000 рублёў срэбрам..."

Вось такая выйшла "мядзведжая паслуга", нават калі выказаць здагадку, што Ліпскі трохі згучаў фарбы. Але і гэта было яшчэ не ўсё. Каб разабрацца з усімі стратамі і прэтэнзіямі бабруйскай бенефіцыі, спатрэбілася праца спецыяльнай камісіі, якая вывучала старадаўнія інвентары, а таксама цэлы працэс у бабруйскім земскім павятовым судзе. Толькі ў лютым 1830 года на падставе рашэння гэтага суда спадчынікі мітрапаліта Станіслава

"Варта памятаць, што адукацыя неабходна для таго, каб выхаваць карыснага для грамадства чалавека, каб яго здольнасці і талент прыносілі радасці жыцця", — пісаў да старэйшай дачкі Амеліі Міхал Клеафас Агінскі. Слыннага кампазітара і дыпламата хвалявала, як дапамагчы дзецям сарыентавацца ў плыні інфармацыі, не абмінуць неабходную для жыцця навуку, выбраць маральныя і этычныя арыенціры. Бацькоўская заклапочанасць вылілася ў чатыры лісты аб выхаванні, якія сёння можна прачытаць па-беларуску.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота аўтара

Парады XIX стагоддзя

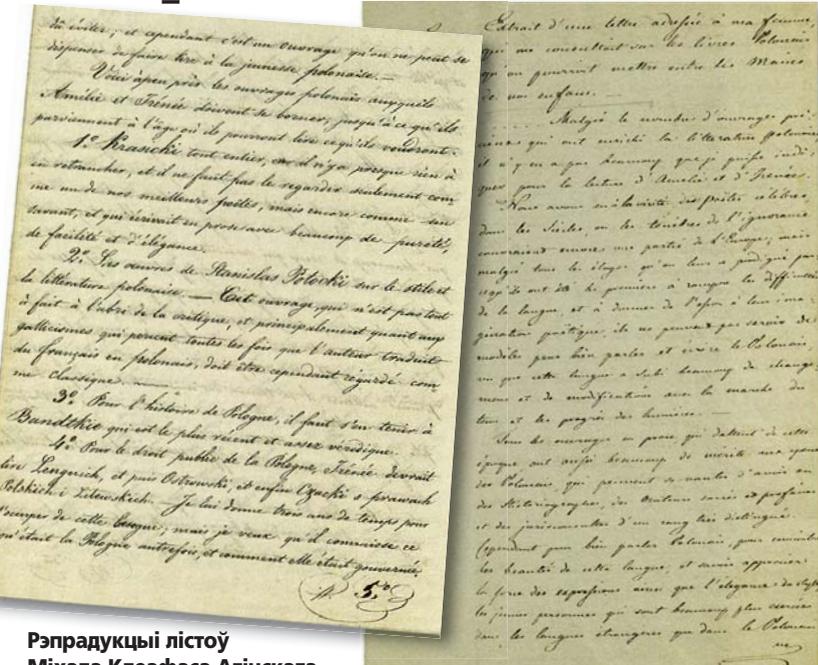
Развагі Агінскага пад вокладку з гаваркоў назвай "Бацькоўскія парады. Чатыры лісты аб выхаванні" сабралі дырэктар Рэтаўскага музея гісторыі культуры Агінскіх Вітас Руткаўскас і загадчык аддзела гісторыі Вялікага Княства Літоўскага Інстытута гісторыі Літвы Рамуне Шмігяльскіце-Стукене. На прэзентацыі ў мінскай галерэі "Універсітэт культуры" складальнікі неаднойчы падкрэслівалі, што без глыбокага вывучэння спадчыны Агінскага беларускімі даследчыкамі дзвюхмоўная беларуска-літоўская кніга наўрад ці пабачыла б свет. Напрыклад, шмат дакументаў захоўваецца ў Маскве. Намаганнямі дырэктара Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі Зінаіды Кучар большая частка асабістага архіва Агінскага была алічбавана і прывезена ў Мінск, што палегчыла працу літоўскім навукоўцам.

У 2002 годзе быў апублікаваны першы ліст з перакладам на беларускую мову

з французскага арыгінала. Гэты зварот да сына Ірэнія паклаў пачатак для вывучэння "выхавацельнай" серыі. Пасля да шырокай публікі трапіў цытаваны вышэй ліст да Амеліі. Першапачаткова кніга павінна была скласціся менавіта з гэтых двух разважанняў. Аднак у Літоўскім гістарычным архіве спадарыня Рамуне нечакана знайшла ўрывак з ліста жонцы Марыі Неры. Міхал Клеафас напісаў яго ў 1822 годзе, відавочна, перад сваёй эміграцыяй. Ён наказваў жонцы, якую літаратуру падабраць дзецям, бо, на яго думку, "маладыя людзі... сёння лепш валодаюць замежнымі мовамі, чым сваёй роднай..."

Даследчыца распавяла: "Спіс літаратуры прадстаўляў сабой асноўныя працы эпохі Асветніцтва, самае новае слова навуцы канца XVIII — пачатку XIX стагоддзя. Усё гэта неабходна было прачытаць да сталення, "пакуль дзеці вырастуць і самі змо-

Карэспандэнт — Агінскі

Рэпрадукцыі лістоў Міхала Клеафаса Агінскага.

Чатыры лісты: пакаленню наперад і чатыром дзясцям

гуць выбіраць, што чытаць". Пасля той знаходкі Рамуне прыйшла дапамога ад беларускага боку: музыказнаўца, кандыдат мастацтвазнаўства Святлена Немагай паведаміла літоўскай калезе, што ёсць яшчэ адзін ліст аб выхаванні, які быў адрасаваны гувернёру Ірэнія Гумберту. Так першапачатковы варыянт кнігі павялічыўся ўдвая. Па словах спадарыні Рамуне, яна пачала працаваць з карэспандэн-

цыяй Агінскага, каб паказаць яго як чалавека: "Лісты, якія Міхал Клеафас пісаў дзецям, надзвычай эмацыйныя, глыбокія, адлюстроўваюць яго характар".

Формула выхавання

Дырэктар Рэтаўскага музея гісторыі культуры Агінскіх распавёў, што ў прадстаўленых лістах, напісаных у 1819 — 1822 гадах у Залессі і Рэтаве, раскрываецца баць-

Рамуне Шмігяльскіце-Стукене і Вітас Руткаўскас у час прэзентацыі.

коўскі клопат. У тэкстах прасочваецца, што Міхал Клеафас ставіў розныя задачы перад сынамі і дачкай, улічваючы іх будучае размеркаванне абавязкаў. Асноўнай функцыяй жанчыны ён лічыў сацыяльна-ролі жонкі і маці. У свегапоглядзе бацькі сямейства публічная прастора — прастора грамадска-палітычнай дзейнасці — традыцыйна лічылася мужчынскай. Але, што да фарміравання чалавека як асобы, то тут падмурак не залежыў ад гэндару: выхаванне хлопчыкаў і дзяўчынак будавалася на фундаментальных працах па культуры і навуцы. "Кампазітар імкнў-

ся, каб дзеці не толькі чыталі галоўныя работы па хіміі, астраноміі, батаніцы, матэматыцы, гісторыі, але і намагаліся прыкласці навуковыя веды на практыцы", — зазначыў спадар Руткаўскас. Дарэчы, у сям'і было прынята, каб старэйшыя дзеці, атрымаўшы добрае выхаванне, каб той патрабуе, каб той поруч з заняткамі па фехтаванні, музыцы і танцах "больш часу прывячаў абавязковым для юнака ведам і выпрацоўваў у сабе схільнасць да лаціны і матэматыкі". У лісце даросламу сыну знаходзіцца месца для раз-

Богуша-Сестранцэвіча былі прысуджаныя выплаціць “за існуючыя ў той плябаніі страты ўсяго 352 рублі 66 і 2/3 капеек срэбрам”. Гэтая сума была падзелена на 4 лініі спадчынікаў, адной з якой і былі Ігнат Марцінкевіч і ўдава Францішка (у рускамоўных дакументах яе называюць Еўфразына або Афрасіння) Парчэўска. Менавіта Ігнат заплаціў мінскаму біскупу Ліпскаму тры чвэрці ад агульнай сумы пазыкі, а менавіта 264 рублі, а частка, якая выпала на нашчадкаў брата мітрапаліта — Яна Сестранцэвіча, — яшчэ ў жніўні 1831 года заставалася нявыплачанай.

Пакуль гэта адна з апошніх згадак Францішкі ў дакументах. Докладна невядома, калі і дзе менавіта яна памерла. Хутчэй за ўсё, удава так і не выйшла другі раз замуж і пражыла рэшту жыцця на сваёй частцы ад былых маёнткаў “дзедка” Сестранцэвіча. Невядомы і лёс дзюжыя яе дачок, метрыкі аб нараджэнні і хрышчэнні якіх прыведзены вышэй — будзем спадзявацца, што яны дажылі да сталага ўзросту, выйшлі замуж, а значыць, у нас будзе магчымасць знайсці яшчэ адну галіну нашчадкаў Яна Марцінкевіча. Але пра аднаго ягонага ўнука я яшчэ абавязкова распавяду падрабязна...

У маі 1830 года ў Рыме два паэты: народжаны на Навагрудчыне Адам Міцкевіч і народжаны на Ашмяншчыне Антоні Эдвард Адынец — два нашыя землякі сталі сведкамі апошніх слоў і хвілін трэцяга, свайго сябра, які падаваў надзеі ў літаратуры і які нарадзіўся на Дрыбіншчыне — плямянска будучага класіка беларускай зямлі Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Свой апошні ліст ён прадыктаваў і адправіў разам з рэчамі, кнігамі і рукапісамі каханай маці. У свае апошнія хвіліны глыбока веруючы 27-гадовы Станіслаў Парчэўскі найбольш перажываў за тых пацукі, якія яго смерць даставіць ёй — дачку Яна і Людавікі Марцінкевічаў — Францішцы Парчэўскай.

Зміцер ДРОЗД,
гісторык, архівіст

ваг пра жыццёвыя мэты, сыноўні і грамадзянскі доўг, развіццё звычкі да самааналізу.

У выхаванні трох дачок клапацілі бацька выбіраў другую лінію. Агінскія не ўхвалялі тагачасную практыку аддаваць дзяўчынак на вучобу ў манастырскія школы або дзюжочыя пансіёны, аднак, не прытрымліваліся і традыцыі, згодна з якой іх выхаванне абмяжоўвалася сямейна-побытавай тэматыкай. Амеція і яе сёстры Эма і Іда атрымлівалі ўсебаковую адукацыю ў бацькоўскім доме. Англіійская, нямецкая мовы, музыка, літаратура... Пры гэтым у спіс для абавязковага навучання маглі патрапіць такія экзатычныя для сённяшняй школы прадметы, як спазнанне жылой прасторы і саадаводства. Бацькі не ўпускалі любой магчымасці насьціць дзіцячыя галовы карыснай інфармацыяй: напрыклад, падчас гасцявання ў Санкт-Пецярбургу старэйшую Амецію накіроўвалі браць урокі па англійскай літаратуры ў брытанскага даследчыка.

Як паказваюць біяграфіі Амеціі ды Ірэніі, дзеці рэалізавалі ўсе бацькоўскія спадзяванні. І не дзіва, бо Міхал Клеафас ставіўся да бацькоўскай місіі надзвычай сур’ёзна. Чаго варты толькі адзін факт: з лістоў па пытаннях выхавання адразу здымалі копіі. Па меркаванні літоўскіх даследчыкаў, ацалелыя пазнакі архіваввання рукапісаў Агінскага наводзяць на здагадку, што тое рабілася невыпадкова. Магчыма, Міхал Клеафас збіраўся развіваць тэму парадаў дзецям, а копіі адукацыйных тэкстаў, ушытыя ў асобныя шывы, прызначаліся для больш шырокага распаўсюджвання.

(Працяг. Пачатак у №№ 12 — 13.)

У сённяшнім нумары “К” гаворка пойдзе пра першага настаўніка Селіханава ў галіне скульптуры — Гаўрылу Шульцу, і пра тое, як фарміраваўся творчы склад маладога Сяргея Селіханава ў апошнія мірныя гады напярэдадні Вялікай Айчыннай... Той вайны, якая стане для яго асноватворнай і ўхваляванай тэмай будучых скульптурных кампазіцый, партрэтаў і яркавых помнікаў, створаных у горада Мінска.

Барыс КРЭПАК

Сяргей Селіханаў распавядаў: “Уласна кажучы, Гаўрыла Аляксандравіч Шульц у мяне не быў афіцыйным настаўнікам, бо ён пайшоў з тэхнікума яшчэ да майго прыезду ў Віцебск. З’ехаў у Ленінград, паступіў у аспірантуру Акадэміі мастацтваў у майстэрню вядомага Аляксандра Мацвеева, але рэгулярна і адносна надоўга прыязджаў у Віцебск і працягваў весці ў нашым вучылішчы заняткі для ахвотных навучыцца лепцы. Але такіх вучняў у пачатку 1930-х заставалася зусім мала: я, Сяргей Адашкевіч, Акім Курачкін і хтосьці яшчэ. Карацей, справа ішла да таго, каб скульптура ў выніку чарговай перабудовы, пасля ад’езду Керзіна ў Мінск, знікла наогул, як трохі раней знікла керамічнае аддзяленне, заснаванае Мікалаем Пракопавічам Міхалапам. Калі не памыляюся, ужо ў 1938-м не было атэставана ніводнага выпускніка-скульптара. Тым не менш, будучыня мяне не пужала: пасля доўгіх раздумаў і размоў з Шульцам я палічыў, што менавіта скульптура, а не жывапіс — усё ж маё сапраўднае пакліканне, і калі я павінен служыць верай і праўдай. Дык вось, дырэктар вучылішча ахвотна дазволіла ленінградскаму аспіранту Шульцу за мізэрны заробак тры разы на тыдзень, у час яго віцебскіх “канікулаў-адулаў”, займацца з намі. Сам Гаўрыла Аляксандравіч (бацька ў яго быў рускі, выдатны спецыяліст па фаўне, маці — ці то шведка, ці то нарвежка) дзяцінства правёў у Беларусі, а пасля ваеннай службы ў канцы 1920-х Керзін запрасіў яго, выхаванца Адэскага мастацкага інстытута і ВХУТЕМАСа, на выкладчыцкую работу ў віцебскі тэхнікум. Такім чынам, лічу яго сваім першым настаўнікам у галіне скульптурнай пластыкі. Асабліва цаніў ён творчасць тады мала вядомага нам імпрэсіяніста Паўла Трубяцкага, аўтара знакамітага помніка Аляксандру III у Пецярбурзе, і гэтую сваю любоў імкнуўся ўсяляць і ў маю мяккую, як пластылін, юнацкую душу. “Пластыка — гэта закон дыялектыкі пра ўсеагульны сувязі і ўзаемасувязі ў прымяненні да форм чалавечага цела, — казаў Шульц. — Лёгка дакладна скапіраваць мадэль. Я ўжо і падзабіў, як гэта робіцца, а вока ж было што трэба: за малюнак старажытна-рымскага патрыёта-юнака Муцыя Сцаволя яшчэ ў Адэсе мне медаль уручыў сам кіраўнік скульптурных класаў інстытута Пётр Веніямінавіч Мітковіцар. Памятай, Сярожа, у скульптура мільён пунктаў гледжання. І з кожнага такога пункта форма павінна быць жывой, арганічна звязанай з суседнімі формамі. Вялікі Энгр не выпадкова параўнаваў малюнак з кошыкам: выцягні пружыну — і ўвесь кошык разваліцца...” Я назаўсёды запамніў гэта. Дарэчы, у Шульцу пазней, ужо ў Акадэміі, прайшлі школы мае знакамітыя равеснікі — Міхал Анікушын, Леў Кербель і Мікалай Нікагасян... Апошні раз я сустрэўся з Шульцам пасля вайны ў Маскве, калі я там у пачатку 1950-х ляпіў скульптурную фігуру рускага ву-

З дачкой Наталіяй. 1950-я гады.

Парабалічны компас лёсу

Сяргей Селіханаў. “Кітай”. 1957 год.

Неапублікаванае пра Сяргея Селіханава

Сяргей Селіханаў стварае партрэт выдатнага мастака Ці Байшы. Пекін. 1957 год.

чонага-фізіка Аляксандра Сталева для Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ламаносава. Некалькі гаўдзі мы правялі ў рэстаране пры гасцініцы “Якар”, дзе, дарэчы, пазнаёмліліся з былой мінскай падпольшчыцай Аленай Мазанік і яе сястрой Валянцінай, якія жылі там пасля вайны; згадвалі віцебскія гады нашага жыцця, сваіх сяброў і таварышаў, жывых і загінулых... Тады Гаўрыла Аляксандравіч быў даволі вядомым савецкім скульптарам, аўтарам шматлікіх манументальна-дэкаратыўных рэчаў і партрэтаў, выкладаў у Вышэйшым мастацка-прамысловым вучылішчы (былой Строганаўцы)...

Лёсы былых студэнтаў-віцябчан і іх педагогаў склаліся па-рознаму. Хтосьці ў далейшым стаў народным мастаком, хтосьці — заслужаным дзеячам мастацтваў, лаўрэатам шэрагу прэмій, кавалерам ордэнаў і ўладальнікам іншых высокіх узнагарод. Сярод іх — выдатны педагогі і грамадскія дзеячы, удзельнікі Вялікай Айчыннай: фронтавікі, партызаны і падпольшчыкі. Каля двух дзясяткаў майстроў склалі свае галовы ў баях за Радзіму ці загінулі ў канцлагерах і гета. Ёсць асобы — моцныя духам, паспяхова будаўнікі ўласнага лёсу, і ёсць людзі — з драматычнымі біяграфіямі, паламанымі бытавымі жыццёвымі нягодамі.

Іншыя проста растварыліся ў тумане нябыту. Але, так ці інакш, усіх іх аб’ядноўвала галоўнае: любоў да мастацтва: для адных — узаемная, для іншых — без адказу. І такое бывала...

Але мы, асабліва мастацтвазнаўцы, гісторыкі мастацтва і культуролагі, павінны ведаць усіх. Ведаць, памятаць і па меры магчымасці вяртаць у гісторыю айчыннай культуры імёны тых, хто сёння кажаўся паўзабытым ці наогул забытым. Дзіўна, але нават пра народнага мастака краіны Сяргея Селіханава і пры яго жыцці, і пасля смерці, і сёння — праз немалы адрэзак часу — мала што можна прачытаць. Так, ёсць невялікая, даволі сухаватая і схематычная манаграфія віцебскага мастацтвазнаўцы Анатоля Кавалёва, якая выйшла ў 1978 годзе. Але хто яе ўжо памятае нават са спецыялістаў? Ёсць і мемарыяльная дошка ў Мінску на доме 1730 па праспекце Незалежнасці, дзе Селіханаў жыў. І хто ведае, напрыклад, што ён, акрамя сааўтарства ў хатынскім мемарыяле, — аўтар серыі ўнікальных партрэтаў і кампазіцый, зробленых у Кітайскай Народнай Рэспубліцы, дзе ён у 1950-я правёў тры месяцы ў творчай паездцы (дарэчы, Селіханаў быў апошнім, хто вылепіў з натуры партрэт выдатнага старога мастака Кітая Ці Байшы за некалькі месяцаў да яго смерці?). А яшчэ ён спраектаваў помнікі і Канстанціну Заспонаву ў Оршы, і піянеру-герою Марату Казею ў скверы каля Вялікага тэатра ў Мінску, і братам Міхайлу і Івану Цубам на Старобіншчыне, і помнік партызанцы і падпольшчыцы Люсі Чалоўскай у Барысаве. Ён быў сааўтарам парадна-вельзарнага манумента Іосіфу Сталіну на Цэнтральнай — цяпер Кастрычніцкай — плошчы ў Мінску, скульптурнай часткі помніка-манумента Перамогі ў беларускай сталіцы (барэльеф “Савецкая Армія ў Вялікай Айчыннай вайне”), не кажучы пра яго найбагацейшую спадчыну ў скульптуры станковай...

З горыччу згадваю, як пасля смерці мастака нейкі час пад лесвіцай у будынку Мінскага мастацка-вытворчага камбіната сіратліва ваяліся некаторыя яго гіпсавыя творы, кімсьці беспардонна выкінутыя з яго былой майстэрні. Такія злачынствы (а як гэта яшчэ можна назваць?) адбываліся і з іншымі скульптарамі-нябожчыкамі, напрыклад, з Віктарам Гросам, Сяргеем Ізюновым, Уладзімірам Хмызнікавым... Але гэта ўжо іншая гісторыя нашага культурнага жыцця савецкіх часоў, якую ўжо мала хто памятае.

Але вернемся на дзесяцігоддзе назад. Такім чынам, Віцебск, ліпень 1937 года. Вучылішча — у мінулым. Для Сяргея прыйшоў час кахання і потым жаніцбы з дзяўчынай Раісай. Аднак жыццё паставіла пытанне рубам: што далей? Ехаць працягваць навучанне ў Ленінградзе ці ў Маскве, як гэта зрабілі яго некаторыя старэйшыя калегі па разуцы, частка якіх пасля вучобы вярнулася ў Мінск, каб з дапамогай манументальнага разца “строіць і мець в сплошной лихорадке буден”? Ці заставацца ў Віцебску разам з сям’ёй і зарабляць грошы на мастацка-афармляльничкай рабоце, якой было шмат? Ну а паралельна штосьці ляпіць з гліны “для душы”, маўляў, там час пакажа... Але не: разумныя галовы яму паралілі з такім дарам скульптара ехаць менавіта ў Мінск, дзе з удзелам скульптараў і архітэктараў разгортвалася шырокамастабавая работа па рэалізацыі “вечна жывога”, незабытага “ленінскага плана манументальнай прапаганды”.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст."

Выставы:
■ Юбілейны выставачны праект Анатоля Кузняцова **"Аб зямлі і небе"** — з 22 красавіка па 21 мая.
■ Выстава твораў Сяргея Селіханова (1917–1976), прымеркаваная да 100-годдзя з дня яго нараджэння, — да 17 красавіка.
■ Зборная экскурсія **"Селіханаву пра Селіханова"** — 15 красавіка. Пачатак а 14-й.
■ Выстава **"Польскі пейзаж. Францішак Рышард Мазурэк. Жывапіс"** — да 23 красавіка.

■ Выставачны праект беларускага графіка Рамана Сустава **"Arrival"** — да 17 красавіка.
■ Персанальная юбілейная выстава жывапісу Мікалая Ісаенка **"Зачараваны імгненнем"** — да 15 мая.
■ Вечар памяці Фердынанда Рушыцы, прымеркаваны да 120-годдзя пачатку мастацкай дзейнасці майстра, — 19 красавіка. Пачатак а 18-й.
■ Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВА ХІХ ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзбы"**.
■ **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
■ Выстава выцінанак Алены Шаліма і Лаймутэ Федасеевай **"Папяровы мост сяброўства"**.
■ Музычны вечар **"Вясна, музыка, каханне"** з удзелам ансамбля "Нахненне" — 19 красавіка. Пачатак а 19-й.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — да 30 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст."

у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.". **Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
Выставы:
■ Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
■ Выстава **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 мая.
■ Міжнародны выставачны праект **"Поле кветак"** — да 4 чэрвеня.
■ Выстава фотаздымкаў Уладзіміра Вараб'я **"Чарнобыль. Погляд з сучаснасці"** — з 20 красавіка да 21 мая.
■ Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
■ Святочны майстар-клас **"Карункавы цуд выцінанкі"** — 15 красавіка. Пачатак а 14-й.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.
■ Выстава **"Кастрычнік у фалерыстыцы"** — да 30 красавіка.
■ Выстава эксклюзійных аўтарскіх работ Вольгі Дзеранчук **"Мая плошавая любоў"** — да 28 мая.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ "Выстава насякомаедных раслін".
■ Выстава твораў Паліны Русаковіч **"Па той бок горада"** — да 1 мая.
■ Выстава **"Жывыя драконы"** — да 25 лютага 2018-га.
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Насякомаы і не толькі"** — да 31 ліпеня.
г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.
■ Выстава "Дзівосны свет матылькоў" — да 11 верасня.
■ Атракцыён **"Лазерны квэст"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай

і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.". **"Беларуская музычная культура XX ст."**.
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава Марыны Баццоковай **"Сула. Непарыўнае-2"** — з 21 красавіка да 10 мая.
■ Выстава **"Маё жыццё ў мастацтве"** (да юбілею народнай артысткі Рэспублікі Беларусь Святланы Акружной) — да 21 красавіка.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.
■ Выстава міфічных аўтарскіх лялек **"Песня паўночных багоў"** — з 20 красавіка да 4 чэрвеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свардлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава кінаплакатаў Анджэя Пангоўскага **"Кеслёўскі па-новому"** — да 7 мая.
■ Праграма фільмаў маладых эстонскіх аўтараў **"Эстонскія вечнасці і ўцёкі"** ў рамках праекта "KINOPORT" — 15, 22 і 29 красавіка. Пачатак а 15-й і а 18-й.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя **"Лагер смерці Трасцянец. Гісторыя і памяць"** — да 16 красавіка.
■ Фотавыстава **"23. Армія змяняе, або Спецназ пад прыцэлам фотакамеры"** — да 16 красавіка.
■ Выстава работ навучэнцаў мастацкай студыі "Флорыя" **"Як я бачу вайну і мір"** — з 20 красавіка да 25 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава твораў Тацяны Осіпавай **"Фарбы вясны"** — да 16 красавіка.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"**

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.
■ Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчай пабудове.
■ Выстава фотаздымкаў пратаіерэя Алега Штэльмана, настаўцеля Пётра-Паўлаўскага храма г.Шаўляй **"Афон-Мікравізантыя"** — з 19 красавіка да 13 мая.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочым у школу разам з Коласам"**.
■ Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень васелля — у музей!"**
■ Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**.
■ Выстава **"Цэлы край — родны мне й дарагі..."**, прымеркаваная да дня нараджэння мастака Барыса Аракчэева, — да 26 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
■ Выстава **"Лепшыя цацкі СССР"** — да 5 мая.
■ Выстава **"Уся ўлада Саветам"**, прысвечаная 100-годдзю Мінскага гарадскога савета дэпутатаў, — да 9 мая.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрэча з майстрам"**.

(аперэта ў 3-х дзях) І.Штрауса.
■ **22 — "Прыгоды Кая і Герды"** (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) Г.Шайдулавай. Пачатак аб 11-й.
■ **22 — "Джэйн Эйр"** (мюзікл у 2-х дзях) К. Брэйтбурга. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **19 — "Кар'ера доктара Рауса"** (гістарычна не-дакладная трагікамедыя) В.Марціновіча. Прэм'ера.
■ **20 — "Сіндром Медрзі"** (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **19 — "Кар'ера доктара Рауса"** (гістарычна не-дакладная трагікамедыя) В.Марціновіча. Прэм'ера.
■ **20 — "Сіндром Медрзі"** (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.

■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
■ Выстава **"Космас Івана Міско"** — да 14 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет"**.
■ **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстава Юліі Мардванюк **"Легенда Лошыцкага парку"** — да 9 мая.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыя:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).
■ Выстава **"Вышываная прыгажосць"** — да 1 мая.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
■ Новая экспазіцыя **"Мінская конная чыгунка"**.
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЪСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава пераможцаў V Беларускага біенале жывапісу, графікі і скульптуры **"3х3"** — да 30 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.
■ Выстава **"Салдат заўсёды салдат"**.
■ Выстава **"Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Прырода Лідчыны"**.
■ **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера"**.
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**

■ Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
■ Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушоўка 60-х"**.
■ Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
■ Выстава **"Надзеіны шчыт краіны"**.
■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
■ Выстава **"Жыве мая ліра нанова!"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР
г. Іўе, вул. 17 верасня, 9.
Тэл. (8-01595) 2 68 96
■ Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы **"Беларускія яўрэі", "Другая сусветная вайна"**.
■ Перасоўная выстава ўстановы "Музей "Замкавы комплекс "Мір" "Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княгіні Марыі Гагенлоз".
■ Прадстаўленні ляльчэнага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫЧНА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 14 70
■ **Пастаянная экспазіцыя:** **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"**.
г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ **Экспазіцыя:** **"Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ё НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса)
■ **Пастаянная экспазіцыя:** **"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"**.
■ **Пастаянныя выставы:** **"Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.
■ Выстава **"Бывай, мільянер!"** (грашовое абарачэнне на тэрыторыі Гродзеншчыны з канца XVIII ст. да нашага часу) — да 3 мая.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава жывапісу **"Вобраз рэальнасці"** — з 17 да 29 красавіка.
■ Выстава твораў Яўгена Ціханова **"Шчасце ёсць"** — з 17 да 29 красавіка.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ **15 — "Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзях) П.Чайкоўскага.
■ **18 — "Чароўная флейта"** (опера ў 2-х дзях) В.-А. Моцарта. Прэм'ера.
■ **19 — "Дон Кіхот"** (балет у 3-х дзях) Л.Мінкуса.
■ **19 — Канцэрт "Італьянскія фантазіі"**. Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **20 — "Кармэн"** (опера ў 3-х дзях) Ж.Бізе. У партыі Кармэн — народная артыстка Азербайджана Фідан Гаджыева.

■ **21 — "Жарсці (Рагнеда)"** (балет у 2-х дзях) А.Мдзівані. Пачатак праграмы **"Велікодныя званы"** — у 18.15 у фае тэатра.
■ **22 — Вечар рамансаў.**

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ **15 — "Чырвоны Каптурык. Пакаленне NEXT"** (мюзікл) А.Рыбнікава. Пачатак аб 11-й.
■ **18 — "Вяселле ў Малаінаўцы"** (музычная камедыя ў 2-х дзях) Б.Аляксандрава.
■ **19 — "Мэры Попінс"** (шоу-мюзікл у 2-х дзях) М.Дунаеўскага.
■ **21 — "Лятучая мыш"**

■ **22 — "А мне не сорамна!.."** (больш чым казка) Л.Усцінава. Пачатак аб 11-й.
■ **22 — "Адамавы жарты"** (камедыя) С.Навуменка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **19 — "Кар'ера доктара Рауса"** (гістарычна не-дакладная трагікамедыя) В.Марціновіча. Прэм'ера.
■ **20 — "Сіндром Медрзі"** (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **19 — "Кар'ера доктара Рауса"** (гістарычна не-дакладная трагікамедыя) В.Марціновіча. Прэм'ера.
■ **20 — "Сіндром Медрзі"** (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.